

İlköğretim 8
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İNKILAP TARİHİ VE
ATATÜRKÇÜLÜK
Öğrenci Çalışma Kitabı

İLKÖĞRETİM 8

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

İNKILAP TARİHİ VE

ATATÜRKÇÜLÜK

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABI

Bu kitap, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının **14 Ağustos 2014** tarih ve **75** sayılı kararıyla (listenin 4. sırasında) 2015-2016 öğretim yılından itibaren, beş yıl süreyle **ders kitabı** olarak kabul edilmiştir.

Sami TÜYSÜZ

TUNA
MATBAACILIK SAN. VE TİC. A.Ş.

Bahçekapı Mah. 2460. Sok. No.: 7 06370 Şaşmaz/ANKARA
tel.: (0-312) 278 34 84 belgeç: (0-312) 278 30 46

Bu kitabın tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayınlayan şirketin izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır. Bu kitabın tüm hakları, TUNA MATBAACILIK SAN. VE TİC. AŞ'ye aittir.

Haberleşme Adresi

TUNA MATBAACILIK AŞ

Bahçekapı Mah. 2460. Sok. Nu.: 7 06370 Şaşmaz/ANKARA

tel.: (0-312) 278 34 84 (pbx) belgeç: (0-312) 278 30 46

www.tunamatbaacilik.com.tr

e-posta: tuna@tunamatbaacilik.com.tr

SERTİFİKA NO: 16102

Editör

Nudar TÜYSÜZ

Dil Uzmanı

Riyazi CANBOLAT

Görsel Tasarım Uzmanı

Serkan AVCI

Program Geliştirme Uzmanı

Türkan YILDIRIM

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Hasan PEKTAŞ

Rehberlik - Gelişim Uzmanı

Filiz KONCA

Baskı ve Cilt

tel.: (0-312) 278 34 84 (pbx) belgeç: (0-312) 278 30 46

www.tunamatbaacilik.com.tr

e-posta: tuna@tunamatbaacilik.com.tr

Baskı Yeri ve Yılı

Ankara, 2015

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden îlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan îlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyen dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

Mustafa Kemal ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

Organizasyon Şeması	8

1. Ünite: Bir Kahraman Doğuyor.....9

Atatürk'ün Doğduğu Şehir: Selânik	10	Şehirler ve Atatürk	14
Atatürk'ün Okulları	11	Cepheden Cepheye Atatürk	15
Atatürk'ün Askerlik Hayatı	12	Kendimi Değerlendiriyorum	16
Atatürk'ün Askerî Dehası	13		

2. Ünite: Millî Uyanış: Yurdumuzun İşgaline Tepkiler.....17

Birinci Dünya Savaşı'na Neden Girdik?	18	Mustafa Kemal Problem Çözüyor	26
Gizli Antlaşmalar	19	Sivas Kongresi	27
Neler Düşünüyorlar?	20	Misakımillî	28
Zararlı Cemiyetler	21	Zor Günler	29
Kuvayımilliye Ruhu	22	Performans Görevi	30
Millî Cemiyetler	23	Sevr Antlaşması	31
Tehlikeli Yolculuk	24	Kendimi Değerlendiriyorum	32
İstiklal Yolunda	25		

3. Ünite: Ya İstiklal Ya Ölüm 33

Doğu Cephesi	34	Sath-ı Müdafaa	43
Güney Cephesi'nde Millî Mücadele	35	Sakarya Bildirgesi	44
Kuvayımilliyeciler	36	Zafer Yankıları	45
Kuvayımilliye'den Düzenli Orduya	37	Büyük Zafer	46
Zaferin Sonuçları	38	Tarihî Buluşma	47
Ters Giden Talihin Yenilişi	39	Sanatçı Gözüyle Millî Mücadele	48
Atatürk ve Eğitim	40	Performans Görevi	49
Tekalifimilliye	41	Kendimi Değerlendiriyorum	50
Millî Seferberlik	42		

4. Ünite: Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar.....51

Mustafa Kemal İle Röportaj	52	Kabotaj Hakkı	63
Lozan Anıtı	53	Gazete Muhabiriyim	64
Kararlar, Uygulamalar	54	Büyük Nutuk	65
Ankara'nın Başkent Oluşu	55	Okuma Yazma Seferberliği	66
Neden Gereklidir?	56	Dil, Tarih ve Kültür	67
Duyuru Hazırlayalım	57	Menemen Olayı	68
Katılıyorum / Katılmıyorum	58	Bir Cumhuriyet Şehri: Atça	69
İnkılap Gazetesi	59	Mahmut Sadi Anlatıyor	70
Proje Görevi	60	Nasıl Bir Üniversite?	71
Hukukçu Kadınlarımız	61	Soyadı Kanunu	72
Cumhuriyete Karşı Bir İsyan	62	Cumhuriyet Dönemi'nde Türk Kadını	73

Sağlık İnkılabı	74
Çıkarımda Bulunalım	75
Atatürk ve Sanat	77

Atatürk ve Spor	78
Metin İnceleyelim	79
Kendimi Değerlendiriyorum	80

5. Ünite: Atatürkçülük 81

Atatürkçülük	82
Atatürk'ün Düşünceleri Nasıl Oluşturdu?	83
Millî Güç Unsurları	84
Haklarımız, Sorumluluklarımız	85
Cumhuriyet Yürüyor	87
Millet Nedir?	88
Milliyet Duygusu	89
Atatürk ve Sığırtmacı Mustafa	90
Halkçılık	91
Devletçilik	92
Nuri Şeker Anlatıyor	93
Laikliğin Temel Esasları	94

Atatürk'ten Dinleyelim	95
İnkılapçılık	96
Atatürk İlkelerinin Amaçları	97
Atatürk İlke ve İnkıapları	98
Afiş Hazırlayalım	99
Atatürk İlkelerinin Ortak Özellikleri	100
Atatürkçülüğün Esasları	101
Modern Türkiye'nin Doğuşu	102
Atatürk'e Saygı	103
Atatürk Kimdir?	104
Atatürk ve Türk Gençliği	105
Kendimi Değerlendiriyorum	106

6. Ünite: Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ve Atatürk'ün Ölümü.....107

Atatürkçü Düşüncede Dış Politika	108
Hoş Geldin Hatay	109
Bir Dünya Lideri	110

Cumhuriyet Abidesi	111
Kendimi Değerlendiriyorum	112

7. Ünite: Atatürk'ten Sonra Türkiye: İkinci Dünya Savaşı ve Sonrası 113

İkinci Dünya Savaşı	114
Ekmek Karnesi	115
Demokrasiye Doğru	116
İki Kutuplu Dünyada Türkiye	117
Yeni Türkiye'de Ulaşım	118
Bir Hayalim Var!	119
Savunma Sanayisi	120
Tarih Yazıyoruz	121

Mehmetçik Görevde	122
Justin McCarthy ile Röportaj	123
Doğu Bloku'nun Dağılması	124
Körfez Savaşları ve Türkiye	125
Araştırma Yapalım	126
Uzun İnce Bir yol	127
Kendimi Değerlendiriyorum	128

ORGANİZASYON ŞEMASI

Ünite numarası

Ünite adı

Ünitenin içeriği ile ilgili görsel öge

1.

Ünite

Bir Kahraman Doğuyor

Selânik'te bulunan Atatürk'ün doğduğu ev

Kendimi Değerlendiriyorum

"Bir Kahraman Doğuyor" ünitesinin sonunda neleri, ne kadar öğrendiğinizi anlamak için kendinizi değerlendirebilirsiniz. Bunun için aşağıdaki formda yer alan ifadeleri okuyunuz ve bu ifadelerin karşısındaki değerlendirme kutucuklarından size uygun olanına "X" işareti koyunuz.

BUNLARI ÖĞRENDİM	Evet	Kısmen	Hayır
1. Atatürk'ün çocukluk dönemini analiz edebilirim.			
2. Atatürk'ün çocukluk döneminde içinde bulunduğu toplumun sosyal ve kültürel yapısını analiz edebilirim.			
3. Atatürk'ün öğrenim hayatı ile ilgili olayları neler olduğunu söyleyebilirim.			
4. Atatürk'ün öğrenim hayatı ile ilgili olayları açıklayabilirim.			
5. Atatürk'ün askerlik hayatı ile ilgili olayları neler olduğunu söyleyebilirim.			
6. Atatürk'ün askerlik hayatı ile ilgili olayları açıklayabilirim.			
7. Örnek olaylardan yola çıkarak Atatürk'ün çeşitli cephelerdeki başarılarıyla askeri yeteneklerini ilişkilirebilirim.			
8. Atatürk'ün fikir hayatının oluşumunda ve gelişiminde Selânik, Manastır, Sofya ve İstanbul şehirlerindeki ortamın rolünü açıklayabilirim.			
9. Atatürk'ün 1919'a kadar bulunduğu görevleri ve yaptığı hizmetleri, üstlendiği Milli Mücadele'nin liderliği açısından yorumlayabilirim.			

Başarılı olabilmek için "Kısmen" ve "Hayır" şeklinde değerlendirdiğiniz konuları tekrar gözden geçirmelisiniz.

16

Öğretim programı gereği öğrencilerin, kazanmaları gereken bilgi, beceri ve değerleri ne ölçüde kazandıklarını görmeleri ve eksikliklerini belirleyerek gidermeleri amacıyla hazırlanmış "Kendimi Değerlendiriyorum" formu

Şehirler ve Atatürk

Aşağıda Atatürk'ün fikir hayatının oluşumuna ve gelişimine etki eden şehirlerden bazıları görüyorsunuz. Ders kitabınızın birinci ünitesinde anlatılanlardan da yararlanarak bu şehirlerin hangi yönleriyle Atatürk'ü etkilemiş olabileceğini ilgili yerlere yazınız.

Selânik

Manastır

İstanbul

Sofya

14

Çalışmanın başlığı

Çalışmanın nasıl yapılacağını anlatan yönerge

Yazı alanı olarak kullanılacak bölümler

Çalışmada yararlanılacak görsel ögeler

1.

Ünite

Bir Kahraman Doğuyor

Selânik'te bulunan Atatürk'ün doğduğu ev

Atatürk'ün Doğduğu Şehir: Selânik

Aşağıda Atatürk'ün doğduğu ve çocukluk dönemini geçirdiği Selânik şehri ile ilgili bir metin görüyorsunuz. Metni okuyunuz ve okuduklarınızdan yararlanarak alttaki soruları cevaplayınız.

Selânik, birçok fikrin, birçok siyasi olayın oluştuğu, aynı zamanda ticari ağırlığı olan bir liman şehridir. Ordu merkezidir ve her konuda geniş bir etki alanı vardır. Nüfusunun büyük çoğunluğu Türk'tür. Müslümanların, Rumların ve Yahudilerin mahalleleri ayrılmıştır.

Balkanlarda azınlıklar arasında görülen milliyetçilik akımları, özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Türk milliyetçiliğinin gelişmesine sebep olmuştur.

Bütün bu şartların etkisi ile Balkanlarda yaşayan Türklerin sosyal ve ekonomik yapısı Anadolu Türklüğünden farklı gelişmeler göstermiştir. Balkan Türkleri her şeyden önce var olma mücadelesi verilen yerlerde yaşayan kimselerin uyanıklığı içerisinde bulunuyorlardı. Devlet ekonomik, sosyal ihtiyaçlarını ve güvenliklerini sağlamada yetersiz kaldığı için Balkan Türkleri kendi çarelerini arama zorunluluğu ile özel teşkilatlanmalara yönelmişlerdir.

Atatürk, Balkanların ekonomik, politik ve sosyal ortamında bütün azınlıkları, dış güçleri, bunların emellerini ve çeşitli dinleri tanımış, dinlerin milliyetçilik akımlarının hizmetine verilmesinin tanığı olmuştur. Çeşitli ırkları mücadele içerisinde ve bir arada görmüştür.

<http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-05/ataturkun-yetistigi-ortam> (Düzenlenmiştir.)

• Metinde Selânik için “Her konuda geniş bir etki alanı vardır.” ifadesi kullanılmıştır. Sizce Selânik'in bu durumu hangi özelliklerinden kaynaklanıyor olabilir?

.....

.....

.....

• Türk milliyetçiliğinin 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren gelişmesinin nedenleri neler olabilir?

.....

.....

.....

• Balkan Türklerinin sosyal ve ekonomik gelişiminin Anadolu Türklerine göre farklılıklar göstermesinin nedenleri neler olabilir?

.....

.....

.....

• Atatürk'ün fikirlerinin oluşmasında ve askerlik mesleğini seçmesinde Selânik'in hangi özelliklerinin etkili olduğu söylenebilir?

.....

.....

.....

Atatürk'ün Okulları

Aşağıda Atatürk'ün öğrenim hayatı ile ilgili bazı olaylar ve okuduğu okullar verilmiştir. Her bir olayı, ilişkili olduğu eğitim kurumu ile eşleştiriniz.

Mustafa'nın babası Ali Rıza Efendi'nin karşı çıkmasına rağmen annesi Zübeyde Hanım'ın ısrarları sonucu başladığı okul

Harp Okulu

Mustafa'nın 1887 yılında başladığı, yeni öğretim metotlarını uygulayan ve Batı tarzında modern eğitim veren okul

Şemsi Efendi İlkokulu

Mustafa'nın yarıda bıraktığı sivil ortaokul

Manastır Askerî İdadisi

Mustafa'ya bir öğretmeni tarafından Kemal adının verildiği okul

Mahalle Mektebi

Mustafa Kemal'in şiirle ilgilenmeye ve tarih bilincini kazanmaya başladığı okul

Selânik Askerî Rüştiyesi

Mustafa Kemal'in Ömer Naci, Ali Fuat gibi arkadaşlarıyla gizlice el yazması bir dergi çıkardıkları okul

Harp Akademisi

Mustafa Kemal'in kurmay yüzbaşı rütbesiyle mezun olduğu eğitim kurumu

Selânik Mülkiye Rüştiyesi

Atatürk'ün Askerlik Hayatı

Aşağıdaki harita üzerinde Mustafa Kemal Atatürk'ün I. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar geçen sürede katıldığı belli başlı savaşların yerleri ve tarihleri belirtilmiştir. Her savaşla ilgili bölüme Mustafa Kemal'in o savaşta kazandığı başarıları yazınız.

Çanakkale (1915)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Doğu Cephesi (1916)

.....

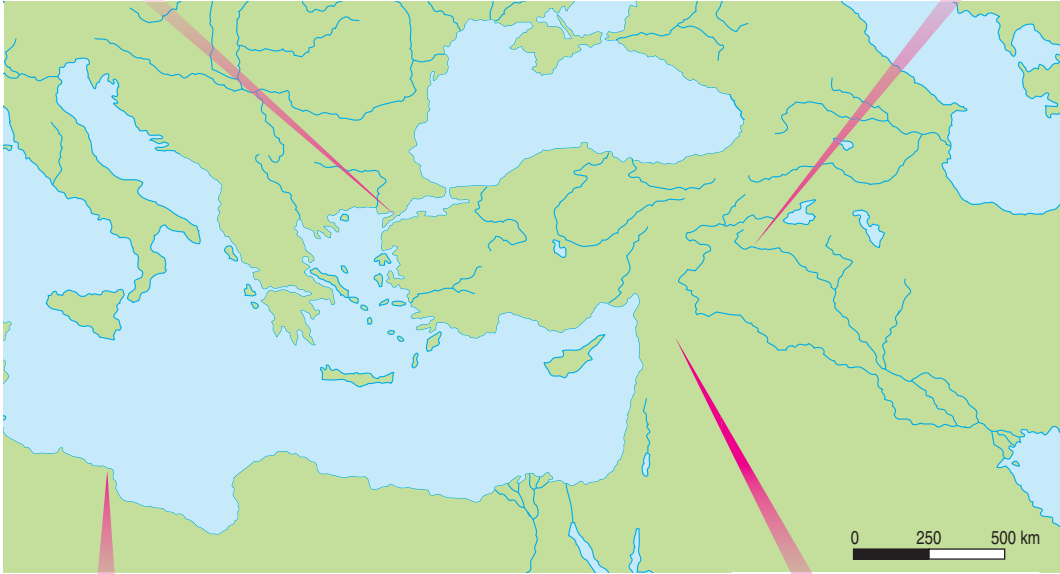
.....

.....

.....

.....

.....

Trablusgarp (1911)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Suriye (1918)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Atatürk'ün Askerî Dehası

Aşağıda Atatürk'ün çeşitli cephelerde elde ettiği başarılarla ilgili değerlendirmeler verilmiştir. Bu değerlendirmeleri okuyunuz ve her birinin altındaki kutucuğa o metinde anlatılanların Atatürk'ün hangi askerî yetenekleri ve kişisel özellikleriyle ilişkili olabileceğini yazınız.

25 Ekim'de asi Arap aşiretleri doğudan Halep'e girerler. Halep'in içi karmakarışıktır. Sokak muharebeleri başlar. Bu muharebelere Mustafa Kemal kendisi de katılmıştır. İşte bu buhranlar içinde çok tehlikeli anlar geçirir. Hatta bir defasında kendisini, etrafını saran asilerin ortasında bulur. Bunları kırbaçla koymak gibi tehlikeli bir vaziyet içinde kalır. Fakat Osmanlı otoritesinden ve bir Osmanlı paşasının hâlâ yaşayan etkisinden büsbütün kendini kurtaramayan asileri yatıştırmak ve çıkmazdan kurtulmak yolunu bulur. Bir taraftan da Halep'in güneyindeki birlikleri Halep'in kuzeyine çeker.

25-26 Ekim'de, Halep'in 5 kilometre kuzeyinde İngiliz ve Arapları fena bir yenilgiye uğratır. Birinci Dünya Harbi'nin bizim için son muharebesi ve zaferi de budur.

Şevket Süreyya Aydemir, Tek Adam, C I, s. 288 (Düzenlenmiştir.).

23 Ağustos'ta Türklerin sağ kanadına bir tümenle saldırdılar ve bütün bir gece süren çarpışmalardan sonra, onları Mangal Dağı'ndan çekilmeye zorladılar. Mustafa Kemal, bu ilk başarısızlık karşısında çok sert bir emirle, talimat almadan geri çekildiği için tümen komutanını görevinden aldı ve ileride de bu gibi hâllerin aynı şiddetle cezalandırılacağını bildirdi. Artık ordu, bir tek Yunan askerinin bile Türkiye'nin kalbine ayağını basmasına göz yummayacaktı.

Lord Kinross, Atatürk, s. 328 (Düzenlenmiştir.).

Büyük taarruz sırasında tutsak düşen Yunan Ordusu Başkomutanı Trikopis, Mustafa Kemal'in huzuruna çıkarılmıştır.

General Trikopis olanları anlatır. Taarruzun pek ani ve patlak vereceği dakikaya kadar iyi gizlenebilmiş olduğunu itiraf eder. Nihayet onu teslim mecbur kılan durumu da özetler: "Öyle oldu ki tüfeklerin bile işleyemeyeceği bir dara düşürüldük. İşte o zaman karşımızda süngüler parıldamaya başladı. Arkamız önümüz, her yanımız süngü! Sonu malum.

Fakat Trikopis'in de soracağı bir soru vardı:

— Siz bu muharebeyi nereden idare ediyordunuz?

— İşte, tam o süngülerin parıldadığını söylediğiniz yerde, askerlerin yanıdaydım.

Şevket Süreyya Aydemir, Tek Adam, C II, s. 497 (Düzenlenmiştir.).

Şehirler ve Atatürk

Aşağıda Atatürk'ün fikir hayatının oluşumuna ve gelişimine etki eden şehirlerden bazılarını görüyorsunuz. Ders kitabınızın birinci ünitesinde anlatılanlardan da yararlanarak bu şehirlerin hangi yönleriyle Atatürk'ü etkilemiş olabileceğini ilgili yerlere yazınız.

Selânik

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

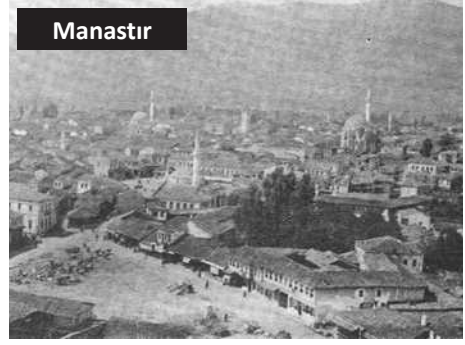
.....

.....

.....

.....

Manastır

.....

.....

.....

.....

.....

.....

İstanbul

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Sofya

Cepheden Cepheye Atatürk

Aşağıda Atatürk'ün askerlik hayatı sırasında bulunduğu bazı cephelerde üstlendiği görevlerle ilgili değerlendirmelere yer verilmiştir. Metinleri okuyunuz ve alttaki soruyu cevaplayınız.

Mustafa Kemal bir durum değerlendirmesi yaptıktan sonra şu karara varır: "Bütün cephelerde ve bütün kuvvetler üzerinde emir ve kumanda kalmamıştır. Yapılacak iş Halep'e kadar kuzey yönünde çekilmektir." O, Grup Komutanı'nı da ikna ederek, âdeta grubun kumandasını ele alır ve eldeki birliklerini Halep'e kadar çeker. 13 Ekim'de de IV. Ordunun kalan birlikleri VII. Ordu emrine verilir. Kuvvetlerini yeniden düzenleyen VII. Ordu Komutanı Mustafa Kemal Paşa, bir İngiliz tümenini Halep kuzeyinde Katma'da durdurur. Bu Suriye Cephesi'ndeki son ciddi çarpışmadır. Bu çarpışma ile düşman, Anadolu kapılarında durmaya mecbur edilmiştir.

Abdurrahman Çaycı, Gazi Mustafa Kemal Atatürk, s. 53, 54 (Düzenlenmiştir.).

İlk askerî başarılarını Trablusgarp'ta kazanmış olan Mustafa Kemal, görev ve sorumluluk yüklenmekten kaçınmayan bir komutandı. 25 Nisan'da kendi karar verme yetkisini kullanarak 19. Tümeniyle çarpışmalara katıldı ve düşmanı sahile geri püskürtmeyi başardı. Sonra üç ay boyunca sürekli ve şiddetli saldırılara alt edilmez bir direnişle karşı koydu. Böylece onun enerjisine ve kararlılığına tümüyle güvenmeye başladım.

Liman Von Sanders

Andrew Mango, Atatürk, s. 186 (Düzenlenmiştir.).

İngilizleri şaşırtan ilk şey, savaşın tam can alıcı anında ve yerinde, askerlikteki ustalığı kendilerine yalnız eşit değil, üstün bile olan bir Türk komutanının ortaya çıkışıydı. İkinci sürpriz de asıl Türk askeri olmuştu. Mustafa Kemal, strateji bilgisinin temellerini kavradığı kadar askerlerinin ruhunu da anlamıştı. Türk psikolojisini ve Türk'ün bir kere başındakilere güvenip de kanı kızıttıktan sonra nasıl azimle kıyasıya dövüşebileceğini biliyor, bundan yararlanmayı da iyi başarıyordu. Böylece, Mustafa Kemal'le, Mehmetçik bir araya gelerek Gelibolu Yarımadası'nı kurtarmışlardı. İngiliz resmî tarihçisinin deyişiyle "Tek bir tümen komutanının üç ayrı seferde kazandığı başarıların, sadece bir savaşın gidişi üzerinde değil, bütün bir seferin sonucu ve hatta bir milletin kaderi üzerinde bu derece derin bir etki bırakması tarihte eşi çok az görülmüş bir olaydır."

Lord Kinross, Atatürk, s. 124 (Düzenlenmiştir.).

Atatürk'ün Suriye ve Çanakkale cephelerinde kazandığı başarıları olmasaydı Millî Mücadele'nin liderliği ni üstlenebilmesi ve bu görevi başarıyla yerine getirebilmesi mümkün olabilir miydi? Neden?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Kendimi Değerlendiriyorum

“Bir Kahraman Doğuyor” ünitesinin sonunda neleri, ne kadar öğrendiğinizi anlamak için kendinizi değerlendirebilirsiniz. Bunun için aşağıdaki formda yer alan ifadeleri okuyunuz ve bu ifadelerin karşısındaki değerlendirme kutucuklarından size uygun olanına “X” işareti koyunuz.

BUNLARI ÖĞRENDİM		Evet	Kısmen	Hayır
1	Atatürk’ün çocukluk dönemini analiz edebilirim.			
2	Atatürk’ün çocukluk döneminde içinde bulunduğu toplumun sosyal ve kültürel yapısını analiz edebilirim.			
3	Atatürk’ün öğrenim hayatı ile ilgili olayların neler olduğunu söyleyebilirim.			
4	Atatürk’ün öğrenim hayatı ile ilgili olguları açıklayabilirim.			
5	Atatürk’ün askerlik hayatı ile ilgili olayların neler olduğunu söyleyebilirim.			
6	Atatürk’ün askerlik hayatı ile ilgili olguları açıklayabilirim.			
7	Örnek olaylardan yola çıkarak Atatürk’ün çeşitli cephelerdeki başarılarıyla askerî yeteneklerini ilişkilendirebilirim.			
8	Atatürk’ün fikir hayatının oluşumunda ve gelişiminde Selânik, Manastır, Sofya ve İstanbul şehirlerindeki ortamın rolünü açıklayabilirim.			
9	Atatürk’ün 1919’a kadar bulunduğu görevleri ve yaptığı hizmetleri, üstlendiği Millî Mücadele’nin liderliği açısından yorumlayabilirim.			

Başarılı olabilmek için “Kısmen” ve “Hayır” şeklinde değerlendirdiğiniz konuları tekrar gözden geçirmelisiniz.

2.

Ünite

Millî Uyanış: Yurdumuzun İşgaline Tepkiler

Mustafa Kemal, Sivas Kongresi delegeleriyle

Birinci Dünya Savaşı'na Neden Girdik?

Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruyu cevaplayınız.

Hükûmet savaş kararı alınca Şeyhülislam Mustafa Hayri Efendi 7 Kasım'da bütün Müslümanları bu "kutsal savaş"a çağıran bir fetva vermişti. 11 Kasım'da da Sultan Reşat'ın aynı doğrultudaki Hattihümayun'u yayımlanmıştı. Bunlarla yeryüzündeki 300 milyon Müslüman din düşmanlarına karşı ortak savaşa çağrılıyordu.

“Orduma, donanmama” seslenişi ile başlayan “Hattihümayun”da; Rusya, İngiltere ve Fransa’nın, Osmanlı halifeliğine bağlı olan milyonlarca Müslüman’ı, zalim yönetimleri altında inlettikleri söyleniyordu. Ayrıca Osmanlı Devleti’ne yöneltilen her türlü kötülük ve felaketlerin öncüleri oldukları öne sürülüyordu. Bu nedenle de alınan fetva gereğince kendilerine karşı cihat ilan edildiği hatırlatılıyordu. Osmanlı İmparatorluğu’nun bu kutsal savaştan, geçmişte uğranılan zararları gidermiş hâlde zaferle çıkacağından kuşku duyulmadığı belirtiliyordu.

Fetva ve Hattıhümayun'da dikkati çeken ilk özellik, yeryüzündeki bütün Müslümanların, halife ordusu demek olan Osmanlı kuvvetleriyle birlikte savaşacaklarının, en azından ona yardımcı olacaklarının umulmasıydı. İkincisi de Osmanlı yöneticilerinin böyle bir cihat ile yakın geçmişte kaybetmiş oldukları toprakların hiç olmasa bir kısmını geri alabileceklerini sanmalarıydı. O günlerdeki demeçlere, yazılanlara ve yapılan görüşmelere göre özellikle üç yere yeniden sahip olunacağı umulmuştu: Mısır, Kıbrıs ve Batı Trakya-Makedonya.

Evet, Balkan Savaşı'na girilirken Filibe ile Sofya'nın geri alınacağı sanılmıştı. İki yıl sonra da Mısır, Kıbrıs ve Selânik umudu ile Dünya Savaşı'na giriliyordu.

Şerafettin Turan, Türk Devrim Tarihi, C I, s. 41-43 (Düzenlenmiştir.).

Metinde anlatılanlardan yola çıkarak Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na katılmasının nedenleri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Gizli Antlaşmalar

İtilaf Devletleri Birinci Dünya Savaşı sürerken kendi aralarında yapmış oldukları gizli antlaşmalarla Osmanlı topraklarını paylaşmışlardır. İstanbul (1915), Londra (1915), Sykes Picot (Saykıs Piko, 1916) ve St. Jean de Maurienne (Sen Jan dö Moriyen, 1917) bu dönemde imzalanan antlaşmaların belli başlılarıdır. Bir araştırma yaparak söz konusu antlaşmalarla hangi devlete, nerelerin verilmesinin planlandığını aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

İNGİLTERE

FRANSA

RUSYA

İTALYA

Neler Düşünüyorlar?

Aşağıda Mondros Ateşkes Antlaşması ile ilgili düşüncelerden bazıları verilmiştir. Metinleri okuyunuz ve her bir düşünce ile ilgili soruların cevaplarını noktalı yerlere yazınız.

Mondros Ateşkes Antlaşması'nı Osmanlı Devleti adına imzalayan Rauf Bey'in gazetelere verdiği demeçten:

İmzaladığımız mütareke sonucunda devletimizin bağımsızlığı, saltanatımızın hukuku bütünüyle korunmuştur. Bu mütareke, galip ile mağlup arasında yapılan bir mütareke değil, belki savaş durumundan çıkmak isteyen denk iki kuvvet arasında yapılabilecek bir savaşı son vermek niteliğindedir.

Birincisi, İngilizlerin Türklüğün yok edilmesini amaç edinmediklerini anladım. İkincisi, memleketimizin sanıldığı aksine işgal altına alınmayacağını gördüm. Sizi temin ederim ki İstanbul'umuza bir tek düşman askeri çıkmayacaktır. Doğal olarak birkaç subay şurada burada görülebilecektir. Bundan başka tersanelerimiz de işgal olunmayacaktır. Size tekrar ediyorum ki İngilizler bize olağanüstü derecede iyi davranmışlardır. Evet, yaptığımız mütareke umudumuzun üstündedir. Yalnız şurası önemli ki memleketimizde asayiş korumalıyız. Aksi olursa her şeyi kaybetmek tehlikesi vardır.

Yeni Gün Gazetesi, 02 Kasım 1918 (Düzenlenmiştir.).

Sizce Rauf Bey'in yukarıdaki düşünceleri doğru mudur? Neden?

.....

.....

Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandığında Suriye'de bulunan Yıldırım Orduları Grubu Komutanı Mustafa Kemal'in İstanbul'daki Osmanlı yöneticilerine çektiği telgraftan:

İngilizlerin elde etmek istediği sonucu onlara kendi yardımımızla vermek, tarihte Osmanlılık için, özellikle bugünkü hükûmet için kara bir sayfa oluşturur. İngilizlerin aldatıcı davranış, öneri ve hareketlerini, İngilizlerden daha çok haklı bulan emirleri uygulamaya yaradılışım uygun değildir. Başkomutanlık Kurmay Başkanlığının kurallarına uymadığım takdirde birçok suçlamalar altında kalmam doğal olduğundan komutanlığı hemen teslim etmek üzere yerime atayacağınız zatın acele olarak gönderilmesini rica ederim.

Metin Aydoğan, Ülkeye Adanmış Bir Yaşam, C I, s. 87, 88 (Düzenlenmiştir.).

- Mustafa Kemal kimlerin, hangi davranışlarından şikâyet etmektedir?

.....

.....

- Mustafa Kemal "yaradılışım" sözüyle ne anlatmak istemektedir?

.....

.....

Zararlı Cemiyetler

Aşağıdaki şemada noktalı yerlere Kurtuluş Savaşı sırasında faaliyet gösteren millî varlığa zararlı cemiyetlerin adlarını ve amaçlarını yazınız.

Millî Varlığa Zararlı Cemiyetler	
Azınlıkların Kurdukları Cemiyetler	Türk ve Müslüman Olanların Kurdukları Cemiyetler
Adı : ..... Amacı :	Adı : ..... Amacı : .....
Adı : ..... Amacı :	Adı : ..... Amacı : .....
Adı : ..... Amacı :	Adı : ..... Amacı : .....

Kuvayımilliye Ruhu

Aşağıdaki metni okuyunuz ve ilgili soruları cevaplayınız.

Türk milleti, öz yurdunun istila edildiğini; mal, can ve namusunun tehlikeye düştüğünü görünce, hele işgalcinin Yunanlılar olduğunu anlayınca çılgına döndü. Büyük bir üzüntü duydu ve çektiği sıkıntı ve yorgunluğu hiçe sayarak kutsal saydığı şeyleri korumak çarelerini aradı. Bunun sonucudur ki silahlı veya silahsız birçok insan, kendinden biraz daha iyi düşünebilenin peşine takılmakta tereddüt etmedi. Yine bu sebeptir ki bunların lideri bazen bir komutan, bazen de okuması ve yazması bile bulunmayan bir kişi oldu.

Millî kuvvetler arasında genç çocuklar olduğu gibi ak sakallı dedeler de vardı. Mücahitlere cephane ve yiyecek taşıyan hatunlar pek çok olduğu gibi mavzeri elinde çatışmaya katılan Türk kadınları da az değildi.

Yunanlıların İzmir’i işgali günü başlayan ve sonraki günlerde de devam eden katliamı, halkın nefretinin artmasına ve coşkunluğun genelleşmesine sebep oldu. Bütün bu olaylar her sınıf halkı harekete geçirdi ve sonunda her direnme alanında normal zamanlarda birbirlerinden çok farklı hayat süren insanları yanyana getirdi. Vatanın kurtulması için fikir birliğine varan bu insanlar balta dahil, buldukları her tür silah ile düşmanın modern orduları karşısına çıkmakta bir an bile duraksama göstermediler.

Selahattin Tansel, Mondros’tan Mudanya’ya Kadar, s. 275-283 (Düzenlenmiştir.).

- Metinde anlatılanlardan yararlanarak “Kuvayımilliye Ruhu”nu nasıl tanımlayabilirsiniz?

.....

.....

.....

- Kuvayımilliye hareketinin ortaya çıkışının nedenleri nelerdir?

.....

.....

.....

- Kuvayımilliyecilerin ortak özellikleri nelerdir?

.....

.....

.....

- Kuvayımilliyecilerin amaçları nelerdir?

.....

.....

.....

Millî Cemiyetler

Aşağıda Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra başlayan işgallere karşı ülkemizde kurulan millî cemiyetlerden bazıları verilmiştir. Her cemiyetin yanındaki noktalı yere, o cemiyetin kurucularına hitaben, yaptıkları hizmetlerden dolayı kısa bir teşekkür mektubu yazınız.

*Trakya-Paşaeli
Müdafaa-i
Hukuk
Cemiyeti*

.....

.....

.....

.....

*İzmir Müdafaa-i
Hukuk-ı
Osmaniye
Cemiyeti*

.....

.....

.....

.....

*Vilayat-i
Şarkîye
Müdafaa-i
Hukuk-ı Milliye
Cemiyeti*

.....

.....

.....

.....

*Trabzon
Muhafaza-i
Hukuk-ı Milliye
Cemiyeti*

.....

.....

.....

.....

*Millî Kongre
Cemiyeti*

.....

.....

.....

.....

Tehlikeli Yolculuk

Mustafa Kemal, Millî Mücadele'nin hazırlık döneminde çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Bu sorunlardan biri de Millî Mücadele'yi başlatmak üzere Samsun'a çıkışından bir süre sonra İstanbul'a geri çağırılmasıdır. Mustafa Kemal'in önce Harbiye Nezareti, daha sonra da padişahın İstanbul'a dönmesi yönündeki ısrarlı çağrıları karşısında neler yaptığını araştırınız. Konu ile ilgili edindiğiniz bilgilerden yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- İstanbul'daki Osmanlı yöneticileri Mustafa Kemal'i Anadolu'daki hangi hareketlerinden dolayı ve neden geri çağırmış olabilirler?

.....

.....

.....

- Osmanlı yöneticilerinin Mustafa Kemal'e karşı tutumu zaman içinde nasıl bir değişim göstermiştir?

.....

.....

.....

- Mustafa Kemal'in Osmanlı yöneticilerinin kendisini geri çağırmaları karşısındaki tutumu ne olmuştur?

.....

.....

.....

- Mustafa Kemal karşılaştığı bu sorundan nasıl kurtulmuştur?

.....

.....

.....

- Size göre bu sorunun Millî Mücadele'ye zarar vermeden çözümlenmesinde Mustafa Kemal'in hangi özellikleri rol oynamış olabilir?

.....

.....

.....

Aşağıda Mustafa Kemal'in Millî Mücadele'nin hazırlık döneminde yaptığı çalışmalar edebî bir dille anlatılmıştır. Metni okuyunuz ve altındaki soruları cevaplayınız.

Mustafa Kemal Paşa, Samsun'da altı gün kaldı. Oradan, Anadolu'nun içlerine daldı. Samsun'un Mahmur Dağı'nı aşp Havza'ya vardı.

Havza'ya varalım bir, kulağımızı koyalım bir.

Bağımsız yaşamak diyelim bir, dinle ne ses verir.

Havza pazarına inmiş allı morlu köylüler,

Çıkarlar ormanlardan gizli gizli, çağıralım bir.

Gelirler, toplanırlar ateşimize, onlar için yaktık;

Özgür yüreklerinin soluğunu üflesinler bir.

Daha içerilere, Anadolu'nun güler yüzlü güneşine gitmeli. Böylece Havza'dan çıktı yola Amasya'ya. Ayağının tozu ile Amasya'dan telyazı ile bildirdi ki memlekete: "Ulusun bağımsızlığını yine ulusun kesin kararı ve direnişi kurtaracaktır." Amasya'da dört gün kaldı. Daha içlere gitmeli... Kurtuluş ateşini iyice tutuşturmak için halkın yürek ocağına.

Mustafa Kemal Paşa, Erzurum'un Ilıca'sına vardığında günlerden 3 Temmuz günüydü. Ayağının tozuyla Mustafa Kemal Paşa, arkadaşlarını toplar Erzurum'da ve onlara der ki: "Arkadaşlar, biz milleti kurtarmak için açıkça ortaya atıldık. Bu yol yürek ister, zor bir yoldur. Yolun başındayız, hepimiz yüreklerimizi bir tartalım. Bakalım çeker mi bu ağır işi?"

Ceyhun Atuf Kansu, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı, s. 26-33 (Düzenlenmiştir.).

• Yukarıdaki metinde Mustafa Kemal'in, Millî Mücadele'nin hazırlık döneminde yaptığı çalışmalardan hangileri anlatılmaktadır?

.....

.....

.....

• Mustafa Kemal'in bu çalışmalarıyla ulaşmak istediği amaçları neler olabilir?

.....

.....

.....

• Mustafa Kemal'in "bu ağır iş" dediği ne olabilir?

.....

.....

.....

Mustafa Kemal Problem Çözüyor

Sivas Kongresi hakkında bir araştırma yapınız. Edindiğiniz bilgilerden yararlanarak Mustafa Kemal'in bu kongre sürecinde karşılaştığı problemlerden birini seçiniz. Daha sonra da onun, karşılaştığı engeli aşmak için bulduğu çözüm yolu ile ilgili olarak aşağıdaki şemada verilen soruları cevaplayınız.

<i>Sivas Kongresi sürecinde hangi problem ile karşılaştı?</i>	
<i>Problemlerle karşılaştığında öncelikle ne yaptı?</i>	<i>Karar verme sürecinde nasıl davrandı?</i> ....
Mustafa Kemal	
<i>Problem karşısında nasıl bir çözüm yolu buldu?</i>	<i>Çözüm yolunu uygulamaya koyduktan sonra nasıl bir sonuç aldı?</i> ....
<i>Problemi çözerken hangi yeteneklerini kullandı?</i>	

Sivas Kongresi

Aşağıda Sivas Kongresi'nde alınan kararlardan bazılarını görüyorsunuz. Kararları okuyunuz ve her birinin altına o kararın gerekçesinin ne olabileceğini yazınız.

- Erzurum Kongresi kararları olduğu gibi kabul edilmiş ancak bu kararlarda geçen Doğu Anadolu ifadesinin yerine "ülkenin bütünü" ifadesi kullanılmıştır.

Sivas Kongresi'nin toplandığı bina

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Bütün millî cemiyetler Anadolu ve Rumeli Müdafı-i Hukuk Cemiyeti adıyla tek çatı altında toplanmıştır.

.....

.....

.....

.....

- Millî Meclisin açılışına kadar ülke işlerini yönetme yetkisi Erzurum Kongresi'nde kurulan Temsil Heyeti'nde olacaktır.

.....

.....

.....

.....

- Manda ve himaye kesinlikle kabul edilmeyecektir.

.....

.....

.....

.....

Misakımillî

Aşağıda Misakımillî belgesinde yer alan maddelerden bazıları verilmiştir. Maddeleri okuyunuz ve her bir madde ile ilgili yorumunuzu, o maddenin ulusal egemenlik, tam bağımsızlık ve vatanın bütünlüğü ilkelelerinden hangisi veya hangileriyle ilişkili olduğunu dikkate alarak noktalı yerlere yazınız.

• Osmanlı Devleti'nin Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalandığı sırada işgal altında bulunan bölgelerin geleceği o bölgelerdeki halkın oylarıyla belirlenecektir.

Benim yorumum: .....

.....

.....

.....

• Boğazların dünya ticaretine ve ulaşımına açılması hakkında bizimle birlikte ilgili diğer devletlerin oybirliği ile verecekleri kararlar geçerli olacaktır.

Benim yorumum: .....

.....

.....

.....

• Ülkemizdeki azınlıkların hakları civar ülkelerdeki Müslüman halkın da aynı haklardan yararlanmaları şartıyla kabul edilecektir.

Benim yorumum: .....

.....

.....

.....

• Siyasi, adli ve mali gelişmemizi önleyecek sınırlamalar kabul edilmeyecektir.

Benim yorumum: .....

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

Efendiler, Meclis 29 Nisan 1920 tarihinde Hıyanet-i Vataniye Kanunu ve sonraki aylarda İstiklal Mahkemeleri Kanunlarını da çıkarmakla inkılabın gereklerini yerine getirmiş oldu.

Efendiler, İstanbul'un işgalinden sonra başlayan birtakım yıkıcı akımlara, olaylara, isyanlara dokunmuş-tuk. Bunlar hızla memleketin her tarafından birbiri ardınca ortaya çıktı ve sürüp gitti. Anadolu içindeki bütün isyan teşkilatı, bütün düşmanlar ve Yunan ordusu el birliği ile aleyhimize faaliyete geçtiler.

Efendiler, 1919 yılı içinde, millî teşebbüslerimize karşı başlayan iç isyanlar, süratle memleketin her tara-fına yayıldı. Bandırma, Gönen, Susurluk, Kirmastı, Karacabey, Biga ve dolaylarında; İzmit, Adapazarı, Düzce, Hendek, Bolu, Gerede, Nallıhan, Beypazarı dolaylarında; Bozkır'da; Konya, Ilgın, Kadınhan, Karaman, Çivril, Seydişehir, Beyşehir, Koçhisar dolaylarında; Yozgat, Yenihan, Boğazlıyan, Zile, Erbaa, Çorum dolaylarında; İmranlı, Refahiye, Zara, Hafik ve Viranşehir dolaylarında alevlenen karışıklık ateşleri, bütün memleketi yakı-yor; hainlik, cehalet, kin ve bağnazlık dumanları bütün vatan göklerini yoğun karanlıklar içinde bırakıyordu. İsyân dalgaları, Ankara'da karargâhımızın duvarlarına kadar çarptı. Karargâhımızla şehir arasındaki telefon ve telgraf hatlarını kesmeye kadar varan kudurmuşçasına kasıtlar karşısında kaldık.

Kemal Atatürk, Nutuk, s. 302, 303 (Düzenlenmiştir.).

- İç isyanları çıkaranların amaçları neler olabilir?

.....

.....

.....

.....

- Mustafa Kemal'in sözünü ettiği Hıyanet-i Vataniye Kanunu ile İstiklal Mahkemeleri Kanunu hangi gerek-çeler ve amaçlarla çıkarılmış olabilir?

.....

.....

.....

.....

- İç isyanların Millî Mücadele'ye etkileri neler olmuştur?

.....

.....

.....

.....

Performans Görevi

Ünite: Millî Uyanış: Yurdumuzun İşgaline Tepkiler

Kazanım: Hiyanet-i Vatanîye Kanunu'nun çıkarılma gerekçelerini ve uygulama sürecini değerlendirir.(6. kazanım)

Süre: 2 hafta

Çalışma şekli: grup çalışması (sınıf mevcuduna bağlı olarak 2-3 kişilik gruplar).

Beklenen performans: araştırma, veri toplama aracı geliştirme, verileri raporlaştırma, iletişim ve empati, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerileri.

Değerlendirme araçları: dereceli puanlama anahtarı, akran değerlendirme formu.

Sevgili öğrenciler,

Sizden, Millî Mücadele günlerinde TBMM'ye karşı çıkarılan ayaklanmaların nedenleri, gelişimleri ve etkileri konulu bir araştırma yapmanız isteniyor. Ayrıca araştırmanızı yaptıktan sonra edindiğiniz bilgileri yazılı bir rapor hâline getirmeniz ve bu raporun sunumunu yapmanız bekleniyor.

Bu çalışmayı yaparken aşağıdaki adımları izlemeniz gerekmektedir:

1. Seçtiğiniz ayaklanma ile ilgili çeşitli kaynaklardan yararlanarak kapsamlı bir araştırma yapınız.

2. Araştırmanız sırasında;

- Ayaklanma nerede çıkmıştır?
- Ayaklanmanın çıktığı yerin özellikleri nedir?
- Ayaklanma ne zaman başlamıştır?
- Ayaklanmanın zamanlamasının önemi nedir?
- Ayaklanmanın sorumluları kimlerdir?
- Ayaklanmanın sorumlularının kişilik özellikleri nelerdir?
- Ayaklanma hangi kişiler, gruplar veya devletler tarafından desteklenmiştir?
- Ayaklanmayı destekleyen güçlerin amaçları nelerdir?
- Ayaklanmanın görünürdeki gerekçesi veya amacı nedir?
- Ayaklanma gerçekte kimin işine yaramaktadır?
- Ayaklanma kim tarafından bastırılmıştır?
- Ayaklanmanın bastırılmasında hangi kurumlar ve kanunlar rol oynamıştır?
- Ayaklanma bastırılmasaydı bunun sonuçları neler olabilirdi?
- Ayaklanmanın Millî Mücadele'ye ve Türk milletine etkileri neler olmuştur?
- Ayaklanmayı diğer ayaklanmalardan ayıran benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?
- Ayaklanma hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

sorularının cevaplarını bulmaya çalışınız. Bulduğunuz yazılı veya görsel materyalleri sınıflandırıp inceleyiniz.

3. Elde ettiğiniz verileri sistemli bir şekilde sıralayarak yazılı bir rapor hâline getiriniz.

4. Hazırladığınız metinleri bir sunum hâline dönüştürünüz ve öğretmeninizin belirleyeceği bir zamanda sınıftaki arkadaşlarınıza sununuz.

5. Sunumunuzu yaptıktan sonra çalışmalarınızı bir dosya hâline getirerek öğretmeninize teslim ediniz.

6. Çalışmanız dereceli puanlama anahtarındaki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Grup içinde göstermiş olduğunuz performansa ilişkin değerlendirmede ise akran değerlendirme formu kullanılacaktır.

Sevr Antlaşması hakkında ders kitabınızda verilen bilgilerden yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Mustafa Kemal'in;

- Sevr Antlaşması hakkındaki düşünceleri nelerdir?

.....

.....

.....

- Bu şekilde düşünmesinin nedenleri neler olabilir?

.....

.....

.....

Türk Milletinin;

- Sevr Antlaşması hakkındaki düşünceleri nelerdir?

.....

.....

.....

- Bu şekilde düşünmesinin nedenleri neler olabilir?

.....

.....

.....

Sizin;

- Sevr Antlaşması hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

.....

.....

.....

- Bu şekilde düşünmenizin nedenleri nelerdir?

.....

.....

.....

Kendimi Değerlendiriyorum

“Millî Uyanış: Yurdumuzun İşgaline Tepkiler” ünitesinin sonunda neleri, ne kadar öğrendiğinizi anlamak için kendinizi değerlendirebilirsiniz. Bunun için aşağıdaki formda yer alan ifadeleri okuyunuz ve bu ifadelerin karşısındaki değerlendirme kutucuklarından size uygun olanına “X” işareti koyunuz.

BUNLARI ÖĞRENDİM		Evet	Kısmen	Hayır
1	I. Dünya Savaşı’nda Osmanlı Devleti’nin durumunu, topraklarının paylaşılması ve işgali açısından değerlendirebilirim.			
2	Mondros Ateşkes Antlaşması’nın imzalanması ve uygulanması karşısında Osmanlı yönetiminin, Mustafa Kemal’in ve halkın tutumunu değerlendirebilirim.			
3	Kuvayimillîye ruhunun oluşumunu, millî cemiyetleri ve millî varlığa düşman cemiyetlerin faaliyetlerini analiz edebilirim.			
4	Mustafa Kemal’in Millî Mücadele’nin hazırlık döneminde yaptığı çalışmaları; millî bilincin uyandırılması, millî birlik ve beraberliğin sağlanması açısından değerlendirebilirim.			
5	Misakımillî’nin kabulünü ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışını “ulusal egemenlik”, “tam bağımsızlık” ilkeleri ve “vatanın bütünlüğü” esasları ile ilişkilendirebilirim.			
6	Hıyanet-i Vataniye Kanunu’nun çıkarılma gerekçelerini ve uygulama sürecini değerlendirebilirim.			
7	İstanbul yönetimince imzalanan Sevr Antlaşması’na karşı Mustafa Kemal’in ve Türk milletinin tutumunu değerlendirebilirim.			
8	Mustafa Kemal’in Millî Mücadele’yi örgütlerken karşılaştığı sorunlara bulduğu çözüm yollarını, onun liderlik yeteneği ile ilişkilendirebilirim.			

Başarılı olabilmek için “Kısmen” ve “Hayır” şeklinde değerlendirdiğiniz konuları tekrar gözden geçirmelisiniz.

3.

Ünite

Ya İstiklal Ya Ölüm

Mustafa Kemal, Büyük Taarruz öncesinde askeri birlikleri denetliyor.

Doğu Cephesi

Aşağıdaki metni okuyunuz ve okuduklarınızdan da yararlanarak soruları cevaplayınız.

Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan beri Ermeniler, gerek Ermenistan içinde gerek sınıra yakın yerlerde, Türkleri toplu olarak öldürmekten bir an geri durmuyorlardı. 1920 yılının sonbaharında Ermenilerce yapılan zulümler dayanılmaz bir dereceye geldi ve Ermenistan seferine karar verdik. 9 Haziran 1920 tarihinde, Doğu Anadolu Bölgesi'nde geçici seferberlik ilan ettik. 15. Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir Paşa'yı Doğu Cephesi Komutanı yaptık. Seferberlikten üç buçuk dört ay kadar sonra Ermenilerin taarruzu ile savaşa başlandı.

Ermeniler geri püskürtülüp girdikleri bölgelerden atıldılar.

Ordu, 29 Eylül'de Sarıkamış'a girdi, 30 Eylül'de Merdenek (Göle) işgal edildi.

Efendiler, savaş alanında verilecek emri bekleyen Doğu Ordumuz, 28 Ekim 1920 günü Kars üzerine harekete başladı. Düşman, direnmeksizin Kars'ı terk etti. Kars 30 Ekim'de tarafımızdan işgal edildi. 7 Kasım tarihinde birliklerimiz Arpaçay'a kadar olan bölgeyi ve Gümrü'yü ele geçirdi.

Ermeniler, 6 Kasım'da ateşkes ve barış için müracaat etmişlerdir. Biz de ateşkes antlaşmasının maddelerini Dışişleri Bakanlığı vasıtasıyla 8 Kasım'da Ermeni ordusuna bildirdik. 26 Kasım'da başlayan barış görüşmeleri 2 Aralık'ta son buldu ve 2/3 Aralık gecesi Gümrü Antlaşması imzalandı.

Efendiler, Gümrü Antlaşması Millî Hükûmetin yaptığı ilk antlaşmadır. Bu antlaşma ile Ermenistan, Osmanlı Devleti'nin 1877 seferiyle kaybetmiş olduğu yerleri bize terk etmiştir.

Kemal Atatürk, Nutuk, s. 332, 333 (Düzenlenmiştir.).

- Mustafa Kemal'in anlattıklarına göre Kurtuluş Savaşı'nda Doğu Cephesi'nin açılış nedeni nedir?

.....

.....

.....

- Ermenilerin Doğu Anadolu üzerine saldırıya geçmelerinin nedenleri neler olabilir?

.....

.....

.....

- Doğu Cephesi'ndeki mücadelemizin sonucu ne olmuştur?

.....

.....

.....

- Bu sonucun Millî Mücadele'miz içindeki yeri ve önemi hakkında neler söylenebilir?

.....

.....

.....

Güney Cephesi'nde Millî Mücadele

Kurtuluş Savaşı'nda Güney Cephesi'ndeki mücadeleler bölge halkının çabalarıyla yürütüldü. Adanalılar, Maraşlılar, Urfalılar ve Antepliler yaşadıkları yerleri Fransızlara ve onlarla iş birliği yapan Ermenilere karşı korumak amacıyla direnişe geçtiler. Bunlardan Maraşlılar, şehirlerine girmiş olan Fransızlara karşı kahramanca savaşarak onları 11 Şubat 1920'den itibaren Maraş'tan çekilmek zorunda bıraktılar.

Kurtuluş Savaşı sonrasında Meclisten gelen “şehirde Kurtuluş Savaşı’na katılanların bildirilmesi”ni isteyen yazıya şehrin ileri gelenleri “Maraş’ta Millî Mücadele’ye katılmayan tek bir fert bile yoktur.” cevabını vermişlerdir. Bunun üzerine TBMM fertleri değil, bütün şehir halkını ödüllendirme kararı alarak 5 Nisan 1925’te Maraş’a kırmızı şeritli İstiklal Madalyası vermiştir.

Yanda Maraş'a verilen "İstiklal Madalyası ve Beratı"nı görüyorsunuz. Şimdi kendinizi o gün Türkiye Büyük Millet Meclisinde bulunan ve Maraş'a İstiklal Madalyası verilmesini teklif eden milletvekillerinden biri olarak düşününüz. Daha sonra da aşağıdaki noktalı yere Meclis Başkanlığına sunacağınız teklif metnini gerekçeleriyle birlikte yazınız.

TBMM tarafından Maraş'a verilen İstiklal Madalyası ve Beratı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

ANKARA

[illegible]

Kuvayımilliyeciler

Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

Söke içindeki bu olaylar küçük sayılırdı. Asıl, Rum Mahallesi silah deposu hâline gelmiş, eşkıya yatağı olmuştu. Bütün civarın Rumları, ta Sisam Adası'ndan gelip bu mahallede silahlanıyorlardı. Dağlarda yaptıkları soygunculuklara, adam öldürmelere, yol kesmelere Yunan kıtalarına yardım adını veriyorlardı. Yüzbaşı İbrahim Bey, elinden geldiği kadar direniyordu ama elindeki on beş yaşlı jandarmayla ne yapabiliirdi? Kuvayımilliyeci gençler gayretlerini bu sırada önce Ankara'ya, sonra da Nazilli Cephesi'ne faydalı olmaya harcıyorlardı.

Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldığından beri Ankara ile bütün yurdun her tarafındaki Müdafaa-i Hukuk cemiyetleri gibi, sıkı temastaydı. İzmir'den Aydın'a kadar Söke kazasının ölü düşmanla çevrilmişti. Söke'nin Ankara ile ilişkisi Çine, Denizli, Sandıklı, Afyon yolu ile temin ediliyordu. Telgraflar güç bela bu yoldan geliyor, Kuvayımilliyecilerin İtalyanlardan temin ettiği malzeme bu yoldan gidiyordu. Bursa'dan güneye doğru Salihli'de Ethem Bey, Nazilli'de Demirci Mehmet Efe, Yörük Ali Efe tetikteydi. Ankara'nın millî orduyu kurma, toparlama gayretleri biliniyordu. Yine Kuvayımilliyeciler Güney Cephesi'nde Urfa, Maraş, Antep'te Fransızlara duman attırıyorlardı.

Samim Kocagöz, Kalpaklılar, s. 231, 232 (Düzenlenmiştir.).

- Kuvayımilliye birlikleri kimlerden oluşmaktadır?

.....

.....

.....

.....

- Kuvayımilliyecilerin amaçları nelerdir?

.....

.....

.....

.....

- Kuvayımilliye birlikleri hangi faaliyetleri ile Kurtuluş Savaşı'mızın kazanılmasına katkıda bulunmuşlardır?

.....

.....

.....

.....

Kuvayımilliye'den Düzenli Orduya

Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

Cephe Komutanlığının bu birliğin varlığı hakkında bilgi istemesi ve birliğin teftişe hazırlanması emri Ethem Bey tarafından yerine getirilmedi. Cephe komutanlığınca, sivil işlere ve geri hizmetlere karışılmaması için verilen genel emre aykırı olarak Kuvayıseyyare Komutanlığı, Kütahya bölgesinde, her şeyde gösterdiği müdahale ve zorbalığını daha da artırdı.

Cephe Komutanı, Ethem Bey Kuvayıseyyare'sinin, öteki geçici kuvvetlerden ayrılması için "Birinci Kuvvayıseyyare" diye adlandırılmasını emrettiği hâlde, Ethem Bey ve kardeşi bunu dikkate almak şöyle dursun, bu emre rağmen kendi kendine "Umum Kuvayıseyyare ve Kütahya Havalisi Komutanı" şeklinde bir komutanlık durumu ortaya çıkardı.

Görülüyor ki Ethem Bey ve kardeşi, emirleri altındaki birlikleri teftiş ettirmiyorlar, verilmemiş yetki ve unvanları kendi kendilerine takınıyorlardı.

Kemal Atatürk, Nutuk, s. 349 (Düzenlenmiştir.).

- Mustafa Kemal'in Nutuk'ta yer alan bu sözlerine göre Kuvayımilliye birliklerinin eksik yönleri nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Mustafa Kemal'in, Kuvayımilliye birliklerini düzenli ordu birlikleri hâline getirerek ulaşmak istediği sonuçlar neler olabilir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zaferin Sonuçları

Aşağıda Birinci İnönü Zaferi'nin ardından diplomasi alanında yaşanan gelişmelerden bazıları verilmiştir. Bu gelişmeler hakkında ders kitabınızda verilen bilgilerden de yararlanarak aşağıdaki soruların cevaplarını noktalı yerlere yazınız.

Londra Konferansı

- Ne zaman ve nerede yapıldı?

.....

- Hangi konuları görüşmek üzere, kimlerin çağrısıyla toplandı?

.....

- Londra Konferansı'nda Türkiye'yi kimler temsil etti?

.....

- Londra Konferansı'nın sonuçları neler oldu?

.....

- Londra Konferansı'nın Millî Mücadele'mizdeki önemi nedir?

.....

Moskova Antlaşması

- Kimler arasında, nerede ve ne zaman imzalandı?

.....

- Neler içeriyordu?

.....

- Moskova Antlaşması'nın Millî Mücadele'mizdeki önemi nedir?

.....

Türk-Afgan Antlaşması

- Kimler arasında, nerede ve ne zaman imzalandı?

.....

- Neler içeriyordu?

.....

- Türk-Afgan Antlaşması'nın Millî Mücadele'mizdeki önemi nedir?

.....

Ters Giden Talihin Yenilişı

Aşağıda Kurtuluş Savaşı'mızın önemli aşamalarından birini oluşturan İnönü Muharebeleri sonrasında Mustafa Kemal Paşa'nın Batı Cephesi Komutanı İsmet Bey'e çektiğı telgraf ve İsmet Bey'in ona verdiği cevabı görüyorsunuz. Telgraf metinlerini okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

Bütün dünya tarihinde, sizin İnönü Meydan Muharebelerinde üzerinize yüklendiğiniz görev kadar ağır bir görev yüklenmiş komutanlar pek azdır. Milletimizin İstiklal ve varlığı, dâhice idareniz altında görevlerini şerefle yapan komuta ve silah arkadaşlarınızın kalbine ve vatanseverliğine büyük bir güvene dayanıyordu. Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin ters giden talihini de yendiniz. İstila altındaki talihsiz topraklarımızla birlikte bütün vatan, bugün en ücra köşelerine kadar zaferinizi kutluyor. Düşmanın istila hırsı, azminizin ve vatanseverliğinizin yalçın kayalarına başını çarparak paramparça oldu.

Büyük Millet Meclisi Başkanı

Mustafa Kemal

Kemal Atatürk, Nutuk, s. 394.

Zulüm ve zorbalık dünyasının en zalimce hücumlarına karşı yalnız ve şaşkın kalan milletimizin maddi ve manevi bütün kabiliyet ve kuvvetlerini ruhundaki ateşle toplayan ve harekete getiren Büyük Millet Meclisinin Başkanı Mustafa Kemal Paşa!

Kahraman askerlerimiz ve subaylarımız adına, askerlerimizle avcı hatlarında omuz omuza vuruşan tümen ve kolordu komutanları adına takdir ve tebriklerinize büyük bir iftiharla teşekkürlerimi arz ederim.

Batı Cephesi Komutanı

İsmet

Kemal Atatürk, Nutuk, s. 395.

- Metinlerde geçen ifadelere göre İnönü Meydan Muharebelerinin nedenleri nelerdir?

.....

- İnönü Meydan Muharebeleri nasıl sonuçlanmıştır?

.....

- Mustafa Kemal "Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin ters giden talihini de yendiniz." sözüyle neyi anlatmak istemiş olabilir?

.....

- İsmet Bey'in, Mustafa Kemal'i övmesinin nedeni nedir?

.....

- İnönü Meydan Muharebelerinin Kurtuluş Savaşı tarihimizdeki yeri ve önemi hakkında neler söylenebilir?

.....

Atatürk ve Eğitim

Aşağıda Atatürk'ün eğitimle ilgili düşüncelerine yer verilmiştir. Bu ifadeleri okuyunuz ve her bir düşüncenin ana fikrini ilgili yerlere yazınız.

En önemli ve verimli vazifelerimiz, eğitim ve öğretim işleridir. Eğitim ve öğretim işlerinde mutlaka muzaffer olmak lazımdır. Bir milletin hakiki kurtuluşu ancak bu şekilde olur.

Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 119.

Eğitim ve öğretimde yüksek bir seviyeye çıkacak bir milletin, hayat mücadelesinde maddi, manevi bütün kuvvetlerinin artacağı muhakkaktır.

Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 119.

Türkiye'nin eğitim ve öğretim siyasetini, her derecesinde tam bir açıklık ve hiçbir tereddüde yer vermeyen bir kesinlikle ifade etmek ve uygulamak lazımdır. Bu siyaset, her manasıyla millî bir nitelikte gösterilebilir.

Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 120.

Eğitim ve öğretimde birlik olmadıkça aynı fikirde, aynı zihniyette fertlerden oluşmuş bir millet yapmaya imkân aramak boş şeylerle uğraşmak olmaz mıydı?

Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 121.

Memleketteki bilgisizliği mutlaka gidermelidir. Bunu yapmaya mecburuz. Hepimizin mutluluğu için bunu yapacağız.

Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 122.

İlim ve fen nerede ise oradan alacağız ve her millet ferdinin kafasına koyacağız. Hiçbir mantıki delile dayanmayan birtakım geleneklerin, inançların muhafazasında ısrar eden milletlerin ilerlemesi çok güç olur, belki de hiç olmaz.

Atatürkçülük, C I, s. 283.

Aşağıdaki şiirde Türk milletinin Millî Mücadele Tekâlifimillîye Emirlerine uyarak ordusunun ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çabalarından söz edilmektedir. Şiiri okuyunuz ve okuduklarınızdan yararlanarak boş bırakılan alana Millî Mücadele günlerinde halkımızın yaptığı fedakârlıkları anlatan bir resim çiziniz. Çizdiğiniz resme bir isim vermeyi unutmayınız.

Anadolu İmecesî

Veriyoruz paşam, ben Nevşehir çarşısından
Gelme bir çarığım, giysin beni piyade.
O giydikçe ısınır toprak, ayaklarım üşümez,
Al benim son çarığımı.
Ben Mucurlu bir çorabım, beni kızlar ördü,
Dut ağaçları altında, kırmızı dut yiyerek.
Kırmızıdır nakışı,
Arasına bahçelerden bir gül koydum,

Giysin beni topçu neferi,
Kış gelende ayakları donmasın.
Güllerine kuytu bahçelerimizin,
Aman paşam bir şey olmasın.
Çıkardım gömleğimi veriyorum,
Kılıç salsın giyende süvariler.
Yaz sıcağında ağustos güneşinin ellerinden
Terlerini alsın.

Ceyhun Atuf Kansu, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı, s. 76.

.....

Millî Seferberlik

Aşağıdaki fotoğrafları inceleyiniz. Her birinde Türk halkının Millî Mücadele'ye verdiği destek anlatılmaktadır. Kendinizi fotoğraflardaki işaretli kişilerin yerine koyunuz ve aşağıdaki soruların cevaplarını içerecek şekilde boşlukları doldurunuz.

Cephedeki askerlerimiz için mermi dolduran çocuklar

Bu işi neden yapıyorum?

.....

.....

Bu işi yaptığım için neler hissediyorum?

.....

.....

.....

Cepheye mermi taşıyan bir Türk kadını

Bu işi neden yapıyorum?

.....

.....

Bu işi yaptığım için neler hissediyorum?

.....

.....

.....

Aşağıdaki açıklamayı ve metni okuyup soruları cevaplayınız.

Sakarya Meydan Muharebesi sırasında Türk ordusunun savunma hattı güçlü Yunan taarruzu nedeniyle kısım kısım kırılıyordu. Bunun üzerine Başkomutan Mustafa Kemal, savaşın en kritik anında ordusuna şu tarihî emrini verdi:

Savunma hattı yoktur, savunma sathı vardır. O sath bütün vatanıdır. Vatanın her karış toprağı vatandaşın kanıyla ıslanmadıkça terk olunamaz. Onun için küçük büyük her birlik bulunduğu mevziden atılabilir. Fakat küçük büyük her birlik, ilk durabildiğı noktada yeniden düşmana cephe kurup savaşa devam eder.

Yanındaki birliğin çekilmeye mecbur olduğunu gören birlikler ona tabi olamaz. bulunduğu mevzide sonuna kadar dayanmaya ve karşı koymaya mecburdur.

Kemal Atatürk, Nutuk, s. 419 (Düzenlenmiştir.).

Başkomutan Mustafa Kemal Sakarya Meydan Muharebesi'nde

- Mustafa Kemal yukarıdaki emrini hangi amaçla vermiş olabilir?

.....

.....

.....

.....

- Bu emrin uygulanması hangi sonuçları ortaya çıkarmış olabilir?

.....

.....

.....

.....

- Mustafa Kemal'in Sakarya Savaşı'nın kazanılmasındaki rolü ile ilgili neler söylenebilir?

.....

.....

.....

.....

Sakarya Bildirgesi

Aşağıdaki kartpostal, Sakarya Savaşı'nın kazanılmasının ardından basılmıştır. Bu kartpostalı inceleyerek Sakarya Savaşı'nın kazanıldığını Türk milletine müjdeleyen bir bildiri yazınız. Bildirinize bir başlık koymayı unutmayınız.

Mehmet Özel, Türk Kurtuluş Savaşı, s. 322.

Başlık: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

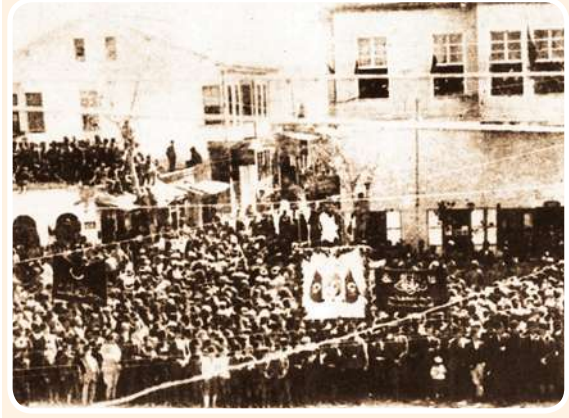
.....

Zafer Yankıları

Aşağıda ordumuzun Millî Mücadele sırasında kazandığı zaferlerin ardından yaşanan sahnelerden bazı-
larını görüyorsunuz. Resimleri inceleyiniz ve gördüklerinizden yola çıkarak bu zaferlerin ülke içindeki yansı-
malarının neler olduğu konusundaki duygu ve düşüncelerinizi noktalı yerlere yazınız.

I. İnönü Savaşı'nı kazanan askerlerin zafer sevinci

Konya'da Sakarya Zaferi'nin kutlanması

Fransızların Antep'ten çekilmeleri üzerine Ankara'da TBMM önünde yapılan geçit töreni

Adana'nın düşman işgalinden kurtuluşunu kutlayan Adanalılar

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Büyük Zafer

Aşağıda Türk milletinin Kurtuluş Savaşı'nda kazandığı askerî başarıların uluslararası alandaki etkilerine örnek oluşturabilecek bir olay anlatılmaktadır. Metni okuyunuz ve okuduklarınızdan yola çıkarak aşağıdaki noktalı yerlere Millî Mücadele sonucunda elde edilen zaferin önemine ilişkin duygu ve düşüncelerinizi yazınız.

Atatürk, ordularının başında Anadolu'yu istila eden düşman kuvvetlerini "vatanın harimi ismetinde" boğduktan sonra İzmir'e girmişti. Türk orduları İzmir'e girer girmez, İngiliz Parlamentosu fevkalade bir toplantı yaptı. Lordlar Kamarası üyeleri yerlerini aldılar... Büyükelçiler de bu tarihî oturuma katıldılar. Kürsüye, İşçi Partisi Lideri Mac Donald (Makdanıld) çıkarak: "Hükûmetten şunu sormak isterim. Hükûmet, Anadolu'yu galip devletler arasında paylaşmak maksadıyla hazineden binlerce altın aldı. İstanbul ve Boğazlar Büyük Britanya'nın olacak; İzmir Yunanlılara, Antalya ve Konya İtalyanlara, Adana ve yöresi Fransızlara verilecekti. Ne yazık ki bunların hiçbirisi olmadı: Bu taksim projesini Mustafa Kemal'in süngüleri altüst etti. Bu hususta Hükûmetten açıklama istiyoruz!..." dediği zaman, başbakan Lloyd George, ağır ağır kürsüye gelerek "İnsanlık tarihi birkaç asırda ancak bir dâhi yetiştirebiliyor. Şu talihsizliğimize bakınız ki beklenen o dâhi, bugün Türkiye'de doğmuştur, elden ne gelebilirdi?" diyerek kürsüden indi. Bu cevaba bütün İngiliz milleti baş eğmek zorunda kaldı. Bundan sonra Lloyd George başbakanlıktan istifasını verdi.

Muzaffer Erendil, İlginç Olaylar ve Anekdotlarla Atatürk, s. 149.

Yanda Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasının ardından 25 Kasım 1922'de Edirne'nin Yunan işgalinden kurtuluşu dolayısıyla hazırlanan bir kartpostal görüyorsunuz. Kartpostalda Selimiye Camii önüne gelen Edirne'nin eski fatihleri, Mustafa Kemal ve silah arkadaşlarına Edirne'yi esaretten kurtardıkları için teşekkür ederken görülüyor. Yerdeki parçalanmış kâğıdın üzerinde ise Sevr Muahedesi (Antlaşması) yazısı okunuyor.

Resmi inceleyiniz ve ders kitabınızdaki Mudanya Ateşkes Antlaşması adlı bölümde anlatılanlardan da yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

• Mustafa Kemal ve arkadaşlarına teşekkür edenler kimlerdir?

.....

.....

.....

• Mustafa Kemal'in arkasında bulunan arkadaşları kimlerdir?

.....

.....

• Edirne'nin kurtuluşu Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın hangi maddesinin uygulanmasıyla gerçekleşmiştir?

.....

.....

• Edirne'nin eski fatihleri Mustafa Kemal ve arkadaşlarına neler söylüyor olabilirler?

.....

.....

• Resimdeki sahneye bakarak Türk tarihinin devamlılığı hakkında neler söyleyebilirsiniz?

.....

.....

• Resimde gördüklerinizle ilgili duygu ve düşünceleriniz nelerdir?

.....

.....

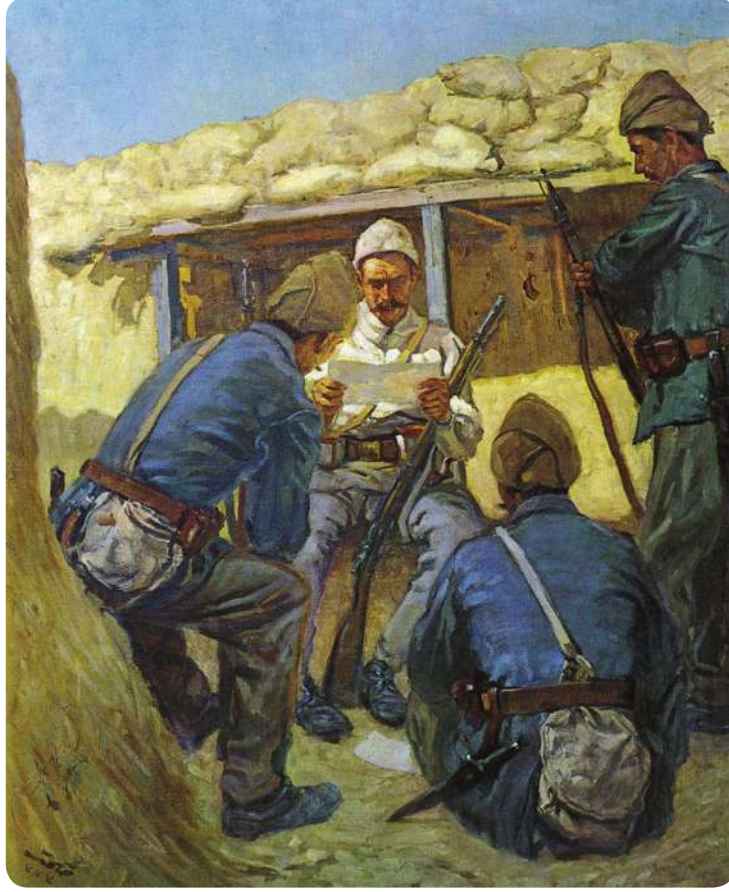
.....

Mehmet Özel, Türk Kurtuluş Savaşı, s. 174.

Sanatçı Gözüyle Millî Mücadele

Aşağıda ressam Hikmet Onat'ın "Kurtuluş Savaşı'nda Sıladan Mektup" adlı tablosunu görüyorsunuz. Resmi inceleyiniz ve alttaki soruları cevaplayınız.

Hikmet Onat, Kurtuluş Savaşı'nda Sıladan Mektup

- Sizden resme bir isim vermeniz istenseydi hangi ismi verirdiniz?

.....

- Resimde okunan mektup kimden gelmiş olabilir?

.....

- Mektup, resimde gördüğünüz askerlerden hangisine gelmiş olabilir? Neden?

.....

.....

- Mektupta neler yazıyor olabilir?

.....

.....

.....

Ünite: Ya İstiklal Ya Ölüm

Kazanım: Örnek eser incelemeleri yaparak dönemin toplumsal olaylarının sanat ve edebiyat üzerindeki yansımalarını fark eder. (7. kazanım)

Süre: 2 hafta

Çalışma şekli: grup çalışması (sınıf mevcuduna bağlı olarak 6-7 kişilik gruplar).

Beklenen performans: araştırma, veri toplama aracı geliştirme, verileri raporlaştırma, iletişim ve empati, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerileri.

Değerlendirme araçları: dereceli puanlama anahtarı, akran değerlendirme formu.

Sevgili Öğrenciler,

Sizden, Millî Mücadele Dönemi’ni konu edinen roman, öykü ya da şiirler toplamanız, Millî Mücadele Dönemi’nin toplumsal olaylarının bu eserlere nasıl yansıdığını fark etmenizi sağlayıcı bir çalışma yapmanız istenmektedir. Ayrıca bu etkinliğinizi bir sunum hâline getirerek sınıfta sunmanız beklenmektedir.

Bu çalışmayı yaparken aşağıdaki adımları izlemeniz gerekmektedir:

1. Gruptaki arkadaşlarınızla aranızda görev paylaşımı yaparak araştıracağınız konuyu belirleyiniz.
2. Üstlendiğiniz roman, öykü, şiir ile ilgili hangi kaynaklara ve kimlerin görüşlerine başvurmanız gerektiği konusunda büyüklerinizden ve öğretmeninizden bilgi alınız.
3. Seçtiğiniz roman, öykü ya da şiirde Millî Mücadele’nin hangi yönünün ağırlıklı olarak ele alındığını belirleyiniz.
4. Ele alınan konu hakkında eserde geçen orijinal değerlendirme ya da betimlemelere yer vereceğiniz bir form hazırlayınız. Formun hazırlanmasında öğretmeninizden ve aile büyüklerinizden yardım isteyebilirsiniz.
5. Elde ettiğiniz bilgileri sistemli bir şekilde sıraya koyup yorumlarınızı da katarak yazılı bir metin hâline getiriniz. Bunu yaparken Türkçe yazım kurallarına uymaya dikkat ediniz.
6. Metinlerinizi tamamladıktan sonra grup arkadaşlarınızla bir araya gelip sunumun kim tarafından ve nasıl yapılacağına karar veriniz.
7. Bu çalışma için size ayrılan süre iki haftadır. Bu sürenin sonunda araştırmanızı bitirmiş ve sunumunuzu hazırlamış olmalısınız.
8. Hazırladığınız metinleri bir sunum hâline dönüştürünüz ve zamanı geldiğinde sınıftaki arkadaşlarınıza sununuz.
9. Sunumunuzu yaptıktan sonra çalışmalarınızı bir dosya hâline getirerek öğretmeninize teslim ediniz.
10. Çalışmanız performans görevi puanlama anahtarındaki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Grup içinde göstermiş olduğunuz performansa ilişkin değerlendirmede de akran değerlendirme formu kullanılacaktır.

Kendimi Değerlendiriyorum

“Ya İstiklal Ya Ölüm!” ünitesinin sonunda neleri, ne kadar öğrendiğinizi anlamak için kendinizi değerlendirebilirsiniz. Bunun için aşağıdaki formda yer alan ifadeleri okuyunuz ve bu ifadelerin karşısındaki değerlendirme kutucuklarından size uygun olanına “X” işareti koyunuz.

BUNLARI ÖĞRENDİM		Evet	Kısmen	Hayır
1	Kurtuluş Savaşı’nda Doğu Cephesi’nde yapılan mücadeleleri sebep ve sonuçları açısından değerlendirebilirim.			
2	Kurtuluş Savaşı’nda Güney Cephesi’nde yapılan mücadeleleri sebep ve sonuçları açısından değerlendirebilirim.			
3	Batı Cephesi’nde Kuvayimillîye birliklerinin faaliyetlerini ve düzenli ordunun kurulmasını değerlendirebilirim.			
4	Kurtuluş Savaşı’nın yaşandığı ortamda Atatürk’ün Maarif Kongresi yaparak Türkiye’nin millî ve çağdaş eğitimine verdiği önemi açıklayabilirim.			
5	Türk milletinin millî birlik, beraberlik ve dayanışmasının ifadesi olarak Tekâlîf-i Milliye Kararları ve bu kararların uygulamaları hakkında açıklamalarda bulunabilirim.			
6	Atatürk’ün Sakarya Meydan Savaşı’nın ve Büyük Taarruz’un kazanılmasındaki rolünü değerlendirebilirim.			
7	Türk milletinin Kurtuluş Savaşı sürecinde elde ettiği askerî başarılarının ulusal ve uluslararası etkilerini değerlendirebilirim.			
8	Örnek eser incelemeleri yaparak dönemin toplumsal olaylarının sanat ve edebiyat üzerine yansımalarına örnekler verebilirim.			

Başarılı olabilmek için “Kısmen” ve “Hayır” şeklinde değerlendirdiğiniz konuları tekrar gözden geçirmelisiniz.

4.

Ünite

Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar

Atatürk bir okul ziyaretinde öğrenci ve öğretmenlerle birlikte

Mustafa Kemal ile Röportaj

1922 yılında Türkiye'ye gelen bir Fransız gazeteci, Mustafa Kemal ile röportaj yapmış ve ona aşağıdaki soruları yöneltmiştir. Şimdi kendinizi Mustafa Kemal'in yerine koyarak gazetecinin sorduğu soruları cevaplayınız.

Gazeteci: Efendim öncelikle bu röportajı kabul ettiğiniz için gazetem adına size teşekkür ederim. İlk sorum şu olacak: Saltanatın kaldırılmasının nedenleri nelerdir?

Mustafa Kemal: .....

.....

.....

.....

Gazeteci: Saltanatın kaldırılmasına karşı çıkanlar kimlerdi ve bu kişilerin karşı çıkma nedenleri nelerdi?

Mustafa Kemal: .....

.....

.....

.....

.....

Gazeteci: Sizce millî egemenlik neden önemlidir?

Mustafa Kemal: .....

.....

.....

.....

.....

Gazeteci: Saltanat kaldırıldığına göre yeni dönemde nasıl bir yönetim şekli getirmeyi düşünüyorsunuz?

Mustafa Kemal: .....

.....

.....

.....

.....

Lozan Anıtı

Aşağıda Edirne'nin Karaağaç Mahallesi'nde bulunan Lozan Anıtı'nı ve bu anıtın üzerindeki kitabeden alınmış bir bölüm görüyorsunuz. Metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ SENATOSU, 21.11.1996 TARİHLİ TOPLANTISINDA, TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN NÜFUS CÜZDANI OLAN LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI'NIN TAÇLANDIRILMASI DÜŞÜNCESİNDEN HAREKETLE; CUMHURİYETİMİZİN 75. KURULUŞ YILINDA TÜRK HALKINA ARMAĞAN OLARAK KARAAĞAÇ YERLEŞKESİNDE LOZAN ANITI YAPILMASI, LOZAN MÜZESİ KURULMASI, LOZAN MEYDANI VE LOZAN FIDANLIĞI DÜZENLENMESİ KARARINI OY BİRLİĞİ İLE ALMIŞTIR.

PROF. DR. TAMER BAŞOĞLU'NUN TASARIMI OLAN ANIT, BETONARME RADYE TEMELE BİRBİRİNDEN BAĞIMSIZ 45 DERECE AÇI İLE SAPLANAN ÜÇ SÜTUNDAN MEYDANA GELMİŞTİR. HER SÜTUN SU İLE AYRILAN ÜÇ VATAN TOPRAĞINI SİMGELEMEKTEDİR. BUNLARDAN 36,45 m YÜKSEKLİĞİNDEKİ BÜYÜK SÜTUN ANADOLU'YU, 31,95 m YÜKSEKLİĞİNDEKİ ORTA SÜTUN TRAKYA'YI, 17,45 m YÜKSEKLİĞİNDEKİ KÜÇÜK SÜTUN KARAAĞAÇ'I SEMBOLİZE ETMEKTEDİR. SÜTUNLARI BİRBİRİNE BAĞLAYAN 7,20 m ÇAPINDAKİ BETONARME ÇEMBER BİRLİK VE BERABERLİĞİ; ÇEMBERİN ÖN YÜZÜNE YERLEŞTİRİLMİŞ 4,20 m BOYUNDAKİ GENÇ KIZ FİĞÜRÜ İSE ESTETİĞİ, ZARAFETİ VE ADALETİ SİMGELEMEKTEDİR. GENÇ KIZIN BİR ELİNDEKİ GÜVERCİN DEMOKRASİYİ VE BARIŞI, DİĞER ELİNDEKİ BELGE DE LOZAN ANTLAŞMASI'NI TEMSİL ETMEKTEDİR. ANITIN AYAKLARININ YERLEŞTİĞİ YARIM DAİRE ŞEKLİNDEKİ 15 m YARIÇAPLI HAVUZ İSE ÜLKEMİZİN ÜÇ TARAFINI ÇEVRELEYEN DENİZLERİ TANIMLAMAKTADIR.

• Kitabede, Lozan Barış Antlaşması'nın "Türkiye Cumhuriyeti'nin nüfus cüzdanı" olarak nitelendirilmesi-
nin sebebi ne olabilir?

• Bu anıtın Edirne'nin Karaağaç Mahallesi'nde yapılmasının nedenleri neler olabilir?

• Anıtın üzerindeki kitabede "Her sütun su ile ayrılan üç vatan toprağını simgelemektedir." ifadesi geçi-
yor. Bu vatan topraklarının ve bunları birbirinden ayıran suların adları neler olabilir?

• Anıtı tasarlayan kişi, anıttaki genç kızın bir eline demokrasi ve barışı temsil eden güvercin yerleştir-
miştir. Kızın diğer elinde ise Lozan Antlaşması'nın belgesi bulunmaktadır. Bu sembollerle anlatılmak istenen
düşünceler nelerdir?

Kararlar, Uygulamalar

Aşağıdaki tablonun ilk sütununda İzmir İktisat Kongresi'nde alınan bazı kararlar verilmiştir. Her kararın karşısına, o kararı hayata geçirmek amacıyla gerçekleştirilen uygulamalardan birini seçerek yazınız.

Yurt içinde üretilen veya üretililecek ham maddelere dayalı sanayi dalları kurulmalıdır.	
Devlet, yavaş yavaş iktisadi görevleri de olan bir organ hâline gelmeli ve özel sektör tarafından kurulamayan kuruluşlar devletçe kurulmalıdır.	
Özel teşebbüse kredi sağlayacak bir devlet bankası kurulmalıdır.	
Dış rekabete dayanabilmek için sanayinin toplu ve bütün olarak kurulması gereklidir.	
Yabancıların kurdukları tekellerden kaçınılmalıdır.	
Sanayinin teşviki ve millî bankaların kurulması sağlanmalıdır.	
Demir yolu inşaatı programa bağlanmalıdır.	

Aşağıdaki anıyı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

Ankara'yı Neden Hükûmet Merkezi Yaptım?

Sıcak bir günün akşamında yanında bazı arkadaşlarıyla Çankaya Köşkü'nün bahçesinde dolaşıyordu. Ben de o sıralarda eski köşkün tavan dekorlarıyla meşguldüm. Tozlu ve sisli bir akşam Ankara'nın üzerine çökmüştü. Yer yer toz hortumları semaya doğru yükseliyor ve manzaraya daha boğucu bir hava ekliyordu. Bize:

— Ankara'yı hükûmet merkezi yapmakla iyi ettim mi, diye sordu. Tabii herkes olumlu cevap verdi. Arkasından:

— Neden?

suali gelince kimi stratejiden, kimi siyasetten bahsetti. Hatta birimiz:

— Kayalık güzeldir, gibi bir estetik fikir de ortaya attı.

Atatürk:

— Şimdi dalkavukluğu bırakın. Ankara'nın hükûmet merkezi olması için saydığınız özellikler beni ikna-ya yetmez. Ben Ankara'yı hükûmet merkezi yapmakla büsbütün başka bir hedef güttüm. Türk'ün imkânsızı imkân hâline getiren kudretini dünyaya bir kere daha tekrar etmek istedim. Bir gün gelecek şu çorak tarlalar yeşil ağaçların çevirdiği villaların arasından uzanan yeşil sahalara, asfaltlarla bezenecek. Hem bunu hepimiz göreceğiz. O kadar yakında olacak, dedi.

Niyazi Ahmet Banoğlu, Nükte, Fıkra ve Çizgilerle Atatürk, 1. Kitap, s. 5 (Düzenlenmiştir.).

• Ankara'nın başkent ilan edilmesinin gerekçeleri açıklanırken strateji ve siyasetten bahsedenler neler söylemiş olabilirler?

.....

.....

.....

.....

• Atatürk'ün Ankara'yı başkent yapma kararı yalnızca metinde anlatılan nedene bağlanabilir mi? Neden?

.....

.....

.....

.....

• Atatürk, Ankara'nın gelecekte nasıl bir görünüme kavuşacağını düşünmektedir?

.....

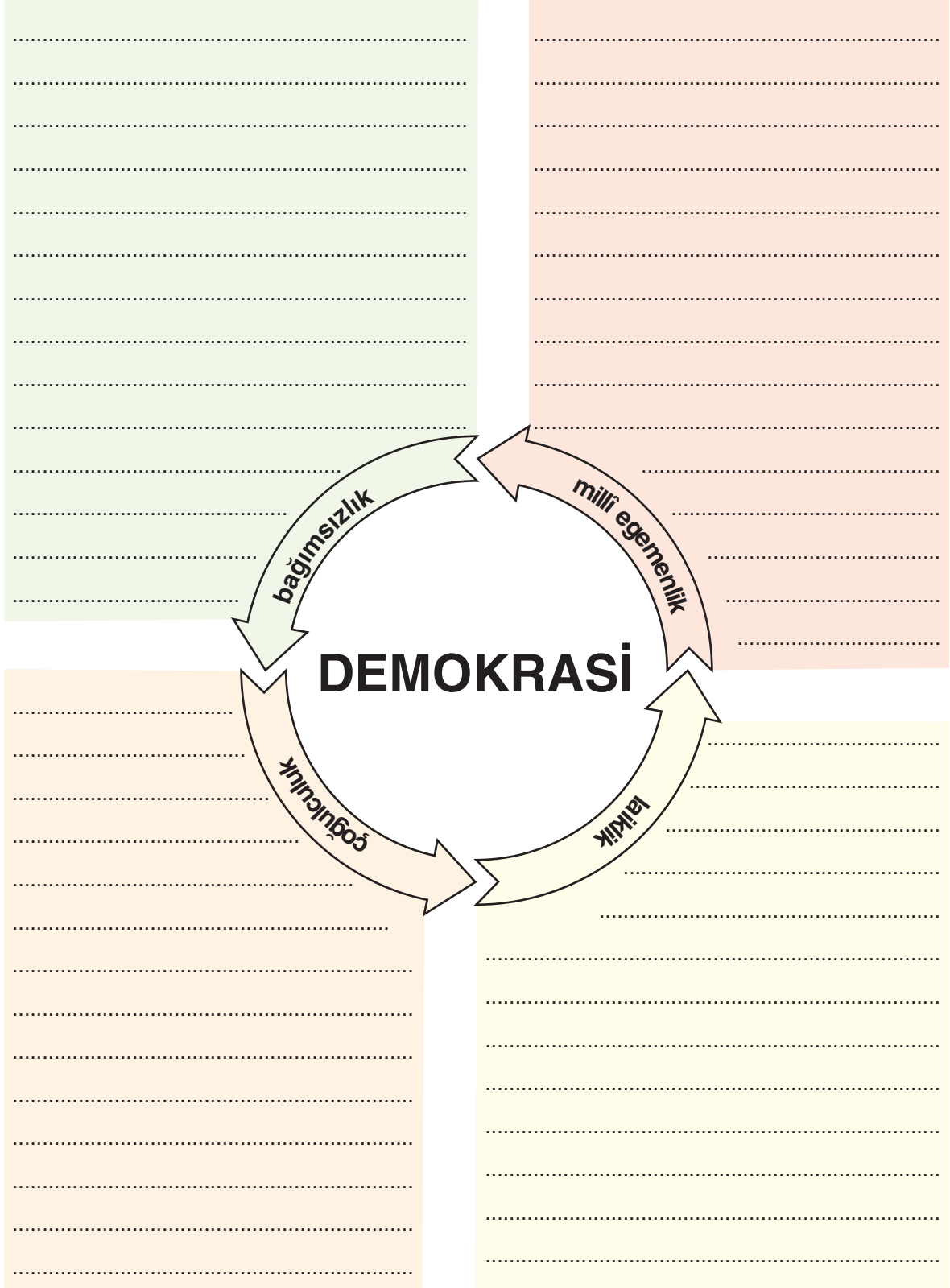
.....

.....

.....

Neden Gereklidir?

Aşağıdaki şemada yer alan kavramların demokrasi açısından önemini, aynı renkte verilen noktalı bölümlere yazınız.

Duyuru Hazırlayalım

Aşağıdaki düzenlemeler 3 Mart 1924'te TBMM tarafından gerçekleştirilmiştir. Sizden bu düzenlemelerin gerekçeleri ve toplumsal hayata etkilerinin neler olacağı konularında halkı bilgilendirmek üzere kısa duyurular hazırlamanız isteniyor. Her bir düzenlemeyle ilgili düşüncelerinizi noktalı yerlere yazınız.

Halifeliğin kaldırılması

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tevhid-i Tedrisat (Öğretimin Birleştirilmesi) Kanunu'nun kabulü

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Şer'iye ve Evkaf (Din İşleri ve Vakıflar) Vekâletinin kaldırılarak yerine Diyanet İşleri Başkanlığının kurulması

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Katılıyorum / Katılmıyorum

Aşağıdaki cümlelerden doğru olduğuna inandıklarınızın altındaki noktalı yere "Katılıyorum.", yanlış olduğuna inandıklarınızın altına ise "Katılmıyorum." diye yazınız. Daha sonra da "Çünkü" kelimesiyle başlayan cümlelerin devamına bu tercihlerinizin gerekçelerini yazılı şekilde ifade ediniz.

- Siyasi partiler demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıdır.

..... Çünkü .....

- Demokrasi için tek bir siyasi partinin varlığı yeterlidir. Başka partilere gerek yoktur.

..... Çünkü .....

- Tek partili bir meclisin etkili denetim görevi yapması imkânsızdır.

..... Çünkü .....

- Atatürk'ün, Serbest Cumhuriyet Fırkasının kurulmasını teşvik etmesi doğru bir karardır.

..... Çünkü .....

- Atatürk'e göre çok partili siyasi hayatın varlığı bir ülke için gerekli ve faydalıdır.

..... Çünkü .....

Aşağıda Atatürk'ün Türk milletini çağdaştırmaya yönelik inkıaplarından bazıları verilmiştir. Ders kitabınızdaki bilgilerden yararlanarak bu inkıapların gerekçelerini ve sonuçlarını içeren kısa birer gazete haberi yapınız. İnkılabı anlatan gazete manşetinizi ve haberinizi aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

1. Kıyafet İnkılabı
2. Tekke ve Zaviyelerin Kapatılması
3. Miladi Takvim, Saat ve Rakamların Kabulü
4. Uluslararası Ölçü ve Tartı Birimlerinin Kabulü

Manşet: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Manşet: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Manşet: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Manşet: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Proje Görevi

Aşağıdaki açıklamaları okuyunuz ve bu açıklamalar doğrultusunda istenen çalışmaları yaparak proje görevini tamamlayınız.

Projenin konusu: Atatürk inkılaplarının öncesi ve sonrasında ülkemizdeki günlük yaşam.

Projenin amacı: Atatürk inkılapları öncesi ve sonrasındaki günlük yaşamın karşılaştırılması, böylece Atatürk inkılaplarının öneminin ve Türk toplumuna etkilerinin fark edilmesi.

Yöntem ve teknikler: görüşme, araştırma, açıklama, grup çalışması, karşılaştırma yapma, görsel kanıt kullanma.

Beceriler: kâğıt ve sayfa düzenini sağlama; dipnot, kaynakça, özet, içindekiler vb. bölümleri uygun şekilde düzenleme; Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma; karar verme, iş birliği yapma, iletişim, değişim ve sürekliliği algılama, konuyu planlama ve yazma.

Süre: 2 hafta

Projenin değerlendirilmesi: Proje göreviniz öğretmeniniz tarafından proje değerlendirme formu kullanılarak değerlendirilecektir.

Proje Hazırlama Süreci

- Öğretmeninizin rehberliğinde proje grubunuzu oluşturunuz.
- Grup üyeleri olarak bir çalışma planı ve iş bölümü yapınız.
- Konu üzerinde genel anlamda fikir alışverişi ve kısa tartışmalar yaparak Atatürk inkılaplarından dört tanesini seçiniz.
- Seçtiğiniz inkılapların öncesi ve sonrasındaki günlük yaşamla ilgili bir araştırma yaparak o dönemleri yansıtan resim, fotoğraf, ses ve video kayıtları ile yazılı belgeler bulmaya çalışınız.
- Araştırmanız sonucunda bulduğunuz belge ve bilgileri sınıflandırıp inceleyiniz.

Proje Raporunun Hazırlanması ve Sunum

- Edindiğiniz bilgileri yazılı hâle getiriniz.
- Bu bilgilerden yararlanarak Atatürk inkılaplarının öncesi ve sonrasında ülkemizdeki günlük yaşamı karşılaştırdığınız bir rapor hazırlayınız.
- Sözlü anlatım becerinizi kullanarak öğretmeninizle birlikte önceden belirleyeceğiniz bir saatte sınıfınızda projenin sunumunu yapınız.

Aşağıda Türk kadın haklarının gelişimi sürecinde yaşanmış bir olay anlatılmaktadır. Metni okuyup ilgili soruları cevaplayınız.

14 Şubat 1926'da Ankara Savcısı Necip Ali Bey, Hukuk Fakültesi Öğrenci Cemiyetini ziyaret etmiştir. Savcı, burada etrafını saran öğrencilerin istek ve ihtiyaçlarını dinleyerek onlara gereken cevapları vermiştir. Bu karşılıklı konuşma samimi bir şekilde gerçekleşmiştir. Konuşmalar sırasında hanımların "hâkim" olmaları meselesi konu edilmiştir. Bu konuyu açan Hukuk Fakültesi 3. sınıf öğrencilerinden İclal Asım Hanım, Necip Ali Bey'e şöyle demiştir:

"Hanımlar her sahada hayata atıldıkları hâlde neden hâkim olamıyorlar? Madem ki biz hukuk öğrenimi görüyoruz, diploma aldığımız ve erkeklerle aynı derecede çalıştığımız hâlde neden hâkim olmayalım?"

Bu soruya Necip Ali Bey şu cevabı vermiştir:

"Hanımlar da hâkim olacaktır. Bunun için çok kuvvetli bir söz aldım. Mutlaka olacaklardır. Bugün eski kadınlarla şimdiki kadınlar arasında büyük bir fark vardır. Bu farkı bir inkılapçı olarak öncelikle alkışlamalıyız. Bugün sanıyorum Fransa'da bile kadın hâkim yoktur. Fakat biz yapacağız. Bugün zorunluluklar toplumsal iş bölümünde kadına büyük pay ayırmaktadır."

Bu sözler üzerine İclal Asım Hanım, Necip Ali Bey'e teşekkür etmiştir.

(Bu kitap için düzenlenmiştir.)

- Hâkimlerin görevleri nelerdir?

.....

- Necip Ali Bey, kadınların da hâkim olması konusunda "Çok kuvvetli bir söz aldım." diyor. Size göre bu söz kimden almış olabilir? Neden?

.....

- Necip Ali Bey ile İclal Hanım arasında geçen konuşmadan hareketle yabancı ülkelerdeki kadınlara göre Türk kadınının sahip olduğu haklar konusunda hangi çıkarımlarda bulunabilirsiniz?

.....

- Yukarıda anlatılan olaydan hareketle ülkemizin Cumhuriyet Dönemi'nde kadın hakları alanında yaşadığı değişim ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?

.....

.....

.....

Cumhuriyete Karşı Bir İsyan

Aşağıdaki metni okuduktan sonra metinde anlatılanlardan ve mevcut bilgi birikiminizden yararlanarak altta verilen soruları cevaplayınız.

Cumhuriyetçi ve yenilikçi olduklarını zannettirmek isteyenlerin yine bu bayrakla ortaya atılmaları dinî bağnazlığı coşturarak milleti cumhuriyete, ilerlemeye ve yenileşmeye karşı kıskırtmak değil miydi? Yeni parti, dinî düşünce ve inançlara saygı perdesi altında: “Biz hilafeti yeniden isteriz; biz yeni kanunlar istemeyiz; bize Mecelle yeterlidir; medreseler, tekkeler, cahil softalar, şeyhler, müritler biz sizi koruyacağız; bizimle birlikte olunuz! Çünkü, Mustafa Kemal’in partisi hilafeti kaldırdı. İslamiyete zarar veriyor; sizi gâvur yapacak, size şapka giydirecektir.” diye bağırıyor muydu? Yeni partinin kullandığı slogan bu gerici haykırırlarla dolu değil miydi?

Efendiler, olaylar ve olup bitenler ortaya koydu ve ispat etti ki “Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası”nın programı en hain kafaların eseridir. Bu parti, memlekette suikastçıların, gericilerin sığınağı ve ümitlerinin dayanağı oldu. Dış düşmanların, yeni Türk devletini körpe Türk Cumhuriyeti’ni yıkmayı hedef alan planlarının kolaylıkla uygulanmasına yardım etmeye çalıştı. Tarih, Doğu İsyanı’nın sebeplerini inceleyip araştırdığı zaman, onun önemli ve belirli sebepleri arasında “Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası”nın dinî konularda verdiği sözleri, doğuya gönderdiği sorumlu sekreterinin kurduğu örgütü ve yaptığı kıskırtmaları bulacaktır.

Ne oldu Efendiler? Hükûmet ve Meclis olağanüstü tedbirler almayı gerekli gördü. Takrir-i Sükun Kanunu’nu çıkardı. İstiklal Mahkemelerini kurdu. Ordunun savaşa hazır sekiz dokuz tümenini, uzun zaman isyanı bastırmak üzere görevlendirdi. “Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası” denilen zararlı siyasi kuruluşu kapattı.

Kemal Atatürk, Nutuk, s. 602, 603, 604 (Düzenlenmiştir.).

- Mustafa Kemal'in yukarıda sözünü ettiği isyan hangisidir?

.....

- Mustafa Kemal'e göre bu isyanın sorumluları hangi kişi ve kuruluşlardır?

.....

- Mustafa Kemal'e göre isyanın başlamasında bu kişi ve kuruluşların hangi söz ve davranışları etkili olmuştur?

.....

- Metinde yer alan "dış düşmanlar" ifadesiyle anlatılmak istenen güçler kimler olabilir?

.....

- İsyanın sonucu ne olmuştur?

.....

- İsyanın ülkemize ve demokratik hayatımıza etkileri neler olmuştur?

.....

Aşağıda Kabotaj Kanunu ile getirilen yeni düzenleme hakkında bilgi verilmiştir. Açıklamayı okuyunuz ve okuduklarınızdan yola çıkarak ilgili soruları cevaplayınız.

Kabotaj Kanunu, Türk kara sularında yolcu ve mal taşıma, her türlü liman hizmeti, kara sularımızda ve nehirlerimizde gemi çalıştırma, deniz avcılığı, batık çıkarma, dalgıçlık, kılavuzluk, liman işçiliği gibi hakları yalnız Türk vatandaşlarına verir. 1 Temmuz 1926'da yürürlüğe giren Kabotaj Kanunu'na göre Türkiye kıyıların bir noktasından diğerine mal ve yolcu taşıma işi sadece Türk gemilerinin tekelindedir. Yabancı gemiler yalnız Türk limanlarından aldıkları yük ve yolcu yabancılara götürebilir ya da dış ülkelere aldıkları yük ve yolcu Türkiye'ye getirebilir. Türkiye'de 1 Temmuz 1935'ten itibaren her yıl 1 Temmuz günü Kabotaj Bayramı olarak kutlanır.

Abdullah Özkan, Atatürk'ün Anlatımıyla Kurtuluş Savaşı, s. 626.

- Türk denizciliğinin Kabotaj Kanunu'nun kabulünden önceki durumu hakkında neler söyleyebilirsiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Kabotaj Kanunu'nun kabulü ülkemizde hangi değişiklikleri ortaya çıkarmış olabilir? Neden?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Kabotaj Kanunu'nun Türk denizciliği için önemi nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gazete Muhabiriyim

Mustafa Kemal'e karşı suikast girişiminin yaşandığı 1926 yılında İzmir'de çıkarılan bir gazetenin muhabiri olduğunuzu düşününüz. Ders kitabınızdaki bilgilerden ve İnternet'ten yararlanarak aşağıdaki boş bırakılan yere suikast girişimini anlatan bir gazete haberi yazınız. Haberinizde suikast girişimine karşı Türk milletinin gösterdiği tepkilere ve Atatürk'ün bu olayla ilgili sözlerine yer vermeye özen gösteriniz. Ayrıca haberinize bir manşet atmayı unutmayınız.

Büyük Nutuk

Atatürk' n "Nutuk" adlı eserini yayımlamak isteyen bir kitabevi sahibi olduğunuzu d   n n z. Aşağıdaki alana, yayımlayaca ınız eserin  n yüzü için bir kapak tasarımı yapınız.

Şimdi de kapak çizimini tamamladı ınız "Nutuk" için kısa bir  n söz yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

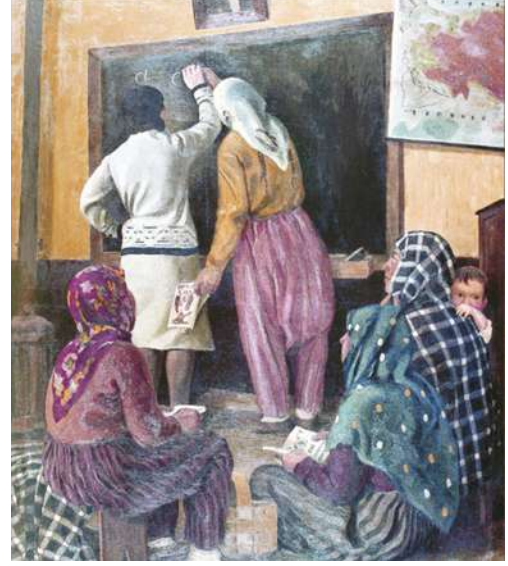
.....

Okuma Yazma Seferberliği

Aşağıda Harf İnkılabı'yla ilgili bazı görsel ögeler verilmiştir. Bunları inceledikten sonra Harf İnkılabı'nın ve millet mekteplerinin ölkemizde eğitimin yaygınlaşmasına ve çağdaş Türk toplumunun oluşumuna katkılarıyla ilgili düşüncelerinizi noktalı yerlere yazınız.

Yeni harflerle basılmış gazeteleri satan bir seyyar satıcı

Ressam Şeref Akdik'in Millet mekteplerinde okuma yazma öğrenen kadınları gösteren tablosu

Yanda bugùnkù adı Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakùltesi olan yükseköğretim kurumunun açılışını anlatan bir gazete haberi görüyorsunuz. Haberi okuduktan sonra ders kitabınızdan ve İnternet'ten yararlanarak ilgili soruları cevaplayınız.

- Atatürk, Tarih ve Dil Fakùltesini açarak hangi amaçlara ulaşmak istemiş olabilir?

.....

.....

.....

.....

- Haberde Tarih ve Dil Fakùltesinde ilk dersi verdiği belirtilen Bayan Afet kimdir?

.....

.....

.....

.....

- Tarih ve Dil Fakùltesinden yetişecek öğrencilerin ÷lkemize yapacakları hizmetler neler olabilir?

.....

.....

.....

.....

- Gazetede Türk milletinin kùltür ve medeniyetteki iddiaları ve hedefleri hangi cùmlelerle ifade edilmiştir?

.....

.....

.....

.....

- Türk milletinin iddiaları ve hedefleri konusunda Tarih ve Dil Fakùltesini açanların bu yükseköğretim kurumundan beklentileri neler olabilir?

.....

.....

.....

.....

Menemen Olayı

Ders kitabınızdan, ansiklopedinizden ve İnternet'ten yararlanarak Menemen Olayı ile ilgili aşağıda istenen bilgileri yazınız.

Menemen Olayı	
Nedenleri nelerdir?	Olayın sonuçları nelerdir? ....
Olay nasıl başlayıp gelişmiştir?	

Menemen Olayı Hakkındaki Genel Yorumum:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bir Cumhuriyet Şehri: Atça

Aşağıda Aydın ili Sultanhisar ilçesine bağlı Atça beldesinin havadan çekilmiş fotoğrafını görüyorsunuz. Şehir planı 1926 yılında yapılan Atça, Cumhuriyet Dönemi'nin modern imarlı ilk yerleşmesidir. Atça'nın fotoğrafını inceleyiniz ve bu şehirle ilgili bir İnternet araştırması yaparak alttaki soruları cevaplayınız.

- Atça'nın imar planı kimler tarafından çizilmiştir?

.....

- Atça'nın imar planını çizen kişilerin özellikleri nelerdir?

.....

- Atça'nın imar planının çiziminde hangi Avrupa şehri örnek alınmıştır? Neden?

.....

- Atça, şehir planındaki hangi özellikleri ile Türkiye'nin ilk ve tek yerleşmesidir?

.....

- Atça şehir planı toplumun hangi ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla bu şekilde çizilmiş olabilir?

.....

.....

.....

Mahmut Sadi Anlatıyor

Aşağıdaki metin 1923 yılında İstanbul Darülfünununda öğrenci olduğu sırada devlet bursu ile Berlin Üniversitesine gönderilen Mahmut Sadi (Irmak) adlı bir öğrenciye aittir. Mahmut Sadi, tıp ve biyoloji eğitimi gördüğü Berlin Üniversitesinden 1929 yılında pekiyi dereceyle mezun olmuş, 1933 yılından itibaren de İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinde öğretim üyeliği görevine başlamıştır.

Metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

1923'te, İstanbul Üniversitesinde öğrenci olduğum sırada bir ilan görüyoruz: "Avrupa'ya talebe gönderilecektir."

Allah Allah! Daha Lozan yeni yapılmış ama henüz onaylanmamış. Memleket her köşe bucağından kanıyor. Harabe içinde. Yunan tahrip etmiş. Birinci Cihan Harbi'nin tahribatı devam ediyor. Tam bu sırada lüks gibi düşünülebilecek bir şey: Avrupa'ya talebe. Gidelim bari, kaderimizi deneyelim.

Yüz elli kişi arasından on bir kişi seçilmişiz. Nereye gideceğimizi bize sordukları zaman dedik ki: "Hükûmet nereyi isterse!" Özellikle de Atatürk acaba birşey ister mi? Benim adımın kenarına, "Berlin Üniversitesine gitsin." diye yazmış. Artık başka yer hatıra gelebilir mi? Yola çıkacağım. O zaman uçak filan yok. Trene binmek üzere Sirkeci'ye gittim. Bir posta dağıtıcısı beni, "Mahmut Sadi"yi arıyor. Bir telgraf. Atatürk'ten bir telgraf: "Sizi birer kıvılcım olarak gönderiyorum, alevler olarak geri dönmelisiniz!" Şimdi gel de haylazlık et bakalım!

Sadi Irmak, Atatürk'ü Anarken, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, S 1, s. 164, 165 (Düzenlenmiştir.).

- Atatürk'ün yurtdışına öğrenciler göndermesinin nedenleri nelerdir?

.....

.....

.....

- Atatürk telgrafında geçen "Sizi birer kıvılcım olarak gönderiyorum, alevler olarak geri dönmelisiniz!" sözüyle ne anlatmak istemiş olabilir?

.....

.....

.....

- Kendinizi Mahmut Sadi'nin yerine koyunuz. Atatürk'ten böyle bir telgraf alsaydınız duygu ve düşünceleriniz neler olurdu?

.....

.....

.....

Aşağıda üniversite reformunu yapmak üzere Türkiye'ye davet edilen İsviçreli bilim insanı Albert Malche'in (Albirt Malş) hazırladığı rapordan alınmış bazı bölümleri görüyorsunuz. Bu bölümleri okuyunuz ve konuyla ilgili soruları cevaplayınız.

* Darülfünunda öğretim metodu ders notlarına dayalıdır. Öğrencilere genelde ansiklopedik bilgi verilmekte ve bunlar her sene değişmeden tekrarlanmaktadır. Öğretim yaratıcı değildir. Öğrenci uygulamalı dersler ve seminerlerle araştırmaya yönlendirilmelidir. Sınav yöntemleri değiştirilmeli, hafızaya dayalı bilgi yerine, uygulamaya yönelik bilgiye öncelik tanınmalıdır. Darülfünün öncelikli ödevi, düşünen beyinler yaratmaktır.

* Türkçe bilimsel yayınlar yetersizdir. Öğrenci yabancı dil bilmediğinden yabancı yayından yararlanamamaktadır. Dolayısıyla öğrenciye okuduğunu anlayacak ölçüde bir yabancı dil, öğreniminin ilk yıllarında mutlaka öğretilmelidir.

* Darülfünün, öğrencilerin sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için pansiyonlar, yurtlar, kantinler temin etmeli, spor hayatını geliştirecek çözümler pekiştirmelidir. Ayrıca mezunlarla ilişkiyi devam ettirecek kuruluşlar oluşturulmalı, öğrencinin Darülfünunu kendi evi ve fikrî vatanı gibi sevmesi sağlanmalıdır.

* Darülfünün halka açık konferanslar düzenlemeli, tatil aylarında kongreler ve seminerler tertiplemeli, halka hitap eden bir dergi yayımlamalıdır.

Abdurrahman Çaycı, Gazi Mustafa Kemal Atatürk, s. 410, 411 (Düzenlenmiştir.).

1. Malche'a göre Darülfününun kullandığı öğretim yöntemleri yeterli ve nitelikli midir? Neden?

.....

.....

.....

2. Malche, Darülfününun sağlıklı bir yükseköğretim için öğretim hizmetlerinin yanında başka hangi hizmetleri yerine getirmesini istemektedir?

.....

.....

.....

3. Malche'a göre Darülfününun bilimsel zihniyete sahip öğrenciler yetiştirebilmesi için yapması gerekenler nelerdir?

.....

.....

.....

4. Malche'ın, Darülfününun halka açılmasını önermesinin nedenleri neler olabilir?

.....

.....

.....

Soyadı Kanunu

Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

Bugünlerde gerek Atatürk'ün sofrasında ve gerek CHP meclis grubunda en çok konuşulan konu Atatürk'e bir soyadı bulmak idi. Bunun için bazı ileri gelen dil ve tarih uzmanlarıyla değişik toplantılar yapılmıştır. Bu toplantılarda değişik teklifler ileri sürülmüştür. Bunlardan bazıları şunlardır:

"Etel-Etil (Türk kahramanının adı, Atilla'nın asıl adı: Büyük nehir, ırmak anlamı da taşır. Etelalp (Oğuzname'deki şekliyle), Arız (Türk kahramanlarından birinin adı: Alp Arızı), Ulaş (Bir Türk kahramanının adı: Ulaş oğlu Salur Kazan), Yazır (Bir Türk kahramanının adı: Yağlıkçı oğlu Yazır), Emen (Bir Türk kahramanının adı: Ucen oğlu Emen Beg), Çoğuş (güneş-ışık), Salır (Türk kahramanlarından birinin adı: Salır, Salur Kazan), Begit (sağlam, kavi), Ergin (ırfan sahibi, mütekâmil), Tokuş (Bir Türk büyüğünün adı: Ertokuş-Cengaver), Beşe (mümtaz, seçkin).

Listedeki bu soyadları Atatürk'e iletildiği zaman "Arkadaşlarla bir görüşelim." deyince ikinci bir görüşmeye bırakılır. Çankaya'da yapılan son bir toplantıda, Saffet Arıkan'ın bulduğu "Türkata-Türkatası" soyadları kendisine arz edilmiş, Atatürk de "Bir de arkadaşlar ne buyurur, bakalım." deyince söz Konya milletvekili Naim Hazım'a (Onat) bırakılmış ve Naim Hazım bu konuda şunları söylemiştir: "Türkata-Türkatası gerek yazılıştaki, gerek söylenişte bana biraz tuhaf geliyor. Arkadaşlar, biliyorsunuz tarihimizde bir Atabey sözü vardı. Atabey kullanılmış, tarihe geçmiş resmî bir unvandır. Bu unvanı taşıyan birçok Türk büyüğü vardır. Biz de Türk'e her alanda atalık etmiş, Türklüğü kurtarmış, istiklale kavuşturmuş olan büyük Gazi'mize "ATATÜRK" diyelim, bu soyadını verelim. Bu bana, şivemizde de daha munis, daha uygun gibi geliyor.

Atatürk, Naim Hazım'ın bu açıklamasını yerinde bulup teşekkür etmiş ve böylece Atatürk soyadı üzerinde karar kılınmıştır.

Durmuş Yalçın ve diğerleri, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II, s. 264 (Düzenlenmiştir.).

• Konya milletvekili Naim Hazım Bey'in Mustafa Kemal'e Atatürk soyadının verilmesini istemesinin nedenleri neler olabilir?

.....

.....

.....

• Mustafa Kemal, kendisine önerilen çok sayıdaki soyadı arasından neden Atatürk'ü tercih etmiş olabilir?

.....

.....

.....

• Soyadı Kanunu'nun Türk toplumunun çağdaşlaşmasına sağladığı katkılarla ilgili neler söyleyebilirsiniz?

.....

.....

.....

Cumhuriyet Dönemi'nde Türk Kadını

Aşağıda 1935 yılında yapılan genel seçimler sonucunda TBMM'ye girmeye hak kazanan ilk kadın milletvekillerimizden bazılarını görüyorsunuz. Bu milletvekillerinin Türk kadınının Cumhuriyet Dönemi'nde kazandığı siyasi ve sosyal haklarıyla ilgili bir konuşma metni hazırladıklarını düşününüz. Her bir milletvekili için ayrılan konuşma balonuna başlangıç ifadesi doğrultusunda düşüncelerinizi yazarak metni tamamlayınız. Milletvekillerinden her birinin kadın haklarının ayrı bir boyutuna değinmesi gerektiğini göz önünde bulundurunuz.

Satı ÇIRPAN – Ankara

Cumhuriyet öncesi dönemde Türk kadını .....

Benal ARIMAN – İzmir

Cumhuriyetin ilanından sonra ülkemizde kadınlar .....

Esma NEYMAN – Seyhan

Kadınların haklarını kazanmasında Atatürk .....

Dr. Fatma MEMİK – Edirne

Kadının toplumsal ve siyasal haklarını kazanması çok önemli bir olaydır. Çünkü .....

Huriye ÖNİZ – Diyarbakır

Kadın hakları konusunda Türkiye'yi Avrupa ülkeleri ile kıyasladığımızda .....

Sağlık İnkılabı

Aşağıdaki tablodan yola çıkarak tablonun altındaki soruları cevaplayınız.

Cumhuriyet Dönemi'nde Tedavi Kurumları ve Hekim Sayısı ile Devlet Bütçesinden Sağlık Hizmetlerine Ayrılan Payın Gelişimi

Yıllar	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Yatak Başına Düşen Nüfus	10.000 Nüfusa Düşen Yatak Sayısı	Hekim Sayısı	Hekim Başına Düşen Nüfus	100.000 Nüfusa Düşen Doktor Sayısı	Devlet Bütçesinden Sağlık Hizmetlerine Ayrılan Pay %
1923	86	6.437	1.920	5,1	554	19.860	5	2,2
1925	167	9.561	1.920	7,3	728	16.480	6	2,6
1930	182	11.398	1.260	7,8	1.182	12.220	8	2,0
1935	176	13.038	1.240	7,0	1.625	9.270	10	2,4
1940	198	14.388	1.240	8,0	2.387	7.420	13	3,0

70. Kuruluş Yıldönümünde Türkiye Cumhuriyeti Albümü, s. 428.

• Cumhuriyetin ilk yılında hekim başına düşen nüfus ne kadardır? Bir hekimin bu kadar nüfusa sağlıklı bir tıp hizmeti verebilmesi mümkün müdür?

.....

• Yıllara göre hekim sayısı ne yönde bir değişiklik göstermektedir? Bu değişikliği sağlamak için neler yapılmış olabilir?

.....

• Tabloya baktığınızda yıllara göre hastane sayısında ne yönde bir değişiklik gözleniyor? Bu değişiklik ne anlama gelmektedir?

.....

• Cumhuriyet Dönemi'nde yatak ve hekim başına düşen hasta sayısını düşürmek için hastane ve hekim sayısını artırmak dışında ne gibi tedbirler alınmış olabilir?

.....

• Atatürk'ün halkın sağlığına önem vermesi ve sağlık hizmetlerinin kalitesini arttırmaya çalışması onun hangi özelliklerinin göstergesidir?

.....

• Cumhuriyet Dönemi'nde sağlık alanında yapılan inkılaplar ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin sosyal devlet olma iddiası arasında nasıl bir ilişki kurulabilir?

.....

Aşağıdaki metinde Atatürk Orman Çiftliğinin kuruluşu anlatılmaktadır. Metni okuyunuz ve bir sonraki sayfada bulunan konuyla ilgili soruları cevaplayınız.

1925 Mayıs'ının beşinci pazartesi günü, otlı yerler arayan yorgun çobanlarla cılız sürülerden başka hareket görmemiş bu bozkır parçasında bir çadır kuruldu ve iki traktör yürüdü. İki traktörü işleten iki makiniste yüz binlerce kişilik orduları yürüten bir komutan kumanda ediyordu. Küçük yeni ordusu ve tek çadırdan ibaret karargâhıyla "Ot ve ağaç bitmez." denilen bu yerlere tabiatı yenmek hedefini güden bir meydan muharebesi açmaya gelmişti.

Savaş çetin ve zahmetli oldu. Fakat bir yıl içinde bataklıklar kurudu, sazlıklar kalktı. Bozkır, yerini altın başakların zafer bayrakları gibi dalgalandığı geniş tarlalara bırakıp çekildi. Kırık sırtları, sert rüzgârların kamçısı altında yerlere kadar eğilerek titreşen incecik ağaç yavrularıyla örtüldü. Bu cılız fidanların yoksul toprak, poyraz ve kuraklık gibi sert düşmanlar elinde boylanıp dal, yaprak ve gölge verebileceklerine inananlar az oldu.

Atatürk, Orman Çiftliğinin kuruluş çalışmalarını yerinde izliyor.

Çok geçmeden üç milyonu aşan çeşitli fidanlar dikildi ve hepsi de tuttu.

Bağlar üçüncü yılda ilk verimini vermeye başladı, memleketin ve dünyanın birçok yerinden getirilerek büyütülen ve üretilen meyve fidanları ağaç oldu. Bu ağaçlar da beşinci yılda meyve vermeye başladı.

Çiftlik, ilk yıldan başlayarak dikilen ağaçlarla Ankara dolayında yeşil ve çok güzel bir görünüme kavuştu. Milyonlarca ağacı ve güzel bahçeleri ile Ankara'nın bir gezinti ve koru parkı hâline geldi. Sekiz sene önce ağaçsız bozkırdan, bataklık ve sazlıktan ibaret olan bu yer şimdi Orman Çiftliği adını hakkıyla taşımaktaydı.

Atatürk Orman Çiftliğinin faaliyet alanları şunlar olmuştur:

1. Makineli tarım yöntemiyle büyük miktarlarda buğday yetiştirmek
2. Bilimsel araçlarla tohum cinslerini ıslah etmek
3. Orta Anadolu için en sağlam zenginlik kaynağı olan koyun yetiştiriciliği üzerinde çalışmalar yapmak
4. İnekçilik
5. Çok yumurtlayıcı tavuk cinsleri üretmek
6. Peynircilik ve tereyağcılık
7. Meyve ağaçları tarımı
8. Bağcılık
9. Bilimsel yöntemleri ve araçları bilen çiftçi gençler yetiştirmek
10. Tarım atölyeleri ve tarım aletleri imalathaneleri kurmak

Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti, Tarih IV, s. 292-294 (Düzenlenmiştir.).

- Metinde Atatürk Orman Çiftliğinin ilk hâli nasıl tasvir edilmektedir?

.....

.....

.....

- “Yüz binlerce kişilik orduları yürüten komutan” sözüyle anlatılmak istenen kişi kim olabilir?

.....

- Komutan, bu kıraç toprak parçasına neden savaş açmış olabilir?

.....

- İnsanlar bu toprakların yeşerebileceğine neden inanmamış olabilirler?

.....

- Atatürk, çorak bir araziye tarımsal faaliyet yürütülen bir orman çiftliği hâline getirerek neyi kanıtlamak istemiş olabilir?

.....

- Atatürk Orman Çiftliğinin faaliyet alanlarından yola çıkarak cumhuriyetimizin kurulduğu yıllarda ülkemizin tarım ve hayvancılık alanındaki durumu hakkında neler söyleyebilirsiniz?

.....

- Atatürk’ün ülkemizde modern tarım yöntemlerine geçilmesini istemesinin nedenleri neler olabilir?

.....

- Atatürk’ün çevreye verdiği önemle ilgili başka hangi olayları biliyorsunuz?

.....

Aşağıda Atatürk'ün sanata verdiği önem ile ilgili örnek olaylar verilmiştir. Bu olaylarla ilgili bir İnternet araştırması yapınız ve edindiğiniz bilgileri kullanarak noktalı yerleri doldurunuz.

Musiki Muallim Mektebinin (Müzik Öğretmenliği Okulu) Kurulması		
Ne zaman kuruldu?	Neden kuruldu?	Önemi nedir?
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

Resim ve Heykel Müzesinin Açılması		
Ne zaman açıldı?	Neden açıldı?	Önemi nedir?
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

İnkılap Sergisi'nin Düzenlenmesi		
Ne zaman düzenlendi?	Neden düzenlendi?	Önemi nedir?
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

Atatürk ve Spor

Aşağıda Atatürk'ün spor ile ilgili sözlerinden bazı örnekler verilmiştir. Bu sözleri okuyunuz ve Atatürk'ün sözlerinde vurguladığı konulardan hareketle ilgili soruları cevaplayınız.

Türk sporculuğu, uluslararası alanda layık olduğu yerini alacaktır. O zaman Türk sporculuğu, memleket ve millet hayatında etkili olduğu kadar, biraz da medeniyet ve belki de benim tahminimden fazla bir medeniyet belirtisi olacaktır.

Türk milleti anadan doğma sportmendir. Hangi milletin daha sportmen olduğu ancak harp meydanlarında anlaşılır. Türk'ün muharebe meydanlarındaki şaşırtıcı mukavemet ve kahramanlığı, ruhu kadar bünyesinin de sağlamlığına bir delildir.

Benim en çok sevdiğim spor, serbest güreştir.

Spor, yalnız beden kabiliyetinin bir üstünlüğü sayılamaz. İdrak ve zekâ da bu işe yardım eder. Zekâ ve kavrayışı kısa olan kuvvetliler, zekâ ve kavrayışı yerinde olan daha az kuvvetlilerle başa çıkamazlar. Ben, sporcunun zeki, çevik ve aynı zamanda ahlaklısını severim.

Türk sosyal bünyesinde spor hareketlerini düzenlemekle görevli olanlar, Türk çocuklarının spor hayatını yükseltmeyi düşünürken, sadece gösteriş için, herhangi bir yarışmada kazanmak emeliyle bir spor çizmezler. Esas olan, bütün her yaştaki Türkler için beden eğitimi sağlamaktır. "Sağlam kafa, sağlam vücutta bulunur." sözünü atalarımız boşuna söylememişlerdir.

Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 328, 329.

- Atatürk spora hangi nedenlerden dolayı önem vermektedir?

- Atatürk'ün sporculardan beklentileri nelerdir?

- Atatürk'e göre sporun insanlara ve milletlere sağlayacağı yararlar nelerdir?

- Atatürk'ün en fazla güreş sporunu sevmesinin nedenleri neler olabilir?

- Atatürk'ün, spor hareketlerini düzenlemekle görevli olanlardan beklentileri nelerdir?

Ders kitabınızın 131. sayfasındaki Onuncu Yıl Nutku'nu okuyunuz ve Atatürk'ün Nutuk'ta geçen sözleriyle ilgili aşağıda verilen soruları cevaplayınız.

- Atatürk, Onuncu Yıl Nutku'nda Türk milletinin sahip olduğu özellikleri hangi sözleriyle ifade etmiştir?

.....

.....

.....

.....

- Atatürk, Onuncu Yıl Nutku'ndaki hangi sözleriyle yaptıklarını yeterli görmediğini ifade etmiştir? Ona göre daha yapılması gerekenler nelerdir?

.....

.....

.....

.....

- Atatürk'e göre Türk milletinin ilerleme ve medeniyet yolunu aydınlatan meşale ne olmalıdır? Neden?

.....

.....

.....

.....

- Atatürk, Onuncu Yıl Nutku'nda Türk milletine hangi hedefleri göstermiştir?

.....

.....

.....

.....

- Atatürk, Onuncu Yıl Nutku'nu hangi dilek ve temennilerle tamamlamıştır?

.....

.....

.....

.....

Kendimi Değerlendiriyorum

“Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar” ünitesinin sonunda neleri, ne kadar öğrendiğinizi anlamak için kendinizi değerlendirebilirsiniz. Bunun için aşağıdaki formda yer alan ifadeleri okuyunuz ve bu ifadelerin karşısındaki değerlendirme kutucuklarından size uygun olanına “X” işareti koyunuz.

BUNLARI ÖĞRENDİM		Evet	Kısmen	Hayır
1	Millî egemenlik anlayışının güçlendirilmesi sürecinde saltanatın kaldırılmasını değerlendirebilirim.			
2	Sevr ve Lozan antlaşmalarını karşılaştırabilirim.			
3	İzmir İktisat Kongresi kararlarını, millî iktisat ve tasarruf bilinci açılarından değerlendirebilirim.			
4	Ankara’nın başkent oluşunun gerekçelerini açıklayabilirim.			
5	Cumhuriyetin ilanını, Türkiye’de demokrasinin gerekleri ile bağdaştırarak değerlendirebilirim.			
6	3 Mart 1924’te kabul edilen kanunların gerekçelerini ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimleri açıklayabilirim.			
7	Atatürk’ün çok partili siyasi hayata verdiği önemi açıklayabilirim.			
8	Şapka ve Kıyafet inkılaplarını, tekke ve zaviyelerin kapatılmasını, miladi takvim ve uluslararası saat uygulamasını millî kimlik kazanma ve çağdaşlaşma çerçevesinde değerlendirebilirim.			
9	Hukuk alanındaki gelişmeleri, Medeni Kanun’un Türk aile yapısında ve kadının toplumdaki yerinde meydana getirdiği değişiklikleri analiz edebilirim.			
10	Şeyh Said İsyanı’nı çağdaş, demokratik ve laik Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı tepkiler ve uluslararası ilişkiler açısından değerlendirebilirim.			
11	Kabotaj Kanunu’nu millî egemenlik hakları ve Türk denizciliği bakımından değerlendirebilirim.			
12	Mustafa Kemal’e suikast girişimini cumhuriyete yönelik tehditler çerçevesinde yorumlarım.			
13	Büyük Nutuk’un söyleniş amaçlarını, içeriğini ve tarihsel niteliğini açıklayabilirim.			
14	Harf İnkılabı’nı ve Millet Mekteplerini, eğitimin yaygınlaştırılması ve çağdaş Türk toplumunun oluşturulması açılarından değerlendirebilirim.			
15	Menemen Kubilay Olayı’nı Türk milletinin cumhuriyet yönetimindeki kararlılığı ve çok partili siyasi hayata etkisi açısından değerlendirebilirim.			
16	Cumhuriyet Dönemi’nde yapılan mimarlık ve şehir planlaması alanındaki çalışmalara örnekler verebilirim.			
17	Ölçü ve tartıların değişmesini çağdaşlaşma çerçevesinde değerlendirebilirim.			
18	Atatürk’ün dil ve tarih alanında yaptığı çalışmaları değerlendirebilirim.			
19	1933 Üniversite Reformu’ndan hareketle Atatürk’ün bilimsel gelişme ve kalkınmaya verdiği önemi açıklayabilirim.			
20	Soyadı Kanunu’nun kabulünün gerekçelerini ve Mustafa Kemal’e “Atatürk” soyadı verilmesini millî kimlik kazanma ve çağdaşlaşma çerçevesinde açıklayabilirim.			
21	Atatürk’ün kadınlara sağladığı sosyal ve siyasal hakları dönemin çeşitli ülkelerindeki kadın haklarıyla karşılaştırarak değerlendirebilirim.			
22	Atatürk döneminde sağlık alanında yapılanların devletin görevlerinden olduğunu açıklayabilirim.			
23	Atatürk’ün modern tarımın gelişimine ve çevre bilincine verdiği önemi açıklayabilirim.			
24	Atatürk’ün sanata ve spora verdiği önemi örneklerle açıklayabilirim.			
25	Onuncu Yıl Nutku’ndan hareketle yapılan inkılapları, Atatürk’ün geleceğe yönelik hedeflerini ve Türk milletinin özelliklerini değerlendirebilirim.			

Başarılı olabilmek için “Kısmen” ve “Hayır” şeklinde değerlendirdiğiniz konuları tekrar gözden geçirmelisiniz.

5.

Ünite

Atatürkçülük

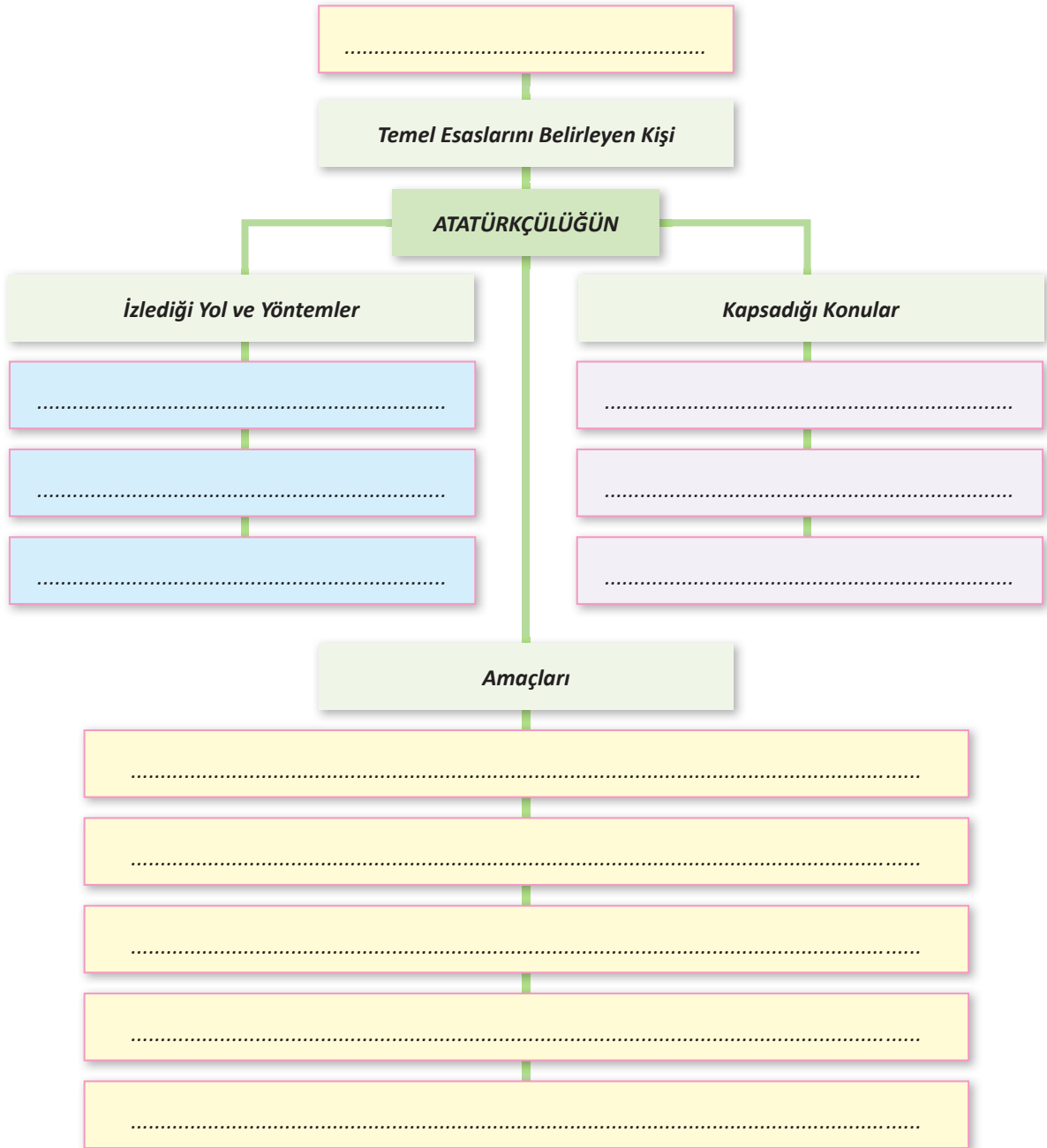
Atatürk'ün düşünce sisteminin oluşmasında okuduğu kitapların büyük etkisi vardır.

Atatürkçülük

Aşağıda Atatürkçülüğün tanımını görüyorsunuz. Metni okuyunuz ve okuduklarınızdan yararlanarak alttaki şemada boş bırakılan yerleri doldurunuz.

*Türk milletinin bugün ve gelecekte tam bağımsızlığa, huzur ve refaha sahip olması, devletin millet egemenliği esasına dayandırılması, aklın ve ilmin rehberliğinde Türk kültürünün çağdaş uygarlık düzeyi üzerine çıkarılması amacı ile temel esasları yine Atatürk tarafından belirlenen devlet hayatına, fikir hayatına ve ekonomik hayata, toplumun temel müesseselerine ilişkin gerçekçi fikirlere ve ilkelere **Atatürkçülük** denir.*

Atatürkçülük, C III, s. 7.

Atatürk'ün Düşünceleri Nasıl Oluştu?

Aşağıda Atatürk'ün düşünce sisteminin oluşmasında etkili olan bazı olaylar ve kişiler verilmiştir. Kitaplarınızdan ve İnternet'ten yararlanarak bu kişiler ve olaylar hakkında araştırmalar yapınız. Araştırmalarınız sırasında edindiğiniz bilgilerden yola çıkarak bu olay ve kişilerin Atatürk'te hangi düşüncelerin ortaya çıkmasına etki etmiş olabileceğini karşılarındaki noktalı yerlere yazınız.

*Düyunuumumiye
İdaresinin Kurulması*

.....

.....

.....

Fransız İhtilali

.....

.....

.....

Namık Kemal

.....

.....

.....

*Mondros Ateşkes
Antlaşması*

.....

.....

.....

Tevfik Fikret

.....

.....

.....

Ziya Gökalp

.....

.....

.....

Millî Güç Unsurları

Aşağıda Atatürkçü düşüncede yer alan millî güç unsurlarını temsil eden fotoğraflar verilmiştir. Her bir fotoğrafın karşısına ilgili olduğu millî güc unsurunun adını ve ülkemiz için önemini yazınız.

..... Güç

Önemi: .....

.....

.....

.....

.....

.....

..... Güç

Önemi: .....

.....

.....

.....

.....

.....

..... Güç

Önemi: .....

.....

.....

.....

.....

.....

..... Güç

Önemi: .....

.....

.....

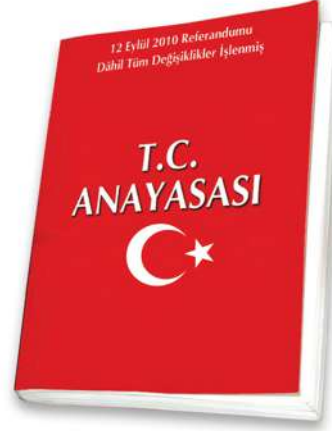
.....

.....

.....

Haklarımız, Sorumluluklarımız

Aşağıda Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda yer alan, vatandaşların temel hak ve hürriyetleri ile ödevlerinden bazıları verilmiştir. Bu hak ve hürriyetler ile ödevleri okuduktan sonra bunlarla ilgili düşüncelerinizi ve gözlemlediğiniz uygulamaları noktalı yerlere yazınız.

Madde 17: Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Madde 18: Hiç kimse zorla çalıştırılmaz.

Madde 20: Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir.

Madde 21: Kimsenin konutuna dokunulamaz.

Madde 22: Herkes haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

Madde 23: Herkes yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir.

Madde 24: Herkes vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.

Madde 25: Herkes düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir.

Madde 35: Herkes mülkiyet ve miras hakkına sahiptir.

Madde 42: İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur.

Madde 49: Çalışma herkesin hakkı ve ödevidir.

Madde 72: Vatan hizmeti her Türk'ün hakkı ve ödevidir.

Madde 73: Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.

Aşağıda cumhuriyetin ilanını izleyen günlerde Karagöz dergisinde yayımlanmış bir karikatür görüyorsunuz. Karikatürü inceleyiniz ve altta verilen soruları cevaplayınız.

Yürü benim mini mini yavrum yürü, bak ablaların seni çağırıyor. Koş onlara çiçeğim. Bu şefkatli kollarda oldukça sağ salim büyür, kocaman adam olursun!

Kızların taçlarında "Tecdüt (Yenilik), Refah, Adalet" yazıyor.

Karagöz dergisi, 9.1.1924, Sayı: 1650, Sayfa: 1.

İsmail Şen, Asi'den Gazi'ye Karikatürlerde Atatürk, s. 220.

- Karikatürde cumhuriyet neden bir çocuk ile temsil edilmiş olabilir?

.....

- Çocuğa kucak açan kızların taçlarında yenilik, refah ve adalet kavramalarına yer verilmesinin nedenleri neler olabilir?

.....

- Bu kavramlardan yola çıkarak cumhuriyet yönetiminin nitelikleri ve Türk toplumuna sağladığı faydalara hangi örnekleri verebilirsiniz?

.....

Millet Nedir?

Aşağıda Atatürk'ün millet ve Türk milleti ile ilgili sözlerinden bazı örnekler verilmiştir. Bu sözleri okuyunuz ve okuduklarınızdan yola çıkarak Atatürk'ün milliyetçilik ilkesinin esasları hakkında çıkarımlarda bulununuz. Çıkarımlarınızı maddeler hâlinde noktalı yerlere yazınız.

Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir.

Ayşe Afet İnan, Medeni Bilgiler ve Mustafa Kemal Atatürk'ün El Yazıları, s. 351.

• .....

• .....

Milliyetin çok belirgin vasıflarından biri de dildir. Türk milletindenim diyen insan, her şeyden evvel ve mutlaka Türkçe konuşmalıdır.

Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 215.

• .....

• .....

Millet; dil, kültür ve ülkü birliği ile birbirine bağlı vatandaşların teşkil ettiği bir siyasi ve sosyal topluluktur.

Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti, Tarih IV, s. 180.

• .....

• .....

Türkiye Cumhuriyeti dâhilinde Türk dili ile konuşan, Türk kültürü ile yetişen, Türk ülküsünü benimseyen her fert, hangi dinden olursa olsun Türk'tür.

Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti, Tarih IV, s. 183.

• .....

• .....

Ne mutlu Türk'üm diyene!

Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 199.

• .....

• .....

Zengin anılar mirasına sahip olan, beraber yaşamak hususunda ortak istek ve antlaşmada samimi olan ve sahip olunan mirasın devamı hususunda da iradeleri ortak olan insanların birleşmesinden oluşan topluma millet adı verilir.

Ayşe Afet İnan, Mustafa Kemal Atatürk'ten Yazdıklarım, s.12.

• .....

• .....

Milliyet Duygusu

Mustafa Kemal, I. İnönü Zaferi'nin ardından 13 Ocak 1921'de toplanan Büyük Millet Meclisinde heyecan ve coşku dolu bir konuşma yapmıştır. Aşağıda bu konuşmadan alınmış bir metin görüyorsunuz. Metni okuyunuz ve altta verilen soruları cevaplayınız.

“Ey milliyet duygusu!

Sen ey fani insanı ölümsüzlüğe bağlayan büyük olay!

Ey insan toplumunun en yüksek ideali!

Ey temizleyici düşünce!

Ey ölüm korkusu içinde kararmış ruhları aydınlatan meşale!

Ey yaratıcı kudret!

Bütün bunlar senin eserindir. Yüzyılların yükü altında yorulmuş, çorak Anadolu toprağından fıskıran kahramanlar senin çocuklarıdır. Sen küçük hesaplar düzenlemesi değilsin. Özgürlüğün tek kaynağı sensin.

Kendisini bir milletin parçası hissetmeyen insan, tutsak ve yoksuldur. Ona değer verilmez. Kalbi, milliyet ateşi ile yanan insan, iç ve dış dünyadan gelen zulüm, tutsaklık ve kölelik ihtiraslarına aynı anda karşı koyar.

Bir insanı kayıtsız ve koşulsuz diğer insanlara bağlayan tek duygu sensin. ”

Samet Ağaoğlu, Kuvayimilliyeye Ruhu, s. 154.

- Mustafa Kemal'e göre milliyet duygusunun nitelikleri nelerdir?

.....

.....

- Mustafa Kemal'e göre çorak Anadolu toprağından fıskıran kahramanlar kimin çocuklarıdır? Neden?

.....

.....

- Mustafa Kemal'e göre milliyet duygusundan yoksun olmanın sonuçları nelerdir?

.....

.....

- Mustafa Kemal'e göre milliyet duygusunun insanlara sağladığı yararlar nelerdir?

.....

.....

Atatürk ve Sığırtmaç Mustafa

Aşağıdaki resimleri inceleyiniz ve açıklamaları okuyunuz. Daha sonra da ilgili soruları cevaplayınız.

Atatürk 1929 yılında Yalova'da tanıştığı Çoban Mustafa ile birlikte görülüyor.

Atatürk, bir yıl sonra İstanbul'da öğrenci Mustafa ile konuşuyor.

Yukarıdaki resimlerde Atatürk'ün yanında gördüğünüz çocuk Yalova'da sığırtmaçlık yapan Mustafa'dır. Yıllar sonra anılarında anlattığına göre Mustafa, Yalova'da çobanlık yaparken Atatürk ile karşılaşmış ve ona okumak istediğini söylemiş. Bunun üzerine Atatürk de onu İstanbul'a göndermiş. Mustafa İstanbul'da ilkokul, ortaokul ve liseyi bitirdikten sonra Harp Okuluna girmiş. 1941 yılında da Harp Okulunu bitirerek subay olmuş.

• Yalovalı Çoban Mustafa'nın yaşadıklarının Atatürk ilkelerinden hangisinin bir sonucu olduğu söylenebilir? Neden?

.....

.....

• Bu ilkenin Türk toplumuna sağladığı faydalar neler olabilir?

.....

.....

• Yakın çevrenizde veya yaşadığınız yerde Çoban Mustafa örneğine benzer başka hangi örnekleri verebilirsiniz?

.....

.....

Aşağıdaki resimleri inceleyiniz ve resimlerde gördüklerinizden yola çıkarak Atatürk'ün halkçılık ilkesinin dayandığı temel esasların neler olabileceğini noktalı yerlere yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Devletçilik

Aşağıda Atatürk'ün devletçilik ilkesinin siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda devlete yüklediği görevlerle ilgili sözlerinden bazı örnekler görüyorsunuz. Bu sözleri okuyunuz ve Atatürk'ün belirttiği görevlere ilişkin olarak devletimizin yürüttüğü uygulamalara örnekler veriniz.

Örnek Uygulamalar

Devlet, tüm vatandaşların herhangi bir sanat ve meslekte, zamanımızdaki ilerlemelerin gerektirdiği derecede başarılı olması ile ilgilenir. Bu nedendir ki vatandaşların öğretimi, eğitimi ve sağlığı ile ilgilenmek zorundadır.

Atatürkçülük, C III, s. 45.

Millî gelirin dağılımında, daha mükemmel bir adalet ve emek sarf edenlere daha yüksek refah sağlanması millî birliğin korunması için şarttır. Bu şartı daima göz önünde tutmak, millî birliğin temsilcisi olan devletin önemli vazifesidir.

Atatürkçülük, C III, s. 46.

Atatürk devletçiliğinde devletin baş ve esas vazifesi:

“Memleket içinde, güvenliği ve adaleti sağlayarak ve devam ettirerek vatandaşların her çeşit hürriyetini güven altında bulundurmaktır.”

Atatürkçülük, C III, s. 46.

Dış siyaseti ve diğer milletlerle olan ilişkileri iyi idare ederek, içte her çeşit savunma kuvvetlerini, daima hazır tutarak milletin bağımsızlığını güven altında bulundurmaktır.

Atatürkçülük, C III, s. 46.

Nuri Şeker Anlatıyor

Aşağıdaki metin Cumhuriyet Dönemi'nin ilk sanayi tesislerinden Uşak Şeker Fabrikasının kurucusu Nuri Şeker'in ağzından yazılmıştır. Metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

Nuri Şeker

Ben Nuri Şeker

26 Kasım 926 tarihi, Türk sanayisi için önemli bir tarihtir. O gün, ben ve arkadaşlarım Uşak halkının da katılımıyla Uşak Şeker Fabrikasını açtık.

Millî Mücadele'miz sona erdiğinde ülkemizde bir tek şeker fabrikası bulunmuyordu. İhtiyacımız olan şekeri yurt dışından ithal ediyorduk.

Ben ve arkadaşlarım, cumhuriyetimiz kurulduktan sonra elimizdeki sermayeleri birleştirerek işe koyulduk. Atatürk, şeker fabrikası kurma girişimimizi takdirle karşıladı ve ihtiyaç duyduğumuz kanunların çıkarılmasını sağladı. Diğer yandan bizim gibi fabrika kurmak isteyen özel girişimcilere, kendi direktifi ile kurulan bankalardan kredi verilmesini emretti. Biz de onun bu destekleri ve katkılarıyla ilk şeker fabrikamızı kurduk. Ancak ülkemizde pancar tarımı henüz gelişmediğinden pancar üretimimiz yetersizdi. Üretilen pancarlar da gelişmiş bir yol ağı bulunmadığı için bin bir zorlukla kağına ya da develerle fabrikaya getiriliyordu. Bu olumsuzluklar nedeniyle fabrikamız bir süre sonra zarar etmeye başlayınca Atatürk'ün emriyle ülkemizde şeker üretme işini devlet üstlenmek durumunda kaldı. Bu arada Atatürk benzer nedenlerle sadece şekerin değil, çimento, kumaş ve benzeri temel ihtiyaç maddelerinin de devlet tarafından üretilmesine karar verdi. Ayrıca liman, kara yolu ve demir yolu gibi altyapı yatırımlarının devlet tarafından yapılması uygulamasını başlattı. Bütün bu gelişmeler üzerine biz de kurduğumuz Uşak Şeker Fabrikasını bir devlet kuruluşu olan Sanayi ve Maadin Bankasına devrettik.

<http://www.turkseker.gov.tr/tarihce.aspx> (Düzenlenmiştir.)

- Nuri Şeker ve arkadaşlarını harekete geçiren nedenler nelerdir?

.....

- Nuri Şeker'in sözünü ettiği girişimi tek başına değil de arkadaşlarıyla birlikte gerçekleştirmesinin nedenleri neler olabilir?

.....

- Atatürk'ün girişimcileri desteklemesinin nedenleri nelerdir?

.....

- Uşak Şeker Fabrikasının zarar etmesi, metinde belirtilenler dışında başka hangi nedenlerden kaynaklanmış olabilir?

.....

- Atatürk'ün sanayi ve altyapı yatırımlarını yapma görevini devlete vermesinin nedenleri nelerdir?

.....

Laikliğin Temel Esasları

Aşağıda laiklik ilkesinin temel esasları ve bu ilkenin gereği olarak devlet yönetiminde, hukukta, eğitim sisteminde ve toplumsal hayatta yapılan inkılapların ortaya çıkardığı bazı değişiklikler verilmiştir. Bu değişiklikleri okuyunuz ve her birinin karşısında bulunan noktalı yere, ilişkili olduğu laiklik ilkesi esasını veya esaslarını yazınız. Aynı ilkeyi birden fazla kullanabilirsiniz.

Eşitlik

Akılcılık ve Bilimsellik

Çağdaşlaşma

Din ve Vicdan Hürriyeti

Millî Egemenlik

3 Mart 1924 yılındaki 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat (öğretimin birleştirilmesi) Kanunu ile eğitim merkezileştirildi. İlkokul, kız-erkek ayırımı yapılmaksızın herkes için zorunlu hâle getirildi. Bu sayede kız çocuklarına ilkokul ile birlikte ortaokul, lise ve yükseköğretim fırsatı verildi. Öğretimde pozitif bilimlerin esas alınmasını öngören bu kanun ile her vatandaş istediği öğretim derecesinde eğitim görme imkânına kavuştu.

.....

.....

Mustafa Kemal Paşa; Kastamonu, Çankırı ve İnebolu'yu içine alan seyahatinde Türkiye'nin dış görünüşü ile de uygar olduğunu göstermesi gerektiğini belirterek, memlekette giyilmesi gereken kıyafetin tanımını yaptı. Bu kıyafeti tamamlayan başlığa da şapka denildiğini ifade etti.

.....

.....

Öğretimin birleştirilmesi, okulların Millî Eğitim Bakanlığının denetimine girmesi ve medreselerin kapatılmasıyla öğretim laik bir nitelik kazandı. Böylece yüzyıllar boyunca bilimsel düşünme ve çalışmayı engelleyen nedenler ortadan kaldırılırken çağdaşlaşma hareketinin de önü açıldı.

.....

.....

Atatürk, 5 kasım 1925 günü Ankara Hukuk Fakültesinin açılış töreninde yaptığı tarihî konuşmasında, "bütün kanunların ancak dünyevi ihtiyaçlardan ilham alınarak" yapılması zorunluğunu anlattı. Ayrıca "ihtiyaçların değişip gelişmesiyle kanunların da durmadan değişip gelişmesini esas alan dünyevi bir zihniyetle" konuya eğilmek gerektiğini belirtti.

.....

.....

Saltanat ve halifeliğin kaldırılmasıyla birlikte ülkemizde millî egemenlik tam anlamıyla kanuni bir nitelik kazandı. Böylece milleti ileri götürecek yeni düzenlemeler yapılmasının yolu açıldı.

.....

.....

Şerîye ve Evkaf Vekâletinin kaldırılmasıyla din bir siyaset aracı olmaktan çıkarıldı. Kısa süre sonra da tekke ve zaviyeler kapatıldı. Böylece insanların istedikleri şekilde inanma ve ibadet etmelerinin önündeki engeller ortadan kalkmış oldu.

.....

.....

Atatürk'ten Dinleyelim

Aşağıda Atatürk'ün laiklik ilkesinin temelini oluşturan din ve vicdan özgürlüğü ile taassupsuzluk konularındaki sözlerini okuduktan sonra alttaki soruları cevaplayınız.

1) Türkiye Cumhuriyeti'nde herkes Allah'a istediği gibi ibadet eder. Hiç kimseye dinî fikirlerinden dolayı bir şey yapılmaz. ⁽¹⁾

2) Farklı inanışlara sahip kimseler birbirlerine kin ve nefret besliyorlarsa, birbirlerini hor görüyorlarsa ve hatta sadece birbirlerine acıyorlarsa bu gibi kimselerde taassupsuzluk yoktur. Bunlar mutaassıptırlar. ⁽²⁾

3) Taassupsuz kimseler vatandaşının veya herhangi bir insanın vicdani inanışlarına karşı hiçbir kin duymaz, tam aksine hürmet eder. ⁽³⁾

- Atatürk'e göre taassupsuzluk nedir?

.....

.....

- Atatürk'e göre taassupsuz kimseler nasıl davranırlar?

.....

.....

- Yukarıdaki ifadelerden hangisi Türkiye Cumhuriyeti'nde inanç özgürlüğü olduğunun kanıtıdır? Neden?

.....

.....

- Atatürk'ün yukarıdaki sözlerinden yola çıkarak dinî inanç ve vicdan özgürlüğünün topluma sağlayacağı faydalar hakkında neler söyleyebilirsiniz?

.....

.....

(1) Atatürkçülük, C 1, s. 686 (Düzenlenmiştir.).

(2) age., s. 688 (Düzenlenmiştir.).

(3) age., s. 689 (Düzenlenmiştir.).

Aşağıdaki metni okuyunuz ve devamında yer alan soruları cevaplayınız.

Atatürk reformlarının önemli bir unsuru da yeni Türk harfleridir. Bu harflerin süratle öğrenilmesi için onun 8 Eylül 1928'de İstanbul'da Sarayburnu Parkı'nda başlattığı kampanyadaki şu sözleri ilginçtir:

"Vatandaşlar, Arkadaşlar!

Çok işler yapılmıştır ama bugün yapmaya mecbur olduğumuz son değil fakat çok lüzumlu bir iş daha vardır: Yeni Türk harflerini vatandaşa, kadına, erkeğe, hamala, sandalcıya öğretiniz. Bunu vatanperverlik ve milletperverlik vazifesi biliniz. Bu vazifeyi yaparken düşününüz ki bir milletin yüzde onu okuma yazma bilir, yüzde sekseni bilmez. Bundan insan olanların utanması lazımdır.

Bu millet utanmak için yaratılmış bir millet değildir; iftihar etmek için yaratılmış, tarihini iftiharla doldurmuş bir millettir. Fakat milletin yüzde sekseni okuma yazma bilmiyorsa bu hata bizde değildir. Türk'ün karakterini anlamayarak kafasını birtakım zincirlerle saranlardadır. Artık geçmişin hatalarını kökünden temizlemek zamanındayız. Hataları düzeltereğiz. En nihayet bir iki sene içinde bütün Türk toplumu yeni harfleri öğrenecektir. Milletimiz yazısıyla, kafasıyla bütün âleme medeniyetin yanında olduğunu gösterecektir."

Muzaffer Erendil, İlginç Olaylar ve Anekdotlarla Atatürk, s. 72 (Düzenlenmiştir.).

- Yukarıdaki metinde Atatürk'ün gerçekleştirdiği inkılaplardan hangisi anlatılmaktadır?

.....

.....

- Atatürk'ün metindeki "Çok işler yapılmıştır." ifadesinde geçen "işler" neler olabilir?

.....

.....

- Metne göre Atatürk'ün gidermek istediği eksiklik nedir?

.....

.....

- Atatürk'e göre bu eksikliğin sorumluları kimlerdir?

.....

.....

- Atatürk'ün Harf İnkılabı'ndan beklentileri nelerdir?

.....

.....

- Yukarıdaki metinden yola çıkarak Atatürk'ün inkılapçılık anlayışı hakkında neler söyleyebilirsiniz?

.....

.....

Atatürk İlkelerinin Amaçları

Aşağıda Atatürk'ün sözlerinden bazı örnekler verilmiştir. Bu sözleri okuyarak her bir sözün ilişkili olduğu ilkeyi ve bu ilkenin amaçlarını noktalı yerlere yazınız.

*Bugünkü hükümetimiz, devlet teşkilatımız doğru-
dan doğruya milletin kendi kendine, kendiliğinden yap-
tığı bir devlet teşkilatı ve hükûmettir. Hükûmet millettir
ve millet hükûmettir.*

Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 72.

İlgili Atatürk ilkesi: .....

İlkenin amaçları: .....

*Bizim nazarımızda çiftçi, çoban, amele, tüccar,
sanatkâr, doktor kısacası herhangi bir toplumsal ku-
ruluştaki çalışan bir vatandaşın hak, menfaat ve hür-
riyeti eşittir.*

Atatürkçü Düşünce El Kitabı, s. 327.

İlgili Atatürk ilkesi: .....

İlkenin amaçları: .....

*Ferdî iş faaliyetini esas tutmakla beraber, müm-
kün olduğu kadar az zaman içinde milleti refaha,
memleketi bayındırlığa erdirmek için milletin genel
ve yüksek menfaatlerinin gerektirdiği işlerde, özellikle
ekonomik alanda devleti fiilen ilişkilendirmek prensi-
bimizdir.*

Atatürkçü Düşünce El Kitabı, s. 325.

İlgili Atatürk ilkesi: .....

İlkenin amaçları: .....

*Diyarbakırlı, Vanlı, Erzurumlu, Trabzonlu, İstan-
bullu, Trakyalı ve Makedonyalı hep bir soyun evlatları
ve hep aynı cevherin damarlarıdır.*

Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 206.

İlgili Atatürk ilkesi: .....

İlkenin amaçları: .....

*Yaptığımız ve yapmakta olduğumuz inkılapların
gayesi, Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen çağımı-
za uygun ve bütün anlam ve biçimiyle medeni bir top-
lum hâline ulaştırmaktır.*

Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 89.

İlgili Atatürk ilkesi: .....

İlkenin amaçları: .....

*Biz dine saygı gösteririz. Düşünüşe ve düşünceye
karşı değiliz. Biz sadece din işlerini, millet ve devlet iş-
leriyle karıştırmamaya çalışıyoruz.*

Atatürkçülük, C II, s. 324.

İlgili Atatürk ilkesi: .....

İlkenin amaçları: .....

Atatürk İlke ve İnkılapları

Aşağıda Atatürk'ün yaptığı bazı inkılapları ve bu inkılapların ilişkili olduğu ilkeleri görüyorsunuz. İnkılapların her birini ilişkili olduğu Atatürk ilkesinin altındaki noktalı yerlere yazınız. Bir inkılabı birden fazla ilke ile ilişkilendirebilirsiniz.

Cumhuriyetin ilanı	Şeker ve çimento fabrikalarının devlet tarafından kurulması	Tevhid-i Tedrisat (Öğretim Birliği) Kanunu'nun kabulü
Türk Medeni Kanunu'nun kabulü	Türk Tarih Kurumunun kurulması	Yeni Türk alfabesinin kabulü
Miladi takvimin kabulü	Kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi	Toplumda ayrıcalık ifade eden unvanların kaldırılması
Şapka Giyilmesi Hakkında Kanun'un kabulü	Halifeliğin kaldırılması	Saltanatın kaldırılması

Cumhuriyetçilik

.....

Milliyetçilik

.....

Halkçılık

.....

Devletçilik

.....

Laiklik

.....

İnkılapçılık

.....

Afiş Hazırlayalım

Yandaki afişi inceleyerek alttaki soruları cevaplayınız. Daha sonra da Atatürk ilkelerinin amaçlarını ve ortak özelliklerini düşünerek “Sizin Afişiniz” başlıklı bölüme Atatürk ilkelerini anlatan kendi afişinizi çizin ve çizdiğiniz afişle ilgili verilen soruları cevaplayınız.

- Yandaki afişte anlatılmak istenen nedir?

.....

- Afişi tasarlayan kişi hangi düşünceyle böyle bir çalışma yapmış olabilir?

.....

.....

Sizin Afişiniz

- Çizdiğiniz afişte hangi mesajı vermek istediniz?

.....

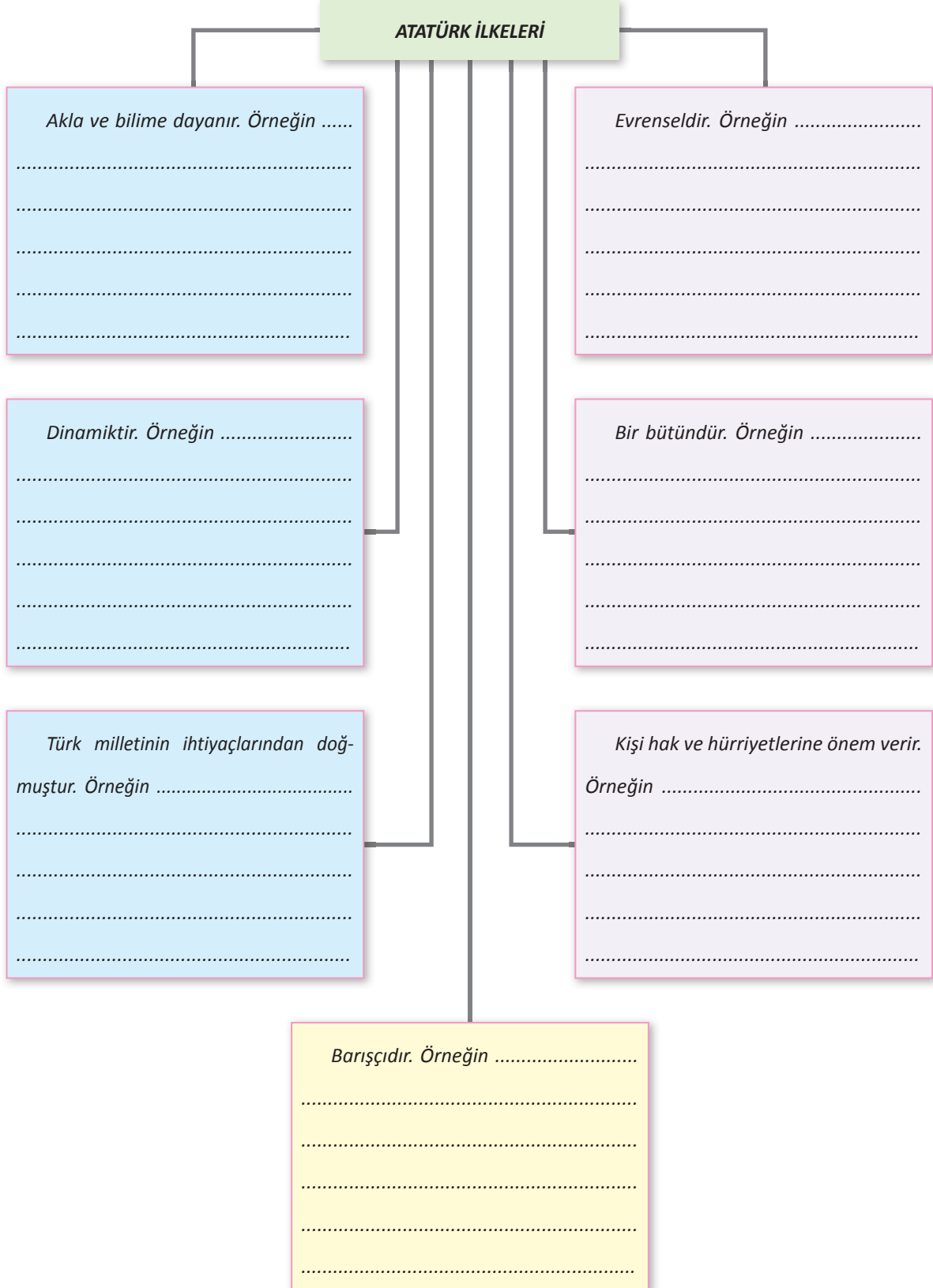
- Afişinizi yaparken neler düşündünüz?

.....

.....

Atatürk İlkelerinin Ortak Özellikleri

Aşağıdaki şemada Atatürk ilkelerinin ortak özellikleri verilmiştir. Şemayı inceleyiniz ve Atatürk ilkelerinin bu özellikleri kanıtlayıcı nitelikteki yönlerine birer örnek veriniz.

Atatürkçülüğün Esasları

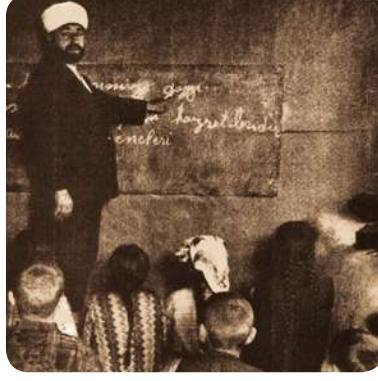
Aşağıda Atatürkçü Düşünce Sistemi'nin dayandığı esaslar ve Atatürk'ün bu esasları destekleyici nitelikteki sözlerinden örnekler verilmiştir. Sözleri okuyunuz ve her bir sözü alttaki tablo üzerinde ilgili olduğu esas ile eşleştiriniz.

I	Millî Tarih Bilinci	A	Hürriyet Türk'ün hayatıdır. <i>Ayşe Afet İnan, Medeni Bilgiler ve Mustafa Kemal Atatürk'ün El Yazıları, s. 464.</i>
II	Çağdaşlaşma	B	Benim için en büyük korunma noktası ve bağışlanma kaynağı, milletimin sinesidir. <i>Cevdet Yularkıran, Reşit Paşa'nın hatıraları, s. 86.</i>
III	Millî Dil	C	Yurt toprağı! Sana her şey feda olsun. <i>Ayşe Afet İnan, Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, s. 295.</i>
IV	Bağımsızlık ve Özgürlük	Ç	Vatan, hiçbir kayıt ve şart altında ayrılık kabul etmez bir kütledir. <i>Ayşe Afet İnan, Medeni Bilgiler ve Mustafa Kemal Atatürk'ün El Yazıları, s. 19.</i>
V	Millî Tarih Bilinci	D	Biz esasen millî mevcudiyetin temelini, millî şuurda ve millî birlikte görmekteyiz. <i>Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 208.</i>
VI	Türk Milletine İnanmak	E	Benim hayatta yegâne onurum, servetim Türklükten başka bir şey değildir. <i>Mahmut Esat Bozkurt, Yakınlarından Hatıralar, s. 95.</i>
VII	Ülke Bütünlüğü	F	Eğer bir millet büyükse kendisini tanımakla daha büyük olur. <i>Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 176.</i>
VIII	Egemenliğin Millete Ait Olması	G	Türk dili, Türk milletinin kalbidir, zihnidir. <i>Ayşe Afet İnan, Türk Dili dergisi, S 182, s. 90.</i>
IX	Vatan Sevgisi	Ğ	Sosyal ve ekonomik hayatımız, medeni milletlerin eriştiği derecelere göre düzeltilmelidir. <i>Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 82.</i>
X	Millî Birlik ve Bera-berlik	H	Millî kültürümüzü, çağdaş medeniyet seviyesinin üstüne çıkara-cağız. <i>Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 135.</i>
XI	Millet Sevgisi	I	Kuvvet birdir ve o, milletindir. <i>Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 31.</i>

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI

Modern Türkiye'nin Doğuşu

Aşağıda ülkemizde Atatürk ilkelerinin hayata geçirilişi öncesi ve sonrası döneme ait çeşitli görsel öğeler görüyorsunuz. Bu görsel öğeleri inceleyiniz ve gördüklerinizden yola çıkarak Atatürkçü Düşünce Sistemi'nin ülkemizin modernleşmesindeki rolü ile ilgili düşüncelerinizi altta verilen noktalı yere yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

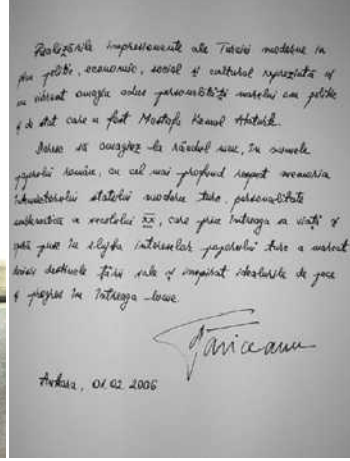
.....

.....

.....

Atatürk'e Saygı

Aşağıda, ülkemizi ziyaret eden Romanya Başbakanı Calin Popescu-Tarceanu'nun (Kalin Popesku-Tarkeyonu), 01 . 02 . 2006 tarihinde Anıtkabir Özel Defteri'ne yazdıklarını görüyorsunuz. Metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

Modern Türkiye'nin siyasi, ekonomik, sosyal ve kültür alanlarındaki etkileyici başarıları, büyük siyaset ve devlet adamı Mustafa Kemal Atatürk'e derin hürmetler niteliğindedir.

Ben de Romen halkı adına, Türk halkının menfaatlerine hayatını ve eserlerini adayıp, kendi ülkesinin kaderinde etkili bir iz bırakarak bütün dünyadaki barış ve ilerleme ideallerine ilham kaynağı olan modern Türk devletinin kurucusu ve 20. yüzyılın simgesel kişiliğine en derin saygılarımı sunmak istiyorum.

http://www.tsk.tr/12_anitkabir/defter11.html

- Romanya Başbakanı, Türkiye'nin hangi alanlarda başarılı olduğunu ifade etmektedir?

- Romanya Başbakanı Türkiye'nin başarılarını hangi kelime ile nitelendirmektedir?

- Atatürk'ü anlatırken onun hangi yönlerini vurgulamıştır?

- Romanya Başbakanı'nın Atatürk'e saygılarını sunma ihtiyacı hissetmesinin nedenleri neler olabilir?

- Romanya Başbakanı, Atatürk'ü anlatırken kullandığı "kendi ülkesinin kaderinde iz bırakarak" sözüyle ne anlatmak istemiş olabilir?

- Romanya Başbakanı hangi özelliklerinden dolayı Atatürk'ü "20. yüzyılın simgesel kişiliği" olarak tanım-lamış olabilir?

- Atatürk'ün, modern Türkiye ve sizin için ne ifade ettiğini Romanya Başbakanı'na hangi cümlelerle anlatırsınız?

Atatürk Kimdir?

Aşağıdaki metni okuyunuz.

Yıl 1976, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü UNESCO üyelerine bir öneride bulunur. Öneride “Bugün UNESCO’nun üzerinde çalıştığı bütün projelerin isim babası Mustafa Kemal’dir.” denilmekte ve onun doğumunun 100. yılının UNESCO’ya üye toplam 152 ülkede aynı anda kutlanması istenmektedir. Bunun üzerine İsveç delegesi birden ayağa kalkarak “Ne yani dünyada bu kadar devlet adamı var; hepsinin doğum gününü böyle kutlayacak mıyız?” der.

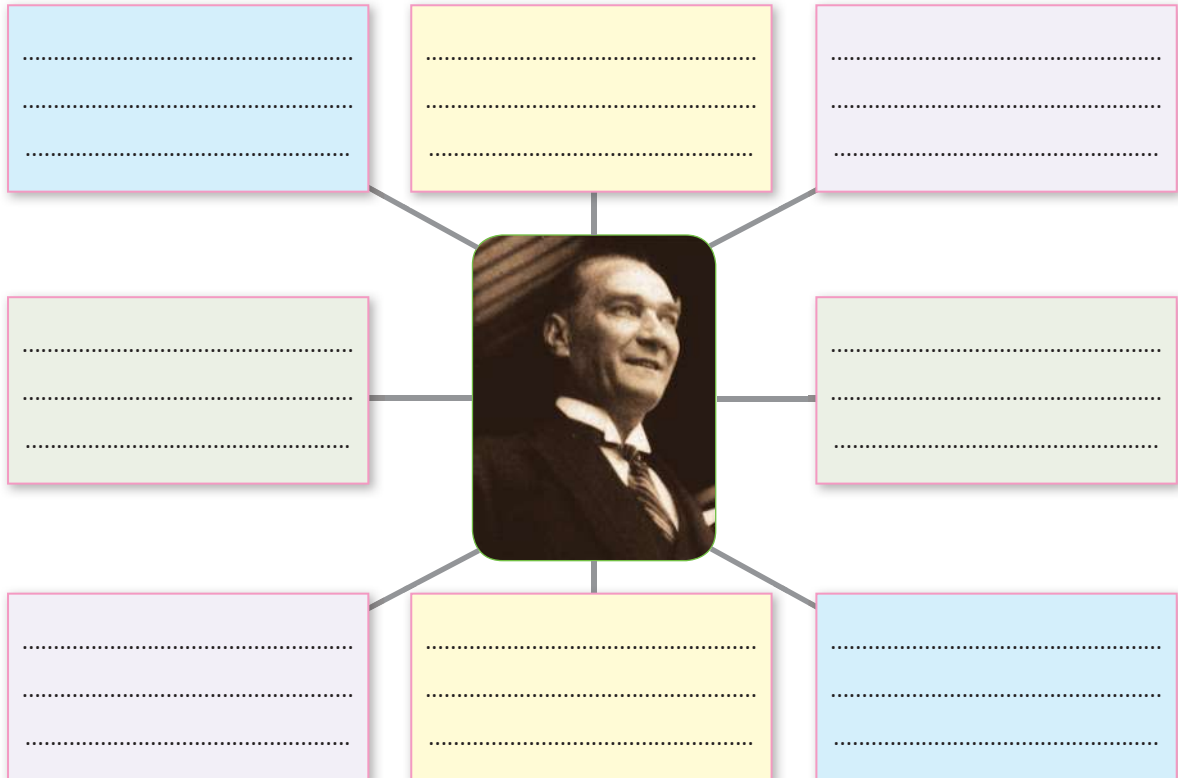
Bu sözler karşısında ayağa fırlayan Rus delegesi yumruğunu masaya vurarak 152 ülkenin delegelerine hitaben şu cevabı verir: “Genç delege arkadaşım, hatırlatmak isterim ki Atatürk öyle dünyadaki herhangi bir lider değildir. Bırakın onu bir yıl anmayı her ülke, her problemimizde çare olarak aramalıyız.”

Sonra ne mi olur?

UNESCO tarihinde görülmemiş bir olay yaşanır. Bütün üye ülkeler, bir teki bile olumsuz veya çekimser oy kullanmadan o metne imza atar. Hani öneriye karşı çıkan İsveç delegesi vardı ya? İşte o delege imzaların atıldığı gün mikrofona gelir ve “Ben Atatürk’ü inceledim. Bütün ülkelerden özür diliyor ve ilk imzayı ben atıyorum.” diyerek aşağıdaki belgeyi imzalar. Bu belgede Atatürk **“uluslararası anlayış, iş birliği, barış yolunda çaba göstermiş üstün kişi, olağanüstü inkılaplar gerçekleştiren bir inkılapçı, sömürgecilik ve yayılmacılığa karşı savaştan ilk önder, insan haklarına saygılı, dünya barışının öncüsü, bütün yaşamı boyunca insanlar arasında renk, din, ırk ayrımı gözetmeyen, eşi olmayan devlet adamı, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu”** sözleriyle tanımlanmıştır.

Muzaffer Erendil, Atatürk ve Demokrasi, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 55, s. 403, 404 (Düzenlenmiştir.).

Atatürk’ün, UNESCO belgesinde belirtilen özelliklerini aşağıdaki şemada gördüğünüz noktalı yerlere kendi ifadelerinizle yazınız.

Aşağıdaki sözler Atatürk tarafından 1937 yılında gençlere hitaben söylenmiştir. Metni okuyunuz ve metnin devamında yer alan soruların cevaplarını noktalı yerlere yazınız.

Yorulmadan beni takip edeceğinizi söylüyorsunuz. Fakat arkadaşlar, yorulmadan ne demek, yorulmamak olur mu? Elbette yorulacaksınız. Benim sizden istediğim şey yorulmamak değil, yorulduğunuz zaman dahi durmadan yürümek, yorulduğunuz dakikada da dinlenmeden beni takip etmektir. Yorgunluk her insan, her yaratık için doğal bir durumdur. Fakat insanda yorgunluğu yenebilecek manevi bir kuvvet vardır ki işte bu kuvvet yorulanları dinlendirmeden yürütür.

Sizler, yani yeni Türkiye'nin genç evlatları, yorulsanız dahi beni takip edeceksiniz. Ben bu akşam buraya yalnız bunu size anlatmak için gelmiş bulunuyorum. Dinlenmemek üzere yürümeye karar verenler asla ve asla yorulmazlar. Türk gençliği gayeye, bizim yüksek idealimize durmadan, yorulmadan yürüyecektir.

Atatürkçülük, C III, s. 364.

• Atatürk'ün "İnsanda yorgunluğu yenebilecek manevi bir kuvvet vardır." sözüyle anlatmak istediği kuvvetin kaynağı ne olabilir?

.....

• Atatürk "gaye" ve "yüksek ideal" sözleriyle neleri anlatmak istemiş olabilir?

.....

• Atatürk'e göre insanların yorulmadan yürüyebilmeleri nelere bağlıdır?

.....

• Atatürk'ün Türk gençliğinden beklentileri nelerdir?

.....

• Atatürk ilke ve inkılaplarının devamlılığını sağlama konusundaki sorumluluklarınızın neler olduğunu düşünüyorsunuz? Neden?

.....

.....

.....

Kendimi Değerlendiriyorum

“Atatürkçülük” ünitesinin sonunda neleri, ne kadar öğrendiğinizi anlamak için kendinizi değerlendirebilirsiniz. Bunun için aşağıdaki formda yer alan ifadeleri okuyunuz ve bu ifadelerin karşısındaki değerlendirme kutucuklarından size uygun olanına “X” işareti koyunuz.

BUNLARI ÖĞRENDİM		Evet	Kısmen	Hayır
1	Atatürkçülüğün amaç ve niteliklerini açıklayabilirim.			
2	Dönemin şartlarını göz önünde bulundurarak dünyada ve ülkemizde Atatürk’ün düşünce sisteminin oluşmasında etkili olan olaylar hakkında çıkarımlarda bulunabilirim.			
3	Millî güç unsurlarının Atatürk’ün yönetim anlayışındaki yerini ve önemini açıklayabilirim.			
4	Cumhuriyetçilik ilkesinin önemini ve cumhuriyet yönetiminin Türk toplumuna sağladığı faydaları kanıtlara dayalı olarak açıklayabilirim.			
5	Bir Türk vatandaşı olarak cumhuriyetin Türk milletine kazandırdığı vatandaşlık temel hak ve sorumluluklarının neler olduğunu söyleyebilirim.			
6	Atatürk’ün milliyetçilik ilkesinden hareketle millî birlik ve beraberliğin önemini açıklayabilirim.			
7	Atatürk’ün “Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir.” özdeyişinden hareketle “Ne mutlu Türk’üm diyene !” ifadesinin anlam ve önemini açıklarım.			
8	Millî egemenlik, eşitlik, adalet, demokratik hak kavramlarını Atatürkçü Düşünce Sistemi’ndeki halkçılık ilkesi ile ilişkilendirebilirim.			
9	Devletçiliğin devlete siyasi, sosyal ve kültürel alanda yüklediği görevleri açıklayabilirim.			
10	Devletçiliğin benimsenmesinde ulusal ve uluslararası faktörlerin rolünü değerlendirebilirim.			
11	Laiklik ilkesinin devlet yönetimi, hukuk ve eğitim sistemi ile sosyal alanda meydana getirdiği değişimlerden yola çıkarak bu ilkenin temel esaslarını sıralayabilirim.			
12	İnkılapçılık ilkesini, Türk ulusunun millî kültür değerlerini geliştirerek çağdaşlaşmasının bir aracı olduğunu açıklayabilirim.			
13	Atatürk ilkelerinin amaçları ve ortak özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunabilirim.			
14	Atatürkçü Düşünce Sistemi’nden yola çıkarak Atatürk ilke ve inkılaplarını oluşturan temel esasları belirleyebilirim.			
15	Atatürk ilkelerinin modern Türkiye için önemini açıklayabilirim.			
16	Türk Millî Mücadelesi’nin ve Atatürkçülüğün, bağımsızlık savaşı veren mazlum milletlere örnek olduğuna kanıtlar gösterebilirim.			
17	Atatürk ilke ve inkılaplarına sahip çıkma ve devamlılığını sağlama konusunda kişisel sorumluluklarımın neler olduğunu bilir ve bunları yerine getirebilirim.			

Başarılı olabilmek için “Kısmen” ve “Hayır” şeklinde değerlendirdiğiniz konuları tekrar gözden geçirmelisiniz.

6.

Ünite

Atatürk Dönemi Türk Dış
Politikası ve Atatürk'ün Ölümü

Atatürk ve ülkemizi ziyaret eden
İngiltere Kralı VIII. Edward

Atatürkçü Düşüncede Dış Politika

Atatürk'e ait olan aşağıdaki sözler Türk dış politikasında Lozan Barış Antlaşması'ndan sonra izlenecek yolu göstermektedir. Bu sözleri okuyunuz ve verilen soruları cevaplayınız.

Yeni Türkiye'nin takip edeceği siyaset, belirsiz ve keyfî olamaz. Bizim siyasetimiz, mutlaka milletin kabiliyet ve ihtiyacıyla uyumlu olacaktır. Artık yeni Türkiye'nin devlet siyaseti, millî sınırları dâhilinde, egemenliğine dayanarak bağımsız yaşamaktır. Hareket kuralımız budur!

Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 366.

İç kuruluşa dayanmayan dış politikalar her zaman yenik kalırlar. Bir toplumun iç yapısı ne denli güçlü ve sağlam olursa dış politikası da o oranda güçlü ve dayanıklı olur.

Arı İnan, Düşünceleriyle Atatürk, s. 296.

Dış politikalarımızda dürüstlük, ulusumuzun güven ve ilerlemesinin korunmasına dikkat, hareket ülkümüze kılavuzluk etmektedir.

Arı İnan, Düşünceleriyle Atatürk, s. 296.

• Atatürk yeni Türkiye'nin takip edeceği siyasetin belirsiz ve keyfî olamayacağını söylerken neleri anlatmak istemiş olabilir?

.....

• Dış politikanın milletin kabiliyet ve ihtiyacıyla uyumlu olması ne demektir?

.....

• Atatürk "millî sınırları dâhilinde" sözüyle Türkiye'nin dış politikasına hangi sınırlamalar getirmek istemiş olabilir?

.....

• Atatürk'ün Lozan Barış Antlaşması'ndan sonra başlayan yeni dönemde ülkemiz için belirlediği dış politika hedefleri nelerdir?

.....

• Atatürk'ün belirlediği Türkiye'nin dış politika ilkeleri nelerdir?

.....

• Atatürk'ün dış politika hedeflerinin Türk dış politikasının gelişimine etkileri neler olmuştur?

.....

Hoş Geldin Hatay

Hatay sorununun yaşandığı günlerde gelişmeleri yakından takip eden bir gazeteci olduğunuzu düşününüz. Gazetenizde Hatay'ın Türkiye'ye katılımını nasıl bir haber ile duyururdunuz? Konuyla ilgili bilgilerinizi kullanarak ve çeşitli kaynaklardan yararlanarak birinci sayfadan vereceğiniz manşeti ve haber metnini aşağıdaki alana yazınız. Sayfanızı düzenlerken görsel öğelerden de yararlanınız. Bütün bunları yaparken Atatürk'ün Hatay'ı ülkemize katma konusundaki fedakârlıklarını ve çalışmalarını vurgulamayı unutmayınız.

Bir Dünya Lideri

Aşağıdaki haber metni Neue Zürcher Zeitung (Noye Sürher Saytunk) adlı bir İsviçre gazetesinin 22 Kasım 1938 tarihli nüshasından alınmıştır. Atatürk'ün 21 Kasım 1938 günü Ankara'da yapılan cenaze töreninin anlatıldığı bu haberi okuyunuz ve ilgili soruları cevaplayınız.

Atatürk'ün cenaze töreni, onun son zaferi oldu. Tabutunun önünde karşıtlarının hepsi de sessiz kaldı. Türk ve Alman askerleri, tabutunun arkasında bir sırada yürüdüler. Bir diğer sırada Stalin ve Hitler'in temsilcileri yan yanaydılar. Hem Valencia (İspanyol cumhuriyetçilerinin merkezi) hem de General Franco (İspanyol milliyetçilerinin lideri) çelenk yollamışlardı. Tabutun önünde faşistler, demokratlar ve komünistler eğildiler. Her sınıfıyla birlikte olarak Türk halkı, yakardı ve ağladı. Zenginle fakir, yüksekle alçak arasında hiçbir fark yoktu. Bugün Ankara'nın yaşamış olduğu, dünyanın hiçbir zaman görmediği bir törendi.

Turhan Feyzioğlu, Atatürk Yolu, s. 277.

- Atatürk'ün cenaze töreninde haberi yazan muhabiri en çok etkileyen olay ne olmuştur?

.....

- Muhabirin, cenaze törenini Atatürk'ün zaferi olarak nitelendirmesinin nedenleri neler olabilir?

.....

- Cenaze törenine her kesimden insanın katılması ve ona saygısını sunması Atatürk'ün hangi kişilik özelliklerinden kaynaklanmış olabilir?

.....

- Haberde Atatürk'ün cenaze töreni, dünyanın hiçbir zaman görmediği bir tören olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeden yola çıkarak Atatürk'ün kişiliği ile fikir ve görüşleri hakkında hangi çıkarımlarda bulunabilirsiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Cumhuriyet Abidesi

Yandaki resimde İstanbul'daki Taksim Meydanı'nda bulunan Cumhuriyet Abidesi'ni görüyorsunuz. Bu abide İstanbul Belediyesinin öncülüğünde İstanbul halkının ve İstanbul'daki kuruluşların bağışlarıyla dünyaca ünlü İtalyan Heykeltıraş Pietro Canonica'ya (Piyetro Kanonika) yaptırılmıştır. 16.500 İngiliz lirasına yaptırılan bu eser 8 Temmuz 1928'de 30 bin kişilik halk topluluğu önünde büyük bir törenle açılmıştır. Açılış töreninde kürsüye çıkan Millî Eğitim Bakanı Mustafa Necati sık sık alkışlarla kesilen coşkulu bir konuşma yapmıştır. Aşağıda onun bu konuşmasından alınmış bazı bölümler görüyorsunuz. Metni okuyunuz ve verilen soruları cevaplayınız.

Karşımda Sakarya kenarlarında binbir düşmana karşı koyarken aramızdan ayrılan meçhul azizlerin, isimsiz kahramanların maneviyatlarıyla yine büyük Mustafa Kemal'e sarıldığını görüyorum.

Büyük Mustafa Kemal, ancak bu kutsal varlıkların ellerinden taç giyen büyük bir bahtiyardır. Onun tacı yalnız maneviyattan örülmüştür. Onun tahtı, milletin sınırsız aşklar, kabiliyetler taşıyan kalbidir.

Aziz Mustafa Kemal, üzerinde vaktiyle yabancı izcilerin, mağrur ve yabancı askerlerin dolaştığı bu meydana toplanan, hep senden ve senin aşkın olan on binlerce insan, senin açtığın yoldan ve senin arkandan gelmek için can atmaya hazırlanan aşıklarındır. Onlar her istediğin yerde emrini, işaretini gözlüyor, bekliyorlar (alkışlar, hay hay sesleri).

İlerleyen ve yürüyen eserinizin önünde hürmet taşıyan kalplerin selam ve minnetlerini kabul et. Büyük Mustafa Kemal, sen var ol ve bin yaşa!

Niyazi Ahmet Banoğlu, Taksim Cumhuriyet Abidesi'nin Tarihçesi, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, S 25, s. 123, 124 (Düzenlenmiştir.).

- Mustafa Necati'ye göre Türk milleti yaptığı hizmetlere karşılık Mustafa Kemal'i nasıl ödüllendirmiştir?

.....

.....

- Taksim Cumhuriyet Abidesi'nin açılışında sizden de kısa bir nutuk söylemeniz istenseydi neler söylediniz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Kendimi Değerlendiriyorum

“Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ve Atatürk’ün Ölümü” ünitesinin sonunda neleri, ne kadar öğrendiğinizi anlamak için kendinizi değerlendirebilirsiniz. Bunun için aşağıdaki formda yer alan ifadeleri okuyunuz ve bu ifadelerin karşısındaki değerlendirme kutucuklarından size uygun olanına “X” işareti koyunuz.

BUNLARI ÖĞRENDİM		Evet	Kısmen	Hayır
1	Lozan Barış Antlaşması’nın Türk dış politikasının gelişimine yaptığı etkileri değerlendirebilirim.			
2	Atatürk dönemi Türk dış politikasının temel ilkelerini ve amaçlarını analiz edebilirim.			
3	Atatürk dönemi Türk dış politikası hakkında çıkarımlarda bulunabilirim.			
4	Atatürk’ün Hatay’ı ülkemize katmak konusunda neler yaptıklarını bilir ve bu uğurda gösterdiği özveriye değerlendirebilirim.			
5	Atatürk’ün ölümü üzerine yayımlanan yazılı ve görsel kanıtlardan hareketle onun kişilik özellikleri ile fikir ve görüşlerinin evrensel değerine ilişkin çıkarımlarda bulunabilirim.			
6	Türk milletinin ulu önderine ebedî bağlılığını ve minnet duygusunu ifade etmek yönündeki çabalarına örnekler verebilirim.			

Başarılı olabilmek için “Kısmen” ve “Hayır” şeklinde değerlendirdiğiniz konuları tekrar gözden geçirmelisiniz.

7.

Ünite

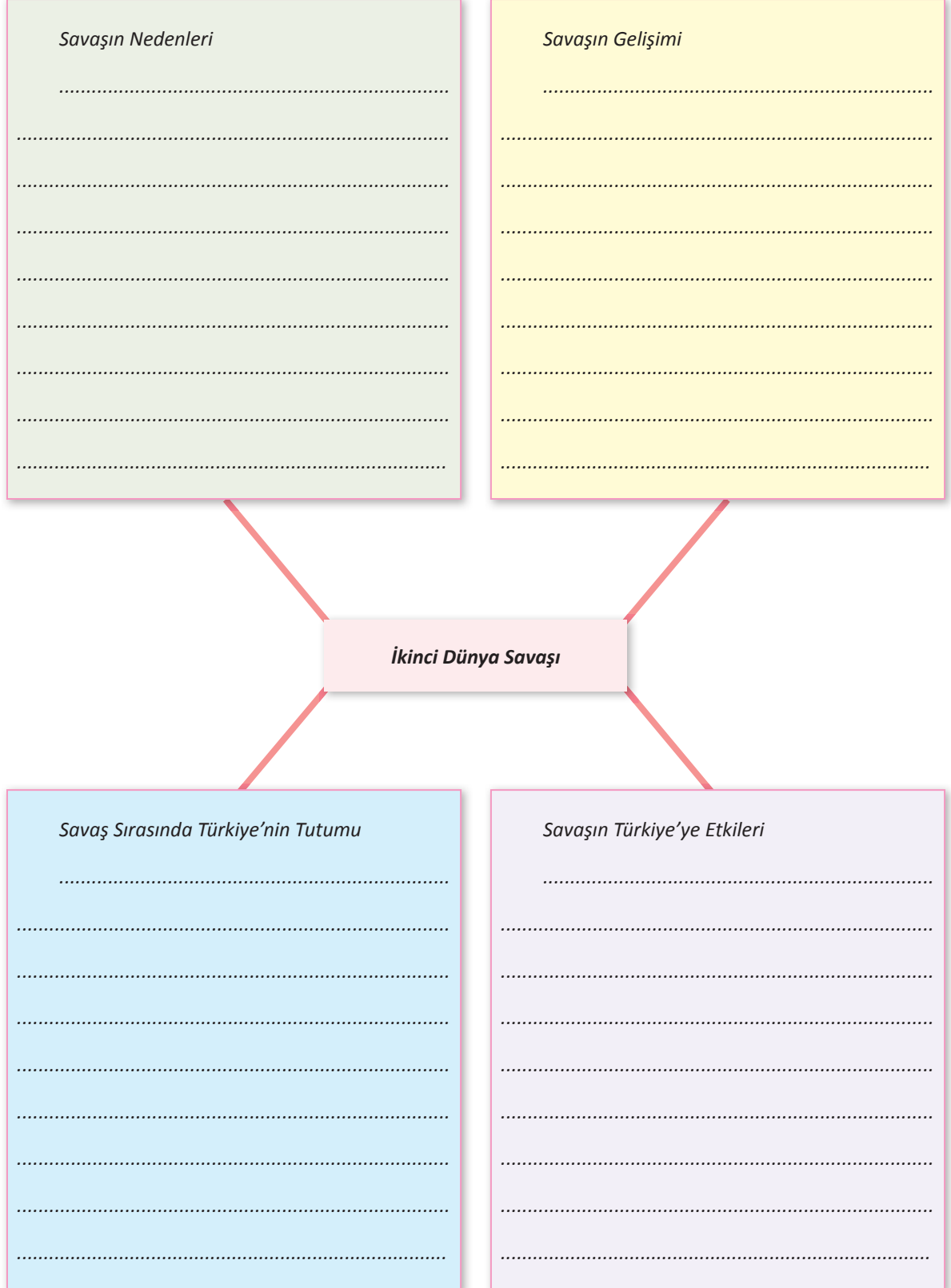
Atatürk'ten Sonra Türkiye: İkinci Dünya Savaşı ve Sonrası

İkinci Dünya Savaşı sırasında bir çıkarma harekâtı

İkinci Dünya Savaşı

İkinci Dünya Savaşı hakkında ders kitabınızda verilen bilgilerden ve çeşitli kaynaklardan yararlanarak aşağıdaki şemada istenen bilgileri noktalı yerlere yazınız.

Aşağıda İkinci Dünya Savaşı yıllarında ülkemizde uygulamaya konulan ekmeğin karneyle dağıtımı anlatılmaktadır. Metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

EkmeK Karneye Bağlandı

14 Ocak'ta İstanbul'da, 17 Ocak'ta Ankara'da, 22 Ocak'ta İzmir'de ekmeğin karneyle dağıtımına başlandı. Bunları diğer büyük şehirlerdeki karne uygulamaları izledi. Kişi başına günlük ekmeK hakkı 7 yaşına kadar olan çocuklar için 187,5 gram, 7 yaşından büyükler için 375 gram, ağır işçiler için 750 gram olarak belirlendi. Aile reislerinden alınan beyannamelere göre herkese, adına düzenlenmiş bir ekmeK karnesi verildi.

Aylık olarak düzenlenen bu karnelerdeki fişler bir günlük ihtiyaca karşılık düşülüyor, gününde kullanılmayan fişler ertesi gün için geçerli olmuyordu. Elleri ekmeK karnesi bulunanlar günlük haklarını diledikleri fırından veya dağıtım yerlerinden alabiliyorlardı. Karne uygulamasındaki amaç, buğday üretimindeki düşüş nedeniyle ekmeK tüketimini denetim altına almak, bazı kişilerin ihtiyaçlarından fazla ekmeK almaları dolayısıyla ortaya çıkabilecek sıkıntıları önlemektir. Günlük ekmeK hakkı (7 yaşından büyükler için) Nisan'da 175 grama, Mayıs'ta İstanbul'da 150 grama düşürüldü; Haziran'da 300 gram olarak belirlendi. Bu uygulama uzun bir süre devam ettikten sonra Eylül 1944'te yeniden 375 grama, Ocak 1945'te 450 grama yükseltildi.

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/45/819/10393.pdf> (Düzenlenmiştir.)

- Ekmeğin karneye bağlanmasının II. Dünya Savaşı ile nasıl bir ilgisi olabilir?

.....

.....

- Ekmeğin karne ile satılmasından yola çıkarak ülkemizin İkinci Dünya Savaşı yıllarındaki durumu hakkında neler söyleyebilirsiniz?

.....

.....

- Günlük ekmeK haklarındaki değişimlerin nedenleri neler olabilir?

.....

.....

- EkmeK haklarının önceleri düşmesi, daha sonraları ise yükselmesine bakarak savaşın gidişi konusunda hangi çıkarımlarda bulunabilirsiniz?

.....

.....

Demokrasiye Doğru

Aşağıdaki tabloda İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında dünyada ve Türkiye’de meydana gelen bazı önemli gelişmeler verilmiştir. Bu gelişmelerin karşılıklarına o gelişmeyi tanıtıcı nitelikte kısa açıklamalar yazınız. Daha sonra da sayfanın son bölümündeki soruyu cevaplayınız.

GELİŞME	AÇIKLAMA
25-26 Nisan 1945 San Francisco (San Fransisko) Konferansı	
7 Haziran 1945 Dörtlü Takrir’in Verilmesi	
Temmuz 1945 Millî Kalkınma Partisinin Kuruluşu	
1 Kasım 1945 İsmet İnönü’nün TBMM’nin Yeni Yasama Yılı Açış Konuşması	
7 Ocak 1946 Demokrat Partinin Kuruluşu	

Yukarıdaki gelişmelerin ülkemizde demokrasiye geçişi hızlandırdığı söylenebilir mi? Neden?

.....

.....

.....

.....

İki Kutuplu Dünyada Türkiye

Aşağıdaki metin Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Harry Truman'ın (Heri Turuman) 12 Mart 1947 tarihli konuşmasından alınmıştır. Metni okuyunuz ve ders kitabınızın 195. sayfasındaki Soğuk Savaş Yıllarında Türkiye başlıklı bölümde anlatılanlardan da yararlanarak soruları cevaplayınız.

Dünyanın özgürlüğe gönül vermiş halkları için, bağımsız ve ekonomik açıdan istikrarlı bir devlet olarak Türkiye'nin geleceği, şüphesiz Yunanistan'inkinden daha önemsiz değildir. Türkiye, Yunanistan'ın başına gelen felaketleri yaşamamıştır. Savaş sırasında hem ABD hem de İngiltere Türkiye'ye maddi destekte bulunmuştur.

Türkiye'nin şimdi de desteğimize ihtiyacı var. Türkiye savaştan beri ulusal birlik ve beraberliğini korumak için gerekli olan modernleşmeye ivme kazandırmak amacıyla gerek ABD'den gerekse İngiltere'den maddi destek sağlamaya çalışmıştır. Türkiye'nin millî birlik ve beraberliği Orta Doğu'da düzenin korunabilmesi için son derece önemlidir.

Bu kader anında, Yunanistan ve Türkiye'ye gerekli yardımı yapamazsak bunun etkileri hem Batı'da hem de Doğu'da yaşanacaktır. Acilen, büyük bir kararlılıkla harekete geçmek zorundayız. Bu yüzden, Türkiye'ye ve Yunanistan'a gerekli desteği sağlamak amacıyla Kongreden 400 milyon dolar kullanabilme yetkisi istiyorum.

Gökçen Alpkaya - Faruk Alpkaya, 20. Yüzyıl Dünya ve Türkiye Tarihi, s. 297 (Düzenlenmiştir.).

• ABD Başkanı Truman'ın dünyanın bir kısmını "özgürlüğe gönül vermiş halklar" şeklinde tanımlamasından yola çıkarak dünyanın o dönemdeki siyasi durumu hakkında neler söyleyebilirsiniz?

• Truman Türkiye'ye hangi özelliklerinden dolayı önem veriyor olabilir?

• Truman'ın en büyük kaygısı nedir?

• Truman Türkiye'nin hangi devletin tehditi altında bulunduğunu düşünüyor olabilir? Neden?

• Truman'ın sözlerinden hareketle İkinci Dünya Savaşı sonrasında ülkeler arasında yaşanan ilişkiler hakkında genel olarak hangi değerlendirmelerde bulunabilirsiniz?

Yeni Türkiye’de Ulaşım

Aşağıdaki tabloda İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra başlayan yeni dönemde taşıtların ülkemizdeki yolcu ve yük taşımacılığından aldıkları paylar verilmiştir. Tablodaki verileri inceleyiniz ve bu verilerin zaman içindeki değişimini dikkate alarak ilgili soruları cevaplayınız.

Türkiye Yurt İçi Yolcu ve Yük Taşımacılığında Paylaşım (%)

Yıl	Kara Yolu Yolcu	Kara Yolu Yük	Demir Yolu Yolcu	Demir Yolu Yük	Deniz Yolu Yolcu	Deniz Yolu Yük
1960	72,9	43,8	24,3	54,6	2,0	1,9
1970	91,4	72,9	7,6	25,8	0,3	1,2
1980	93,9	77,6	4,1	12,6	1,0	0,7

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

- Yıllar içinde yolcu ve yük taşımacılığında hangi taşıtların payı azalmış, hangilerinin payı artmıştır?

.....

.....

.....

- Kara yolu taşımacılığındaki artışın nedenleri neler olabilir?

.....

.....

.....

- Deniz ve demir yolu taşımacılığındaki düşüşün nedenleri neler olabilir?

.....

.....

.....

- İkinci Dünya Savaşı’nın ardından ulaşım alanında yaşanan bu değişim toplumsal, kültürel ve ekonomik hayatımızda hangi sonuçları ortaya çıkarmış olabilir?

.....

.....

.....

Bir Hayalim Var!

Yandaki resim bir ABD vatandaşı olan Martin Luther King'e (Martin Lüter King) aittir. 1929'de Atlanta'da doğan Martin Luther King, 1955 yılında ırk ayrımcılığı yapan bir otobüs şirketine karşı başlattığı boykot ile tanındı. Hayatı boyunca Amerika'daki siyahlar ile beyazları yakınlaştırmak ve eşit vatandaşlık haklarına sahip olmalarını sağlamak için çok çalıştı. Bu gayretleri nedeniyle 1964 yılında Nobel Barış Ödülü'nü aldı. Martin Luther King, 4 Nisan 1968'de öldürüldü.

Aşağıdaki metin Martin Luther King'in "Bir Hayalim Var" adıyla bilinen ünlü konuşmasından alınmıştır. Metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

Martin Luther King

Bugün ve yarın güçlüklerle karşılaşacak olsak da benim yine de bir hayalim var. Köklerini Amerikan rüyasından alan bir hayal bu. Bir hayalim var; günün birinde bu ülke uyanacak ve şu sözlerin gerçek anlamını sonuna kadar yaşayacaktır:

"Tüm insanlar eşit yaratılmışlardır."

Bir hayalim var; günün birinde Georgia'nın (Corciya) kıvrıl tepelerinde eski kölelerin oğullarıyla eski köle sahiplerinin oğulları kardeşlik masasında birlikte oturabilecekler.

Bir hayalim var; günün birinde adaletsizliğin ve zulmün boğucu sıcağından bunalan Mississippi eyaleti bile bir özgürlük ve adalet vahasına dönüşecek.

Bir hayalim var; dört küçük çocuğum günün birinde tenlerinin rengi ile değil, kişilikleri ile değerlendirilecekleri bir ülkede yaşayacaklar.

Bugün bir hayalim var!

http://photos.state.gov/libraries/turkey/231771/PDFs/freeatlast_turkish_all.pdf (Düzenlenmiştir.)

- Martin Luther King nelerden şikâyetçidir?

.....

.....

- Martin Luther King'in istekleri nelerdir?

.....

.....

- Martin Luther King'in bu konuşması ile Birleşmiş Milletler tarafından 10 Aralık 1948'de kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi arasında bir ilişki olduğunu söyleyebilir misiniz? Neden?

.....

.....

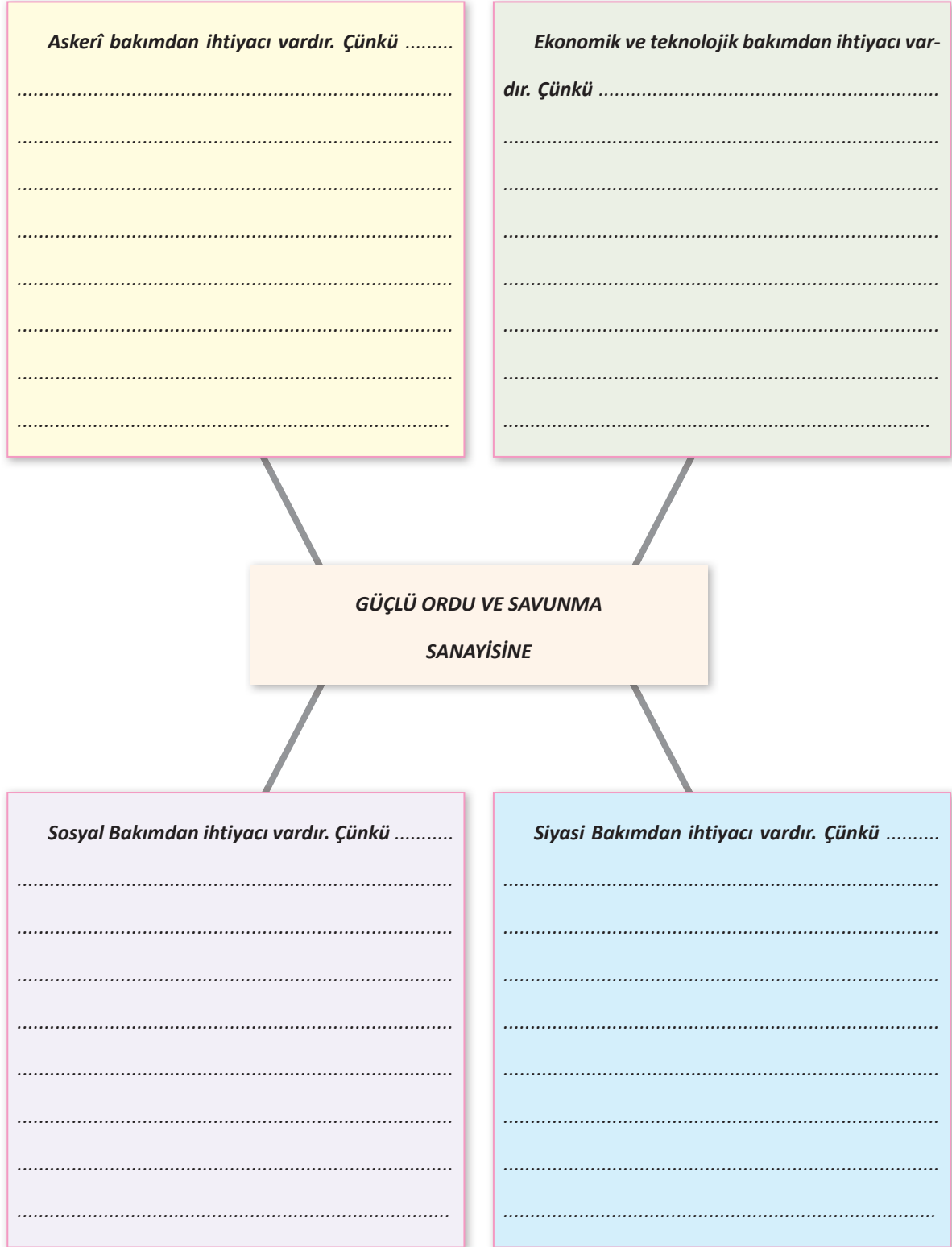
- Bugün Martin Luther King'in hayalinin gerçekleştiğini söyleyebilir misiniz? Neden?

.....

.....

Savunma Sanayisi

Ülkemizin hangi nedenlerle güçlü bir orduya ve savunma sanayisine ihtiyacı olduğunu düşününüz. Bu konularla ilgili düşüncelerinizi aşağıdaki şemada gösterilen noktalı yerlere yazınız.

Aşağıda Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili bir sözlü tarih formu görüyorsunuz. Formda bulunan soruları Kıbrıs Barış Harekâtı'nın yapıldığı günleri yaşamış bir büyüğünüze sorunuz ve aldığınız cevapları not ediniz. Cevaplardan yola çıkarak Kıbrıs Barış Harekâtı'nı konu alan bir kompozisyon yazınız.

1) Kıbrıs Barış Harekâtı'nın olduğu dönemde kaç yaşındaydınız?

.....

2) Harekâtın olduğu dönemde hangi işle uğraşmaktaydınız?

.....

3) Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili bilgileri hangi kaynaklardan (gazete, radyo, TV vb.) alıyordunuz?

.....

4) Kıbrıs Barış Harekâtı'nın yapılmasını gerektiren olaylar hakkında neler biliyorsunuz?

.....

5) Bu olayların sizde uyandırdığı duygu ve düşünceler neler oluyordu?

.....

6) Bu olaylar karşısında toplumun duygu ve düşüncelerini yansıtan şarkı, slogan vb. var mıydı? Varsa bunlar nelerdir?

.....

7) Çevrenizdeki insanlar Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili neler konuşuyorlardı?

.....

8) Harekât başladığında toplumun bu harekâta tepkisi ile ilgili neler hatırlıyorsunuz?

.....

9) Harekâta yönelik uluslararası değerlendirmeler hakkında neler biliyorsunuz?

.....

10) O dönemde Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili anlatılan özel hikâyeler var mıydı? Varsa bunlara hangi örnekleri verebilirsiniz?

.....

.....

.....

Mehmetçik Görevde

Aşağıdaki resimlerde Türk Silahlı Kuvvetleri personelinin çeşitli alanlardaki faaliyetlerini görüyorsunuz. Resimleri inceleyiniz ve her birinin altındaki noktalı yerlere bu faaliyetleri açıklayıcı nitelikte alt yazılar yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Justin McCarthy ile Röportaj

Aşağıda, Amerikalı tarih profesörü Justin McCarthy (Castin Makkarti) ile Ermeni terörü ve Ermeni iddiaları konusunda yapılmış bir röportaj bulunmaktadır. Ancak röportaj metninde sadece McCarthy'nin cevapları verilmiştir. Bu cevapları ve konuyla ilgili öğrendiklerinizi dikkate alarak Justin McCarthy'e sorulan soruların neler olabileceğini yazınız.

Prof. Dr. Justin McCarthy (doğ. 19 Ekim 1945)

Lousville (Luzvil) Üniversitesinde tarih profesörü olan Justin McCarthy'nin uzmanlık alanları arasında Osmanlı Devleti, Balkanlar ve Orta Doğu tarihi bulunmaktadır. Justin McCarthy, 1967-1969 yılları arasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesinde görev yapmıştır. Doktorasını 1978 yılında California (Kaliforniya) Üniversitesinde tamamlamış, daha sonraki yıllarda Boğaziçi Üniversitesi tarafından da fahri doktora unvanına layık görülmüştür.

Mustafa Aydın, *Turkish-American Relations (Türk-Amerikan İlişkileri)*, s. 12
(Düzenlenmiştir.).

Soru 1: .....

Cevap 1: Ermeni terörizmi konusunda tarih göz ardı edilemez. Çünkü Ermeni terörünün sebebi ve yegâne çözümü tarihte yatar. Ermeni terörizminin kökü, saptırılmış bir tarihî görüşe dayanır ki Ermeni terörizminin yenilmesi için bu görüşün yıkılması şarttır.

Soru 2: .....

Cevap 2: Doğu Anadolu'nun bir zamanlar kendi vatanları olduğunu iddia etmeleri dayanaksızdır. Çünkü bu bölgede Ermenilerin sayısı, Türk ve Müslümanların sayısının ancak %10'u kadardır.

Soru 3: .....

Cevap 3: Ermeni teröristlerin, kendi halklarını baskıdan ya da boyunduruktan kurtarıp onlara daha iyi bir hayat ya da özgürlük sağlamak için savaştıkları iddia edilemez. Çünkü, hiç kimse, Türkiye'de yaşayan Ermenilerin politik bir baskı altında olduklarına inanmamaktadır.

Soru 4: .....

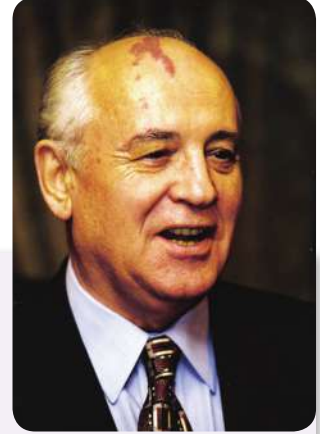
Cevap 4: Ermeni sorunu genellikle gerçekleri saptırarak yazılmaktadır. ABD ve Batı Avrupa'dan, bir uydurma tarih rüzgârı esmektedir. Televizyon gösterileri ve gazete makaleleri bu efsaneyi tekrarlayıp güçlendirmekte, Avrupalı ve Amerikalı insanlar da işin gerçeğini hiç duymadıklarından bunlara kolayca inanmaktadır.

Soru 5: .....

Cevap 5: Çıkarılacak sonuç açıktır: Suskunluk işe yaramamaktadır. Eğer aksi ispatlanmazsa tarihî yalancılar kendi varlıklarını sürdüreceklerdir.

Doğu Bloku'nun Dağılması

Yanda Soğuk Savaş sırasında Doğu Bloku'nun en önemli gücü olan SSCB'nin son lideri Gorbaçov'un resmini görüyorsunuz. Gorbaçov, Sovyetler Birliği'ne bağlı cumhuriyetlerin birlikten ayrılarak Bağımsız Devletler Topluluğu'nu kurmaları üzerine 25 Aralık 1991'de istifa etmiştir. Aşağıdaki metinde onun istifası sırasında söylediği sözleri görüyorsunuz. Metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

Bağımsız Devletler Topluluğu'nun kurulmasıyla ortaya çıkan durum nedeniyle SSCB başkanlığı görevime son veriyorum.

Kader, ülkenin durumunun açıkça kötüye gittiği bir dönemde devletin en üst kademesinde göreve gelmemi istedi. Bu ülkede her şey bol. Toprak, petrol, gaz, kömür, değerli madenler, başka doğal zenginlikler ve elbette Tanrı'nın bize bahşettiği zekâ ve yetenekler. Ama gelişmiş ülkelerdekinden daha kötü koşullarda yaşıyoruz, onlara oranla hep daha geriden geliyoruz. Bunun nedeni zaten açıktı: Toplum, yönetim sisteminin cenderesinde boğuluyordu. İdeolojiye hizmet etmek ve artık aşırıya kaçan silahlanmanın korkunç yükünü taşımak zorunda kalan toplum dayanmanın sınırına gelmişti. Tüm kısmi reform denemeleri başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Artık böyle yaşamamız mümkün değildi, her şeyi değiştirmek gerekiyordu.

Ne olursa olsun, tarihsel önemi olan bir eser gerçekleştirildi:

- Ülkeyi mutluluk ve refah içinde yaşama olanağından yoksun bırakan totaliter sistem kaldırıldı.
- Serbest seçimler, basın özgürlüğü, inanç özgürlükleri, temsilî iktidar organları ve çok partili rejim birer gerçek oldu. İnsan hakları yüce bir ilke olarak tanındı.
- Çok yönlü bir ekonomiye doğru yürüyüş başladı. Tüm biçimleriyle mülkiyet hakkı tanındı.

Gökçen Alpaya - Faruk Alpaya, 20. Yüzyıl Dünya ve Türkiye Tarihi, s. 253 (Düzenlenmiştir.).

- Gorbaçov'a göre SSCB'nin dağılışının nedenleri nelerdir?

.....

.....

- SSCB'nin dağılma sürecinde başlatılan yeni uygulamalar neler olmuştur?

.....

.....

.....

- Gorbaçov'un sözlerinden hareketle SSCB'nin dağılışının ülkemize ve dünyaya etkilerinin neler olabileceği hakkında hangi çıkarımlarda bulunabilirsiniz?

.....

.....

.....

.....

Körfez Savaşları ve Türkiye

Aşağıdaki maddelerde Irak'ta yaşanan Körfez Savaşlarının Türkiye'yi ilgilendiren sonuçları sıralanmıştır. Bu maddeleri okuyunuz ve okuduklarınızdan yararlanarak Körfez Savaşlarının siyasi, sosyal, askerî ve ekonomik bakımdan Türkiye'ye etkilerinin neler olabileceğini altta verilen noktalı yerlere yazınız.

- Birleşmiş Milletler kararı ile Irak'a ekonomik ambargo uygulanmıştır.
- Irak'ın Kuveyt'i işgali öncesinde ham petrolün varil fiyatı 16 dolar iken bu fiyat işgalden sonra 37 dolara çıkmıştır.
- Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi ile Irak arasında yoğun biçimde sürdürülen sınır ticareti durma noktasına gelmiştir.
- Irak'tan tanker ile petrol nakli durmuştur.
- Kerkük-Yumurtalık petrol boru hattı kapatılmıştır.
- Irak'ta inşaat faaliyetleri yürüten Türk müteahhitleri pazar kaybı ile karşı karşıya kalmışlardır.
- Türkiye'ye gelmek isteyen çok sayıda yabancı turist rezervasyonlarını iptal ettirmiştir.
- Irak'ın kuzeyinde ortaya çıkan otorite boşluğundan yararlanan bölücü terör örgütü kamplarını Türkiye sınırına yakın bölgelere taşımıştır.
- Bağdat yönetiminin baskısından kaçan yüz binlerce Iraklı Türkiye'ye sığınmıştır.

Siyasi etkileri: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Sosyal etkileri: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Askerî etkileri: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ekonomik etkileri: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Araştırma Yapalım

Doğal kaynaklar konusunda uzman bir kişi olduğunuzu düşünüünüz. Sizden aşağıda verilen doğal kaynaklarımızdan birini seçerek o kaynak hakkında bir araştırma raporu hazırlamanız isteniyor. Seçtiğiniz kaynağın kullanım amaçları ve uluslararası ilişkilerde oynadığı rol ile bugün ve gelecekteki önemi konularında bir rapor hazırlamanız gerekiyor. Raporunuza söz konusu kaynaktan kalkınmamızı kolaylaştırıcı şekilde yararlanılması için yapılması gerekenlerle ilgili önerilerinizi de ekleyiniz.

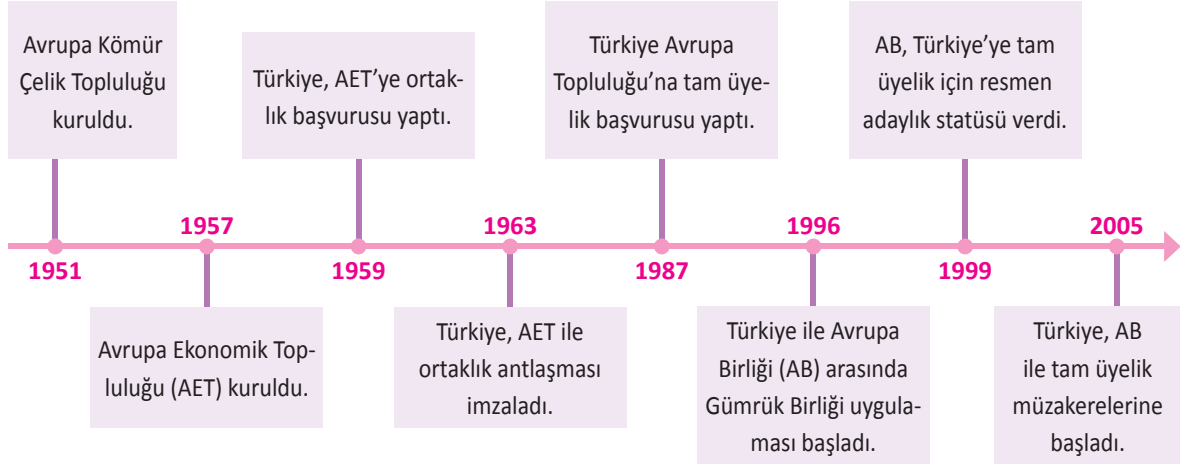
Kaynaklar

1. Su
2. Petrol
3. Bor
4. Boraks
5. Krom
6. Toryum

[illegible]

Uzun İnce Bir Yol

Aşağıda Türkiye ile Avrupa Birliği arasında tarihsel süreçte yaşanan belli başlı gelişmeler verilmiştir. Süreci inceleyiniz ve konuyla ilgili bir araştırma yaparak alttaki soruları cevaplayınız.

- Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğini istemesinin nedenleri neler olabilir?

.....

.....

.....

.....

- Türkiye'nin adaylık sürecinin, AB üyeliği gerçekleşmiş diğer pek çok ülkeye göre daha uzun sürmesinin nedenleri neler olabilir?

.....

.....

.....

.....

- Size göre Türkiye'nin, adaylık sürecini kısaltmak için yapması gerekenler neler olabilir? Neden?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

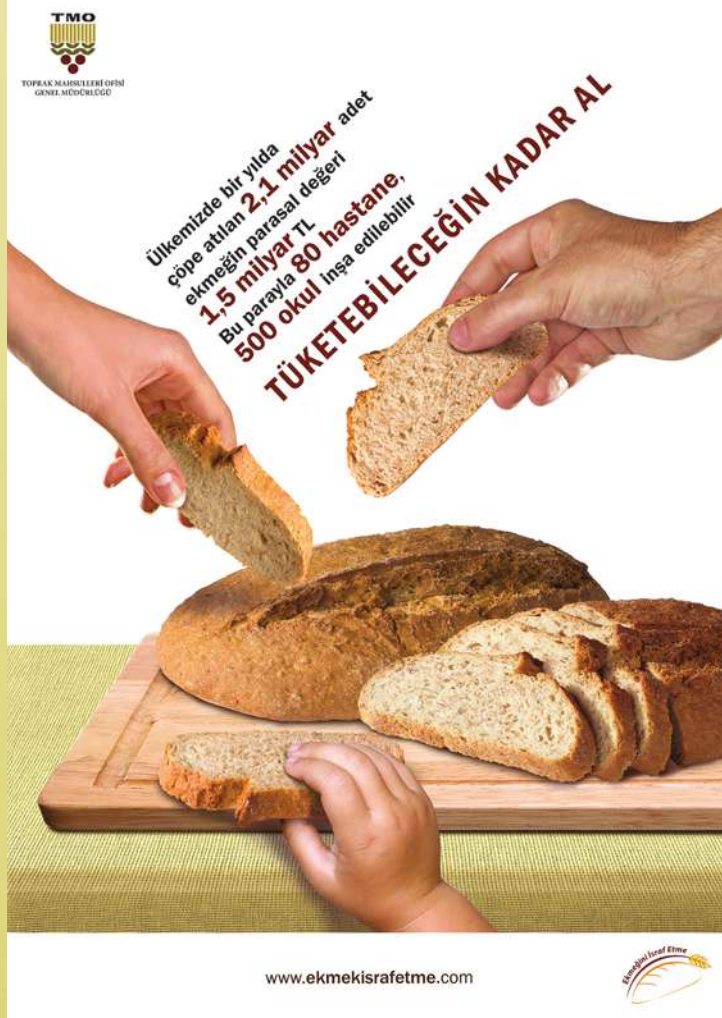
.....

Kendimi Değerlendiriyorum

“Atatürk’ten Sonra Türkiye: İkinci Dünya Savaşı ve Sonrası” ünitesinin sonunda neleri, ne kadar öğrendiğinizi anlamak için kendinizi değerlendirebilirsiniz. Bunun için aşağıdaki formda yer alan ifadeleri okuyunuz ve bu ifadelerin karşısındaki değerlendirme kutucuklarından size uygun olanına “X” işareti koyunuz.

BUNLARI ÖĞRENDİM		Evett	Kısmen	Hayır
1	İkinci Dünya Savaşı’nın sebep, süreç ve sonuçlarını Türkiye’ye etkileri açısından değerlendirebilirim.			
2	Türkiye’de çok partili siyasi hayata geçişi hızlandıran gelişmeleri demokrasinin gerekleri açısından değerlendirebilirim.			
3	Türkiye’nin dünya üzerindeki konumunun öneminden yola çıkarak İkinci Dünya Savaşı sonrası değişen ülkeler arası ilişkileri değerlendirebilirim.			
4	İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Türkiye’de meydana gelen toplumsal, kültürel ve ekonomik gelişmelerin neler olduğunu açıklayabilirim.			
5	1945 sonrası insan hak ve özgürlükleri ile demokratik anlayışın gelişimine yönelik uygulamalara örnekler verebilirim.			
6	Türk Silahlı Kuvvetlerinin önemini ve görevlerini açıklayabilirim.			
7	Türkiye Cumhuriyeti’nin temel niteliklerine yönelik iç ve dış tehditlere karşı korunması konusunda neler yapılması gerektiğini açıklayabilirim.			
8	SSCB’nin dağılmasının dünyaya ve ülkemize etkileri hakkında çıkarımlarda bulunabilirim.			
9	Türkiye ve yakın çevresindeki enerji kaynaklarının siyasi ve ekonomik önemini değerlendirebilirim.			
10	Körfez Savaşlarının Türkiye’ye siyasi, sosyal, askerî ve ekonomik etkilerini değerlendirebilirim.			
11	Doğal kaynaklardan verimli şekilde yararlanmaya yönelik projeleri ülkemizin kalkınma politikaları çerçevesinde değerlendirebilirim.			
12	Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerini tarihsel gelişimi açısından analiz edebilirim.			

Başarılı olabilmek için “Kısmen” ve “Hayır” şeklinde değerlendirdiğiniz konuları tekrar gözden geçirmelisiniz.

**BU DERS KİTABI
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR
PARA İLE SATILAMAZ**

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5 inci maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir.